6123

אונדזער שטימע

OUR VOICE

5

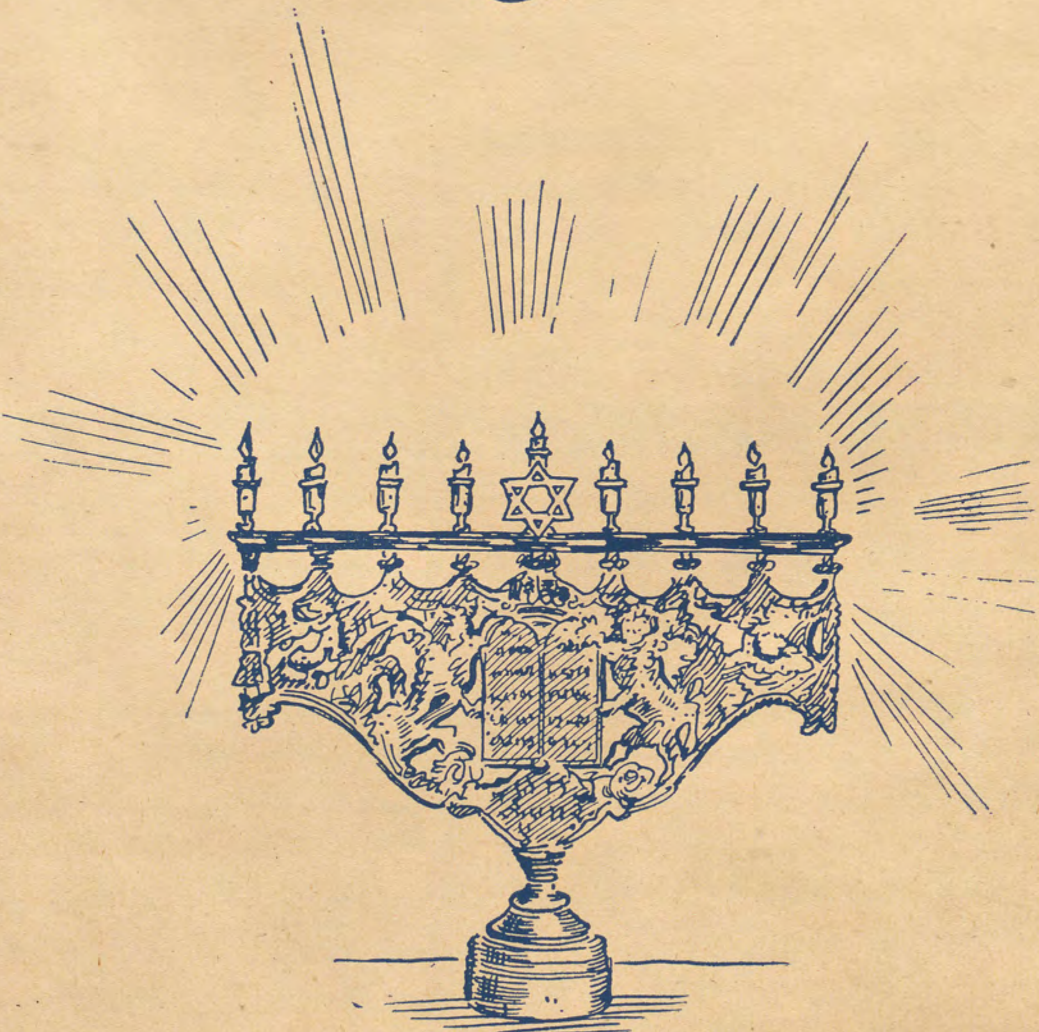

BPJ JPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY
ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX
BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

Unzer ✡ Sztyme

OUR VOICE

5

6123
[over prisoner's patch]

[illustration: Hanukkah menorah]

Translated by Aaron Krishtalka
Courtesy Paul Trepman Fonds, Jewish Public Library Archives, Montreal

BPJJPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY
ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX
BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

BPJPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY
ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX
BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

Translated by Aaron Krishtalka
Courtesy Paul Trepman Fonds, Jewish Public Library Archives, Montreal

ערב חנוכה
כ"ד כסלו תש"ו

נומער 5

29.11.1945

אונדזער שטימע

צו יי וו אכנשריפט

ארויסגעבער:
צענטראלער יידישער קאמיטעט
אין בערגן-בעלזן.

רעדאקציע:
רפאל אלעווסקי
פאול טרעפמאן
דוד ראזנטאל

אדרעס פון דער רעדאקציע:
"Unzer Sztyme"
c/o Central Jewish Committee
618 Mil.Gov.Det.
B.A.O.R

דער טעקסט פון דער באלפור-דעקלאראציע

פאריין אפיס, דעם 2-טן נאוועמבער 1917.

חשובער לארד ראטשילד!

איך האב דעם גרויסן פארגעניגן איבערצוגעבן אייך אין נאמען פון דער רעגירונג פון זיין מאיעסטעט די פאלגנדע דעקלאראציע פון סימפאטיע צו די ציוניסטישע אספיראציעס, וואס איז פארגעלייגט געווארן דעם קאבינעט און וואס איז דורך אים אנגענומען געווארן.

די רעגירונג פון זיין מאיעסטעט קוקט מיט באגינסטיקונג אויף דאס אויפשטעלן פון א נאציאנאלער היים פאר דעם יידישן פאלק אין ארץ-ישראל און וויל אויסנוצן אירע בעסטע כוחות כדי פארלייכטערן די דערפילונג פון דעם דאזיקן ציל. עס איז זעלבסטפארשטענדלעך, אז עס דארף גארנישט געטוען ווערן, וואס קאן ברענגען שאדן פאר די ציווילע און רעליגיעזע רעכט פון די עקזיסטירנדיקע אין ארץ-ישראל ניט-יידישע געמיינדעס, אדער פאר די רעכט און פאליטישן סטאטוס וואס יידן באזיצן אין וועלכן ס'איז אנדער לאנד.

איך וועל אייך זייער דאנקבאר זיין אויב איר וועט מיטיילן די דאזיקע דעקלאראציע דער ציוניסטישער ארגאניזאציע.

אייער געטרייער

ארטור זשעמס באלפור

BPJ JPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY
ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX
BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

[text in typescript] Number 5 *erev* [before] Hanukkah
29.11.1945 24 Kislev
5706

OUR VOICE

a bi-weekly

Publisher: Jewish Central Committee in Bergen-Belsen

Editorial board: Olevski, Raphael
Trepman, Paul
Rosental, David

Address of the Editorial board:

'Unzer Sztyme'
c/o Jewish Central Committee
618 Mil. Gov. Det.
B. A. O. R.

The text of the Balfour Declaration

Foreign Office, November 2nd, 1917

Dear Lord Rothschild,

I have much pleasure in conveying to you, on behalf of His Majesty's Government, the following declaration of sympathy with Jewish Zionist aspirations which has been submitted to, and approved by, the Cabinet.

"His Majesty's Government view with favour the establishment in Palestine of a national home for the Jewish people, and will use their best endeavours to facilitate the achievement of this object, it being clearly understood that nothing shall be done which may prejudice the civil and religious rights of existing non-Jewish communities in Palestine, or the rights and political status enjoyed by Jews in any other country."

I should be grateful if you would bring this declaration to the knowledge of the Zionist Federation.

Yours sincerely,

Arthur James Balfour

Translated by Aaron Krishtalka
Courtesy Paul Trepman Fonds, Jewish Public Library Archives, Montreal

BPJPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

יוסף ראזנזאפט

צו זיינען מיר אינגאנצן הפקר ?

6 יאר הונגער און קעלט,נויט און עלנד,פארשקלאפונג און פארפייניקונג,ארויסגענומען
פון יעדער שוץ,אונטער שטאכל דראטן,אונטער די אויפזיכט פון מערדערישע שומרים,ווע-
מענס באגנעטן,רעוואלווערן און שטעקנס האבן געטראפן אין אונדזערע רוקנס,אין אונדזע-
רע פלייצעס,מיט א בילאנס פון שווערע מיליאנען אומגעבראכטע אין די גאז-קאמערן און
הונדערטע,טויזנטע געפאלענע פון עפידעמיעס-פרעגן מיר -צו איז דאס ווייניק? צו קאן
מען אין דער היינטיקער צייט,7 מאנאטן נאכן זיג פון די אליאנטן,יעצט ווען די גאנצע
וועלט איז נאך אונטערן איינדרוק פון דער צעשמעטערנדיקע מפלה פונעם פאשיזם,יעצט
ווען אלץ פריידיקט שלום און ס'זיינען אין דער גאנצער וועלט געשאפן געווארן אזוי
פיל הילפס אינסטיטוציעס,וועלכע דארפן אריינברענגען א ביסל אויפלעבונג,ליכט און
וואַרעמקייט אין די פינצטערניש פון אונדזער צייט,איז אונדזער טרויט צערינען ווי א
זייפן בלאז.מיר מוזן ליידער פעסטשטעלן,אז יעצט אין נאוועמבער 1945 געפונען מיר זיך
נאך אלץ אונטער דראטן,ביי שלעכטע דערנערונג,וווינונגס-באדינגונגען און שוואכע מעדי-
ציניש הילף.א קלייניקייט דער ווינטער איז דא און דער גרעסטער יידישער צענטער,
שוין אפגערעדט פון אלע קליינערע לאגערן אין דייטשלאנד,בערגן-בעלזן איז אן וואַרעם
וועש און שיך! און אויסער דעם:היינט צו טאג געפונען זיך 16 טויזנט געוועזענע קאנ-
צענטראציע-העפטלינגע,דארונטער 11 טויזנט יידן,אן א שטיקל האלץ,און אן א שטיקל
קויל.דאס איז אונדזערע גרעסטע שרעק,וועלכע רויבט ביי אונדז אוועק די רו און מאטערט
אונדז צוזאמען מיט דער מורא פאר דער סכנה פון עפידעמיעס.די דאזיקע לאגע רוקט אויף
א ווײַלע אוועק פראבלעמען פון דער ווייטערדיקער צוקונפט.אויב אבער די הערן אפוטרא-
פּים אונדזערע מיינען,אז דורך דעם וועט אונדזער ווילן אפגעשטעמפט ווערן פאר דעם
קאמף פון אויפריכטן די אומאפהענגיקע יידישע מדינה,זיינען זיי אין גרויסן טעות!
מיר האבן דאס רעכט היינט צו זאגן,אז מר ווילן לעבן און שטארבן ווי מענטשן! מיר
פרעגן נאר,ווער נעמט אויף זיך די פאראנטווארטלעכקייט פאר דעם גורל פון דעם קליי-
נעם שארית-הפליטה,וואס איז געבליבן פון דעם אייראפעישן יידנטום? אויב זיי גלויבן,
אז מען קאן מיט אונדז האנדלען ווי מיט שטאטגלאזע,היימלאזע,דאכלאזע און דריטראנגי-
קע מענטשן,האבן מיר אבער די זיכערקייט,אז די יידישע וועלט האט אין אונדז נאך
נישט פארגעסן.מיר פאדערן פון אלע אינטערנאציאנאלע פאראנטווארטלעכע קערפערשאפטן צו
דערמעגלעכן דעם דזשוינט און דזשויש רעליף אויסצופירן זייער ארבעט,אזוי ווי זיי
ווונטשן זיך דאס.און דער עקר:נישט צו פארגעסן,אז מיר זיצן אויף די הייסע,בלוטיקע
ברודיקע ערד,ווו מיר האבן אלץ פארלוירן,און אז א צוריק איז נישט דא פאר אונדז.
שטורעמט די וועלט מיט ענגלאנד בראש,אז זי זאל פאר דעם אונגליקלעכן אייראפעישן
יידנטום עפענען די טויערן פון ארץ-ישראל.דאס איז די איינציקע לעזונג פון דער האָפ-
נונגסלאזע לאגע אין וועלכע מיר געפונען זיך יעצט.דאס איז דער געבאט פון דער שעה,
אויב ס'איז נאך דא א געוויסן און מיר זיינען נאך נישט אינגאנצן הפקר !

BPJPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY
ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX
BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

Joseph Rosenzaft **Are we totally abandoned?**

6 years of hunger and cold, deprived and alone, enslaved and tormented, stripped of any protection, behind barbed wire, overseen by murderous guards who bayonets, revolvers and bludgeons hit at our backs, our shoulders, with a reckoning of massive millions murdered in the gas chambers, and hundreds of thousands dead from epidemics – we ask – is that too little? In our times now, 7 months after the allies' victory, now when the whole world is still struck by the smashing defeat of Fascism, now when all preach peace and so across the world so many aid organizations have been created to bring some resurgence of life, light and warmth into the darkness of our times, should we [say] that our dream is dissolved like a soap bubble? Unfortunately, we must affirm that now, in November 1945, we still find ourselves behind barbed wire, badly fed, badly housed and feeble medical help. A triviality – winter is here, and Bergen-Belsen, the largest Jewish centre, is without warm clothing and shoes, to say nothing of all the smaller camps in Germany. And besides that: today there are 16 thousand former concentration camp heftlings, among them 11 thousand Jews, without a stick of wood or a lump of coal. That is our greatest fear, which robs us of rest and troubles us along with the fear of the risk of epidemics.

This situation defers for a while the problem of our pending future. If, however, our gentlemen guardians think that this would dull our will in the struggle to restore an independent Jewish state, they are very much mistaken! Today we have the right to say that we will live and die as human beings! We ask only this, who takes the responsibility for the fate of the small band of survivors who are all that remain of the European Jews. If they believe that they can deal with us as with stateless, homeless, roofless, and third rate people, we do have the assurance that the Jewish world has not forgotten us. We demand from all responsible international bodies to enable the JOINT and Jewish Relief to carry out their task, just as they would wish to do so. And above all, not to forget that we stand burning, blood soaked soil where we lost everything, and there is no going back for us. Shake the world, Britain foremost, that they should open the gates of Eretz Israel for the unfortunate European Jews. That is the only solution for the hopeless situation in which we find ourselves now. That is the commandment of this hour, if there is still a conscience and we are not yet totally abandoned!

Translated by Aaron Krishtalka
Courtesy Paul Trepman Fonds, Jewish Public Library Archives, Montreal

BPJPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY
ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX
BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

וד ראזנטאל

צו דעם ערשטן חנוכה-ליכטל נאך דער באפרייונג.

ברענען ווידער קלײנע ליכטלעך און
ערציילן:צוויי וועלטן,די יידישע און
ריכישע האבן זיך אין א געראנגל צוזא-
ענגעטראפן.ניש אלס רעזולטאט פון יידי-
ע אגרעסיע,נאר אלס פועל-יוצא פונעם גרי-
ישן אימפעריאליזם.
גריכישער איינפלוס איז ביי אונדז גע-
וג קענטיק געוועזן.ס'זיינען פאראן פיל
ײשפילן פון אריינדרונגען פון גריכישן
ייסט אין יידישן.געוועזן א צייט,ווען
ר העלעניזם האט באהערשט די יוגנט.פיל
אבן גלעזן גריכיש,געיבט זיך אין פינף
אמף,שטודירט פלאטא און אריסטאטעלעס.
דער קעניג אנטיוכוס,גערופן פון יידי-
ן פאלק אפימנס(דער פאריקטער) האט דורך
יין דעקרעט פון 168 באשלאסן אויפצולע-
ן אין יידישן לאנד דעם קולט פאר די
ימפישע געטער.דער אנגריף רעסט דאס
רנטום.ס'קומט דער שטורם.פרומע יידן
רלאזן זייערע הייזער,ציען אין בערג,
האלטן זיך אויס אין די היילן און אר-
ניזירן די ווידערשטאנדס-באוועגונג.
י באווייזן,אז רעכט האט געהאט יענער
גלייטער,וועלכער האט אויף דעם וועג
ן סיריען נאך ארץ)ישראל געזאלט זאגן
טיוכוס'ן:„די בערג פון פאלעסטינע זיי-
ן ווי די בערג פון סיריען,די ביימער
ן פאלעסטינע זיינען אזוי ווי די ביי-
ר פון סיריען,אבער די מענטשן פון פא-
סטינע זיינען יידן,און זיי וועסט
ישט פארקנעכטן".
פון דער געבירג שטאט.
דיעין קומט דער באפרייער.יהודה המכבי
לינגט צו באנייען דוד'ס קעניגרייך
ן צו באפרייען דאס לאנד פון גריכישע
אכט.

+

+ +

אזוי פיל אין קורצן די געשיכטע פון
דישן קאמף אמאל.די מכבייער עפאפייע
ז נישט קיין אפגעשלאסן קאפיטל אין דער
דישער געשיכטע.זי ציט זיך דורך דורות,
ער ליידער נישט שטענדיק מיט דער זעל-
ר שטארקייט און אנגריפס-פעיקייט.מיר
בן נישט באוויזן דאס פאלק זעלבסט
צו פארוואנדלען
ן א באפרייער.אין אונדז לעבט די שטרע-
ונג צו גערעכטיקייט(אידעאלן פון די
יאים),דער גלויבן אין שיקזאל און חסד
ער גייסט פון תהלים),ס'פעלט אבער אפט
ר גלויבן אין זיך זעלבסט,אין פאלק-
ס גואל,אלס דעצידירנדיקער פאקטאר אין
מף פאר דערליידזונג.ווען ס'געלונגט
ער אין פאלק צו דערוועקן די קוואלן
ן זיין וויטאליטעט,פארשוווונדט און
ערט געבראכן יעדע מאכט,וועלכע שטעלט
ר אונדז אנטקעגן.

+

+ +

ס'באהויפטן פיל:דער קריג איז די ברו-
טאלסטע אויסווירקונג פון כאאס,וועלכער
הערשט אין אונדזערע מענטשלעכע פארהעלט-
נישן און אין די אינערלעכע און אויסער-
לעכע באציונגען צווישן פעלקער.דער פריי-
הייטס קריג איז אבער דער טיפסטער אויס-
דרוק פון פאלקס-ווילן צו א זעלבסטשטענ-
דיק לעבן.דער קאמף פון יהודה המכבי,אזוי
ווי יעדער אנדערער פרייהייטס-קאמף,האט
די געוואלט אין דינסט פון לעבן געשטעלט.
ווארטן ביז די וועלט וועט שענער ווערן,
גערעכטער איז פאר א פאלק ריזיקאליש.אזא
פאלק פארשפילט די קעגנווארט,פארלירט די
צוקונפט.

+

+ +

די וועלט קאן ווערן נאר דאן גערעכטער
ווען דער לעבנס-ווילן פון די פעלקער וועט
ווערן איידעלער און פארזיטלעכט.אבער ווער
וועט פארזיטלעכן די פעלקער? מיר? די וועלט
וויל עס נישט.אויסער דעם ווילן שוין דאס
מער נישט פיל פון אונדז.מיר האבן אויך
נישט דעם גלויבן אין דער פארפאלקאמונג
פון מענטשן-געשלעכט דורך קולטור און צי-
ווילאזאציע.יהודה המכבי האט זיין פאלק
גערעטעט נישט דורך איבערצייגן די גריכן,
אז זייער אונטערדריקונגס-סיסטעם איז ני-
דעריק,נישט דורך ווארטן ביז זיי וועלן
באיינפלוסט ווערן פון מער יושר'דיקע גע-
פילן,נאר דורך טאט,דורך קאמף.דורך דעם
שענסטן קריג,דורך פרייהייטס-קאמף,דורך
דעם „שעפערישן קריגערטום".

+

+ +

די יידישע ווידערשטאנדס-באוועגונג אין
די לענדער פון פארקנעכטעטן אײראפע איז
ארויסגעוואקסן פון צוויי מקורות:פון טיפן
האס צו יעדער ברוטאלער מאכט,פון ווילן
צו זיין צווישן די באפרייער פונעם איי-
גענעם פאלק.דער שורש שטעקט אין די לערע
פון די נביאים און אין גייסט פון די
מכבייער.דער באפעל,וועלכער האט געפירט
די יידישע יוגנט יעצט,אזוי ווי זייערע
עלטערן אמאל,אין די בערג און וועלדער,
איז געוועזן:„יעדער ייד מוז קעמפן פאר
די באפרייונג פון זיין פאלק און פארן
אויפבוי פון א נייער ארדנונג".ווען מיר
היינט,אין חנוכה תש"ו צוזאמען מיט די
העלדן פון אמאל ווירדיקן די העלדן פון
היינט.און צוזאמען מיט די נעמען פון מתת-
יהו,יוחנן,שמעון,יהודה,יונתן און אליעזר
דערמאנען די,וועלכע האבן אין וואלין און
אין אוקראינע,אין ווארשע און אין קראקע,
אין ביאליסטאק און אין טשענסטאכאוו,אנ-
געצונדן דאס פייער פון קאמף קעגן פיינד.
און דערציילן וועלן אונדז די חנוכה-ליכט-
לעך וועגן העלדנטום פון די חשמונאים און
וועגן העלדנטום פון דער יידישער יוגנט,
פון טאשע אלטמאן,רבקה גלאנץ,מרדכי דאני-
לעוויטש,אברהם לייבאוויטש,מרדכי טענענ-
בוים,מאיר ווייסברוין און פיל,פיל אנדע-
רע.

+

+ +

BPJ JPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY
ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX
BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

David Rosental **On the First Hanukkah Candle after Liberation**

The slim candles are burning again, and narrate: two worlds, Jewish and Greek met each other in conflict. Not as a result of Jewish aggression, but as the result of Greek imperialism.

Greek influence was well known enough amongst us. There are many examples of the entry of the Greek mind into the Jewish. There was a time when Hellenism dominated the youth. Many read Greek, practiced wrestling, studied Plato and Aristotle. King Antiochus, called Afimonos (the crazy [sic: means ' infamous']) by Jews, decided in a decree of 168 to impose the cult of the Olympian gods on the Jewish country. The assault saved the Jewish people. Pious Jews left their homes, went to the hills, subsisted in caves and organized the resistance movement. They showed that a companion on the road from Syria to Eretz Israel was right when he reportedly told Antiochus: "the hills of Palestine are as those of Syria, the trees of Palestine are as those of Syria, but the people of Palestine are Jews, and you won't enslave them."

From the hill town Modi'in comes the liberator. Judah the Maccabee succeeds in renewing David's kingdom and in freeing the land from Greek power.

Thus, greatly abbreviated, (is) the story of the ancient Jewish struggle. The epic of the Maccabees is not a closed chapter in Jewish history. It stretches through generations, but unfortunately not always with the same strength and offensive capacity. We have not managed to transform the people without a liberator. Within us lives the drive for justice (the ideals of the Prophets), the belief in fate and mercy (the spirit of the Psalms). Often, however, the faith in ourselves is lacking, in the people as saviour, as the decisive factor in the battle for salvation. When one succeeds, however, to energize in the people the sources of their vitality, every power that stands against us vanishes or is broken.

Many have said it: war is the most brutal outcome of chaos, which rules in our human relations and in the domestic and foreign relations of nations. The war for liberation, however, is the most profound expression of popular will for an independent life. Judah the Maccabee's struggle, like every struggle for freedom, put force in the service of life. For a people to wait for the world to be better, more just, is perilous. Such a people loses the present, loses the future.

The world can become more just only when the nations' urge to live will be gentler and moral. But who will moralize the nations? We? The world does not want it. Besides, many of us no longer want it. We too don't have faith in the fulfillment of humanity through culture and civilization. Judah the Maccabee saved his people not by convincing the Greeks that their oppressive system is inferior, not by waiting for them to be influenced by more just ideas, but through acts, by struggle. By the finest war, by fighting for freedom, by "creative warfare".

The Jewish resistance movement in the countries of enslaved Europe stemmed from two sources: from deep hatred to every brutal regime, (and) from the desire to be the liberators of their own people. The root is embedded in the teaching of the prophets and the spirit of the Maccabees. The command that now guided the Jewish youth in the hills and forests, as their ancestors in ancient days, was: "every Jew must fight for the liberation of his people and for the framing of a new order." And so on Hanukkah 5706 we will honour the heroes of today with the heroes of ancient times. And together with the names of Mattathias, Johannan, Shimon, Judah, Jonathan and Eleazar we recall those in Volinia and Ukraine, in Warsaw and in Cracow, in Bialistok and in Chenstokhov, who lit the flame of battle against the enemy. And the slim Hanukkah candles will tell us of the heroism of the Hasmoneans and of the heroism of Jewish youth, of Tosia Altman, Rivka Glantz, Mordechai Anielevitch ["Danielevitch", in the original], Abraham Leibovitz, Mordechai Tenenbaum, Mayer Weissbraun, and many, many others.

Translated by Aaron Krishtalka
Courtesy Paul Trepman Fonds, Jewish Public Library Archives, Montreal

BPJPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY
ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX
BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

דאס פאלק באפרייען איז געווען די
טרייב קראפט,וועלכע האט געשטיסן די,
וואס מען קאן נישט אונטערריאכן,דאס א'יי-
דיקע יידנטום,איר מיליטער,איר בריגאדע
אויף די שלאכט פעלדער פון אפריקע און
אייראפע.דאס פאלק באנייען,געזונד מאכן,
האט צעפלאמט די נשמות פון דער יידישער
יוגנט.דאס ווונדער פון פארוואנדלען פיל
פון צווישן-פעלקערלעכן יידנטום אין איין
א'יי-דיק פויערן און ארבעטער פאלק,דאס

רייין בכדי גייסט אין לעבן צו פארוואנד-
לען.מיר זיינען דער שטארקסטער,דער גע
טעסטער פאקטאר פון אלע,וועלכע ווילן דע
צידירן וועגן גורל פון ארץ-ישראל.און ד
קומט נישט על פי צופאל.ווי לאנג ס'לעבט
אונדזער פאלק,אזוי לאנג האבן מיר נישט
אויפגעגעבן אונדזער האפנונג אויף א'יי
אום די האפנונג אין א רעאליטעט צו פאר-
וואנדלען.מוז מען זיין אי יורשים פון ד
נביאים אי יורשים פון די מכביער.

ווונדער פון ווידער יונג ווערן האט באַ-
וויזן די חלוציסע באוועגונג.מיר האבן
פאר זיך די שענסטע סינטעז,די שענסטע פא-
רייניקונג:קראפט און דראנג צו א שיינער
לעבן.דער גייסט פון יהודה המכבי,און דער
גייסט פון עמוס'ן האט באהערשט אלע שטרע-
בונגען און אידעאלן פון דעם בעסטן טייל
פון פאלק .און אין אירליכט
מוזן מיר אויך קעמפן.ווייל נאר אויף
דעם וועג וועט געלונגען צו פארוואנדלען
די שארית-הפליטה אין א לעבנס-קראפטיקן
טייל פון יידנטום.

+

+ +

דער ווילן נאך א'יי האט ביי אונדז
שטענדיק געלעבט.די אנדערע,וועלכע זיי-
נען מיט אונדזער לאנד פארבונדן,האבן
דאס נישט באוויזן.די אראבישע וועלט איז
נישט געלונגען א'יי אויפצובויען אלס א
צענטער פון זייער פאליטיש,געזעלשאפטלעך
און קולטורעל לעבן.די קריסטלעכע וועלט
איז מיט אונדזער לאנד פארבונדן דורך
גייסט און טויטן-קולט.די יידן דאקעגן
דריגעגן מיט זייער בלוט און שווייס א-

און ביים שיין פון די חנוכה-ליכטלע
זאלן מיר אויסנוצן דעם חשבון-הנפש פו
אונדזער יעצטיק לעבן,אריינדרינגען אין
די צילן פון דער צוקונפט און אין די ס
פונעם גרוילעכן עבר.

+

+ +

א טיפער טרוים,וועלכער איז שוין בי
פיל א מוז געווארן,וואקסט אין די טיפע-
נישן פון דער נשמה.א שפראצונג אזא,וואס
מיט איר דופטיקייט ווירקט זי היילבאר
און שטארקנד אויף דעם פארוונדעטן האר
און דאריבער איז דיין באגער,אז אלע קנ
פן פון דער פלאנצונג זאלן רייף און שיי
וואקסן און באווירקן די פארלאנגען פו
אלץ גרעסערע טיילן.דער טרוים:דיין פאר-
בלייבן,טראץ דעם מבול מיט א זין אנפיל
זאל עס נישט זיין א צופאל,וואס איך או
דו זיינען לעבעדיק פון פייער ארויס.גי
א בארעכטיקונג דיין זיין.איך בין-ווייל
מיט מיר וועט לעבעדיק ווערן יענע וועל
וועלכע די פייער צונגען פון די קרעמא-
טאריעס האבן אין אש פארוואנדלט.און אפ

The liberation of the (Jewish) people was the driving force of those who would not be subjugated, of the Jews of E(retz)-I(srael), their military, their brigade on the battlefields of Africa and Europe. To revitalize the people, to heal them, inspired the souls of the Jewish youth. The Pioneer [“*Khalutz*”] movement produced the marvel of transforming Jews of many nations into one farming and working people, of becoming young again. We have before us the most beautiful synthesis, the most beautiful unification: vigour and endeavour for a better life. The spirit of Judah the Maccabee, and the spirit of (the prophet) Amos governed the aspirations and ideals of the best part of the people. And in that spirit we, too, must fight. For only that way will we manage to transform the remnant of survivors into a vital part of the Jewish people.

The impulse for E(retz)-I(srael) has ever lived in us. That is not evident for the others with ties to our land. The Arab world did not succeed in building E I into a centre of their political, social and cultural life. The Christian world is tied spiritually to our country by a death-cult. The Jews by contrast made roots (there) by their blood and sweat to transform spirit into a life. We are the strongest, the most rightful actor of all those who wish to decide the fate of Eretz Israel. This is no accident. As long as our people have lived, we have never given up our hope for E I, for transforming the hope into reality. We must be the heirs of both the Prophets and the Maccabees.

[mid-page illustration of soldiers holding guns in front of an Israeli flag. Signed B. Fridler]

And by the light of the Hanukkah candles we should close this meditation on our life now, enter into the aims for the future and the sum of the gruesome past.

A profound dream, which has become a necessity for many, grows in the depths of the soul. A sprout whose scent heals and strengthens the wounded heart, and so you wish that all the buds from this planting should ripen and grow beautifully and influence the desires of all the larger limbs. The dream: despite the deluge to fill your survival with meaning, it should not be an accident that you and I have emerged alive from the flames. I am - because with me that world that the crematoria fires turned to ashes will become alive. And maybe in its shade it will be easier to live, and the burn of longing for home, for a brother, will be stilled.

Translated by Aaron Krishtalka
Courtesy Paul Trepman Fonds, Jewish Public Library Archives, Montreal

BPJPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

ין איר שאטן וועט לייכטער זיין צו
עבן און בעשטילט וועט ווערן די גליענ-
יקע זענזוכט נאך א היים,נאך א ברודער.

\+

\+ +

מיר מוזן זיין דער המשך פון דעם וואס
יז פארשוונדן.אין יעדן פון אונדז זאל
י וועלט זעען דעם ייד,וועלכן מען האט
ומגעבראכט,אבער אן זיינע פעלערן,א ניי
עבוירענעם,א געזונטן,א ייד,וועלכער חעס
ועקן אכטונג.נישט אלץ איז געוועזן שיי
ישט אלץ זאל פארבלייבן.דער יסוד מוז
ענדערט ווערן.דער פונדאמענט אויף ווע-
ן מיר האבן אונדזער נאציאנאלן קיום גע-
ויט האט נישט אויסגעהאלטן דעם שטורם.
ישט געפיל זאל אנצייכנען אונדזער לעבנס
ועג נאר די לאגיק פון טאטזאכן,ווענענס
דות מיר זיינען געוועזן.און די לאגיק
יקסירט:אונדזער לעבן אין גלות איז גלייך
אדייטנד מיט אוטשטעלן זיך אויפן געפאר
ון זיין שטענדיק אנגעוויזן אויף אנדע-
ע.מיר האבן אין די שווערע קאצעט יארן
עלערנט:ווען איך האב מיר אליין נישט
געהאלפן,ווען איך האב מיר אליין נישט
ארשאפט דעם מינימום פון קאנען דערהאל-
ן די נשמה,איז דאס פון קיינעם נישט גע-
ומען.ס'איז אונמעגלעך צו לעבן און אי-
ערצולעבן שווערע צייטן,ווען מען איז
ון פרעמדע אפהענגיק.זאגאר פון נאענסטע.
ון דאס זעלבע געזעץ איז חל נישט נאר
ויפן לעבן פון יחיד.נאר אויך אויפן
עבן פון פעלקער.דער יחיד מוז זיין גורל
עלבסט אויסהאמערן און אויך א פאלק מוז
יין צוקונפט און עקזיסטענץ זעלבסט בא-
טימען.חסד,גערעכטיקייטס-געפילן זיינען
ליסנדיקע באגריפן.מען האנדלט מיט זיי
פהענגיק פון צייט און קאניוקטור.בויען
אר אויף די עלעמענטן איז זינלאז.דאס
ואס איז געשען מיט אונדז איז מעגלעך
געוועזן צוליב פיל סבות,פון וועלכע די
ויכטיקסטע זיינען:די היימלאזיקייט פון
ונדזער פאלק און דער זיג פונעם פאשיזם
יראפע.היימלאזיקייט-איז פאר א פאלק
ויט ! היימלאזיקייט-ברענגט מיט זיך
ישוויץ און טרעבלינקע ! מאטעריעלע
אכט מיטלען באשטימען די באציונג פון
אלק צו פאלק,און נישט טראקטאטן און
ארפליכטונגען.רעכט איז דערוויל נישט
יין מאכט.זאגאר ווען מען וועט אונדז
עכט געבן,גאראנטירט דאס אונדז נאך נישט
זיכערע צוקונפט.אין גלות קאנען מיר
ין בעסטן פאל רעכט באקומען-אין א'י
קענען מאכט.דאריבער ווילן מיר דעם
וייטן וועג.מיר ווייסן אבער:אונדזער
אלק,אונדזער לאנד קאנען נישט עקזיסטי-
ן אין א וועלט אין וועלכער ס'הערשט דער
ר פון שלעכטס און געמיינקייט-דער פא-
יזם.עוקר מן השורש זיין די דאזיקע
נצטערע באוועגונג איבעראל ווו מיר
עבן איז גלייכצייטיק א קאמף פאר אונ-
ער עקזיסטענץ.

צו אונדזער ארום קאנען מיר נישט
יבן פאסיוו.פארבונדן זיך מיט אים
ן א גורל געמיינשאפט איז,נאך דעם מאסן
רד אויף אונדזער פאלק-פארברעכעריש.

די וועלט מוז אונדז ווייזן,אז מען קאן
איר טרויען.דערוויילע זעען מיר נאך נישט
קיין שפורן דערפון.אן אלטער יידישער זאץ
זאגט:ישראל איז שולדיק אין אלע ליידן פון
דער וועלט.די נייבונג פון דער יידישער
נשמה זיך זעלבסט צו באשולדיקן האט דעם
געדאנק ארויסגעברענגט.אין אמת'ן איז אבער
פארקערט:די וועלט איז שולדיק אין אונדזע-
רע ליידן.מיר זיינען אבער אויך נישט ריין
פון זינד,נישט אין באצוג צו דער וועלט,
נאר קודם כל צו זיך.-------------------

ס'באנט זיך א וועג צום לעבן די שארית
הפליטה.דאס לעבן מוז אבער זיין הייליק.
אונדזערע טאטן מוזן אויסלייזן אונדז פון
דער חרפה,וועלכע פאלט אויף אונדז,צוליב
די אייגענע שולד אין אונדזער גרויס
אומגליק.

דעם דירעקטאר פון דזשוינט

ח' משה אייגען

צום
געבורט פון זיין טעכטערל

ד ב ו ר ה

ווינטשן מיר ער זאל פון איר דערלעבן

פיל פרייד און נחת.

צענטראלער ייד.קאמיטעט
אין בערגן-בלזן
רעדאקציע „אונדזער
שטימע"

דעם ח' דיר.משה אייגען און פרוי

ווונטשן צום געבורט פון זייער טעכטערל

ד ב ו ר ה' ל ע

פיל גליק און צופרידנקייט

ד"ר הדסה בימקא
יוסף ראזנזאפט

ח' משה אייגען,זאל אייער דבורה'לע

וואקסן אין פרייד און אין גליק אין א

סאציאליסטיש ארץ-ישראל.

פאני און דב ליפער
חוה און ירחמיאל זינגער

JEWISH PUBLIC LIBRARY ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

We must be the continuance of that which has vanished. Let the world see in each of us the Jew who was slain, but without his faults, new born, healthy, a Jew who draws respect. Not everything was beautiful, not everything should remain. The foundation must be altered. The basis on which we built our national existence did not withstand the storm. Not emotion but reasoning from facts of which we are the witnesses should set our path in life. And that logic dictates: our life in the Diaspora is the plain equivalent of putting ourselves into danger and being always dependent on others. In the hard *katzet* years we learned: if I did not help myself, if I did not procure the minimum to preserve my soul, it came from no one else. It is impossible to live and outlive hard times when one is dependent on strangers. [Or] even on those closest. And the same law applies not only on the individual's life, but also on the life of peoples. The individual must shape his own fate, and also a people must decide its future itself. Mercy, notions of justice are fluid concepts. Their treatment depends on the time and the context. It is senseless to rely on them. What happened to us possibly was due to many causes, of which the most important are: the homelessness of our people and the victory of Fascism in Europe. For a people homelessness is the end! Homelessness leads to Auschwitz and Treblinka! The means of material power, not treatises and moral obligations, decide the attitude of one people to another. Meanwhile, right is not might. Even if we are granted rights, that cannot guarantee us a secure future. In exile we can at best receive rights – in E. I. [by] opposing might. Therefore we choose the second way. We know, however, that our country cannot exist in a world ruled by the god of evil and baseness - Fascism. To eradicate this vicious movement everywhere we live is at the same time to fight for our existence.

We cannot stay passive to the world around us. To bind ourselves to it , to a commonality of fate, is – after the mass murder of our people – criminal. The world has to show us that it is to be trusted. Thus far we see no trace of that. An old Jewish expression says: Israel is to blame for all the world's suffering. The propensity of the Jewish psyche for self blame was father to that thought. But the truth is the reverse: the world is to blame for our suffering. We, however, are not free of sin: not in relation to the world, but above all to ourselves.

A path to life is regenerating for the survivors. But that life must be holy. Our deeds must redeem us from the shame, which lies upon us, because of our own guilt in our great calamity.

** ** **

[three greetings] To the Director of the JOINT, Moshe Eigen and his wife
on the birth of his baby daughter **Dvora**

[from] Central Jewish Committee, Bergen-Belsen, and "Unzer Shtime" editors,
wishes of life long happiness and joy.

[from] Dr. Hadassah Bimko, Joseph Rosensaft,
much happiness and satisfaction.

[from] Fanny and Dov Laufer, Khava and Yerakhmiel Singer,
may she grow up in joy and good fortune in a socialist Eretz-Israel.

Translated by Aaron Krishtalka
Courtesy Paul Trepman Fonds, Jewish Public Library Archives, Montreal

BPJPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY
ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX
BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

פאול טרעפמאן

א ר ו ם   א ו נ ד ז.

ענין פוילן.

ס'קומען אן מורא'דיקע ידיעות פונעם
לאנד,וווּ ס'האבן געלעבט בערעך יאסעלע-
וויטש און מאיר עזאפאוויטש.מען קוילעט
יידן בייטאג און ביינאכט.די צוריקומענ-
דיקע יידן ווערן אויפגענומען מיט דרא-
ונגען,קלעפ און פאגראמען.דער קעמפנדי-
קער אנטיסעמיטיזם אין אונדזער געוועזע-
נע היים איז פאר אונדז קיין נייעס ניסט.
צו גוט קאנען מיר די פסיכיק פון פוילישן
שליאכטשיץ און פויער,אז מיר זאלן ארויס
מיט א געוואלד וועגן די סאדיסטישע פא-
גראמען וואס ווערן אראנזשירט דורך אונ-
דזערע ליידנס-חברים,די געוועזענע פוי-
לישע העפטלינגע פון דייטשישע קאנצענטרא-
ציע-לאגערן און קריגס-געפאנגענע.מיר הא-
בן נישט בדעה נאכצופארשן זייערע פאליטי-
שע אספיראציעס אין באצוג צו א זעלבס-
שטענדיקע פוילישע מלוכה,וואס זאל זיך
ציען פון שווארצן ביזן באלטישן ים.אויב
דאס פוילישע פאלק וויל אויף אזא אופן
בויען די צוקונפט פון זיין לאנד,ביטע
זייער.זאלן זיי ווייטער פירן די „שטאטס-
מענערישע" פאליטיק.מיר וועלן זיך אביסל
שפעטער איבערצייגן ווהין זי וועט זיי
דערפירן.די צווייטע וועלט-מלחמה האט
אונדז געלערנט,אז אויף קברים קאן מען
קיין צוקונפט נישט בויען.יא,די גאנצע
וועלט האט דאס געלערנט,אבער די פוילישע
מלוכה איז ווייטער סאנקיולאטיש.אונדז
גייט וועגן אן אנדערע פראגע,וואס האט צו
טוען מיט מענטשלעכן געפיל און ווירדע.
מיט וואס פארא רעכט קומען די באפרייטע
פאליאקן און ק ל א ג ן   א ן   ד ע ם
ס א ד י ס ט י ש ן   א ו ן   ו ו י ל ד ן
ה י ט ל ע ר י ז ם? מיט וואס פארא רעכט
ווילן זייערע לאנדאנער און וואשינגטאנער
פארשטייער ארויסרופן ביי די דערמאנטע
מלוכות סימפאטיע געפילן פארן געשלאגענעם
פוילישן פאלק? מיט וואס פארא רעכט זינ-
גען זיי לויב-געזאנגען פאר זייערע העלדן
פון נעכטן,אז אין דעם זעלבן מאמענט טוען
זייערע „העלדן" דאס זעלבע וואס איז גע-
ווארן צו שאנד און צו שפאט פאר א פאלק,
וועלכעס איז זיכער געשטאנען אויף א הע-
כערן קולטורעלן ניווא ווי פוילן.האבן
שוין די העלדן פון דער א.ק.(ארמיא קרא-
יאווא-ארמיא קרימינאליסטווו-אונדזער
דעד.)פארגעסן די העלדישע טאטן פון די
יידן בשעת דעם ווארשאווער אויפשטאנד ?
צו געדענקען זיי שוין נישט די געמיינ-
זאמע קאמפן מיט די יידישע פארטיזאנער
קעגן דעם בשותפות'דיקן שונא.שטייען נישט
פאר זייערע אויגן די גרויזאמע בילדער
פון די קאצעטן,ווען די עסעס האבן מער-
דערלעך געשלאגן און אויסגעהונגערט די
פאליאקן און די יידן? זיכער געדענקען
זיי דאס אלץ זייער גוט און קאנען אבער
זיך גארנישט העלפן.דאס איז זייער גורל
און פאליטישע אויפגאבע צוצופירן די פא-
לאניא רעסטיטוטא מיט ריזיקע שריט צום
אפגרונט.

+ + +

לינעבורג-קלאסישע קאמעדיע פון ה.ענגלענ-דער.

היינט 8-אזייגער אוונט קומט פאר אין
דעם מלוכה'שן טעאטער די באנייטע אויפפי-
רונג פון ה.ענגלענדער'ס קאמעדיע א.נ.
„לינעבורג".
ס'וועט זיכער זיך געפונען א שרייבער
וועלכער וועט דעם לינעבורגער פראצעס א-
ריינברענגען אין די ראמען פון א קאמעדי[e]
און די קאמעדיע וועט ווערן אונשטערבלעך
אזוי ווי מאליערס שאפונגען.און דער עול[ם]
וועט לאכן און גלייכצייטיק וויינען,בא-
וווּנדערן נישט די ראלן פון די באשולדיק-
טע נאר דאס לעכערלעכקייט פון די פארטיי-
דיקער,און ס'וועט זיך שאפן אן עקלהאפטע[r]
נאכגעשמאק פאר די רעזשיסערן פון אט דעם
טראגישן שפיל.מען האט גענומען 50 מערדע[r]
וועלכע האבן טאג איין טאג אויס געשלאגן,
געפייניקט,אויסגעהונגערט,געמארדעט און
געשיקט אין די קרעמאטאריעס צענער טויזנ[ט]
טער אומשולדיקע מענטשן און מען זעצט זי[י]
אוועק פאר א משפט.הייסט עס,אז מען גע[ט]
זיי א מעגלעכקייט צו א פארטיידיקונג;אז
ס'איז פארהאן א ספק אין זייערע גרויל-
טאטן;אז די קרבנות,וועלכע האבן די באפ-
רייונג נישט דערלעבט זיינען אפשר געוו[ע-]
זן שולדיק.די ריזיקע מאסן נישט באגראב[ע-]
נע פארפייניקטע קערפער,וועלכע די אליי[r-]
טע ארמייען האבן אנגעטראפן אין די לא-
גערן בשעת זייער זיגרייכן פעלד-צוג אין
דייטשלאנד האבן נישט באוויזן איבערצו-
צייגן די ענגלישע יוסטיץ אין דער שולד
פון אונדזערע הענקערס.די אויסגעמאטערט[e]
לעבעדיקע סקעלעטן פון די באפרייטע,דער
גרויסער הונגער און קראנקהייטס-עפידעמ-
יעס,וועלכע זיינען אויסגעבראכן,זיינען
צו שוואכע עדות פאר דער סאדיסטישער או[י-]
ראטונגס-ארבעט פונעם היטלעריזם.ווען מ[ע-]
זיצט אין דעם זאל ווו ס'קומען פאר די ג[e-]
ריכטס פארהאנדלונגען אין לינעבורג שאפט
זיך דער איינדרוק,אז דער ציל פון די ע[נג-]
לענדער מיט זייער אינוואזיע אויפן איי-
ראפעישן קאנטינענט איז צו פארוואנדלען
אונדזערע ליידן און פיין,די גאנצע טרא-
געדיע פון די לעצטע 6 יאר אין א געשמא[ק-]
לאזע קאמעדיע.געשמאקלאז וועט זי זיין
ביזן סוף,נישט קוקנדיק דערויף וואס פא[ר]
פסק-דין ס'וועט באקומען קראמער מיט זיי[ן]
באנדע.הונדערט קילאמעטער פון בעלזן קומ[ט]
פאר די פארשטעלונג,פון דעם ארט ווו יע-
דעס שטיקל ערד,די צעשטערטע באראקן און
די מאסן קברים זאגן עדות וועגן בארבאר[י-]
שע סצענעס און אונמענטשלעכע ליידן.פאבן
מיר געטרוימט וועגן אזא משפט פאר די,
וועלכע האבן דעם אינהאלט פון אונדזער
לעבן אין בלוט געווארפן? דאס ענגלישע
ביבל פאלק,וואס האט דורות לאנג געפלעגט
און געהייליקט דעם זכרון פון אונדזערע
תנכ'ישע גבורים און קדושים האט אין לי-
נעבורג פארשוועכט די הייליקע געשטאלטן
פון די דערשאסענע,פארגאזטע און פארברענ[ט-]
טע גבורים און קדושים פון גלות היטלער.

JEWISH PUBLIC LIBRARY ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

Paul Trepman

Around Us

Dreadful news arrives from the country where once lived Berek Yoselevitch and Meyer Ezapovitch. Jews are being killed by day and by night. Returning Jews are received with threats, blows and pogroms. Belligerent antisemitism in our former home is not news to us. We know the outlook of the Polish rural militia and peasant only too well to come out shrieking about the sadistic pogroms which are organized by our friends-in-suffering, the former Polish heftlings from the German concentration camps and prisoners of war. We do not intend to examine their political aspirations regarding and independent Polish state, which is to stretch from the Black to the Baltic sea. If the Polish people want to build the future of their country by such means, let them. Let them keep conducting the 'statesmen's' policy. A little later we will see just where it will take them. The Second World War taught us that no future can be built on graves. Yes, the whole world learned it, but the Polish state continues being sansculottish. A different question interests us, concerned with human feeling and dignity. With what right do the liberated Poles come to indict savage and sadistic Hitlerism? With what right do their representatives in London and Washington want to arouse sympathy for the battered Polish people in those countries? With what right do they sing hosannas to their heroes of yesterday, when in the same moment their "heros" are doing the same that has become a shame and a disgrace to a people that stood at a higher cultural niveau that Poland. Have the heroes of A. K. (*Armaja Krajowa*: Armaja Kriminalsvo – our reading) forgotten the heroic acts of the Jews during the Warsaw uprising? Do they no longer remember the battles together with the Jewish partisans against the common enemy? Do their eyes no longer see the hideous scenes of the concentration camps when the S.S. murderously beat and starved both Poles and Jews? Of course they remember that very well, but cannot help themselves. That is their fate and political task, with giant steps to conduct *Polonia Restituta* to the abyss.

Luneburg – Classic Comedy by Mr. Englishman

Today, at 8 this evening the revived presentation of Mr. Englishman's comedy, called "Luneburg", resumes at the state theatre.

It is certain that a writer will appear who will fit the Luneburg trial into the comedic framework, and the comedy will become as immortal as Moliere's works. The spectators will laugh and simultaneously cry in wonder not at the roles of the accused, but at the ludicrousness of the defence, and a disgusting aftertaste will form for the directors of this tragic play. They took 50 murderers who day and night beat, tortured, starved and sent to the crematoria tens of thousands innocent people, and they sat them down for trial. That means they are given the opportunity for a defence; that there is a doubt about their atrocities; that the victims, who did live to be liberated, were perhaps guilty. The great masses of unburied tortured corpses that the allied armies found in the camps in their victorious advance into Germany did not manage to convince English justice of the guilt of our executioners. The worn out skeletons of the liberated, the great hunger, and the epidemics which erupted are too weak as witnesses of Hitlerism's sadistic work of extermination. Sitting in the hall where the Luneburg trial proceedings take place, one forms the impression that the aim of the British in the invasion of the European continent was to transform our suffering and pain, the whole tragedy of the last 6 years, into a tasteless comedy. So it will stay to its end, regardless of the verdict that Kramer and his gang will receive. The performance takes place a hundred kilometers from that place where every crumb of soil, the smashed barracks, and the mass graves stand witness to barbaric scenes and inhuman suffering. Did we dream of such a trial for those who submerged the substance of our lives in blood? In Luneburg the English Bible-reading people, who for generations venerated the memory of our biblical heroes and martyrs, have desecrated the holy presences of the shot, gassed and incinerated heroes and martyrs of Hitler's diaspora. And however harsh

Translated by Aaron Krishtalka
Courtesy Paul Trepman Fonds, Jewish Public Library Archives, Montreal

BPJPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY
ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX
BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

ן מעג דער אורטייל פאר די פארברעכער
ין א שארפער ווען ער אונדזערע ווונדן
שט היילן,ווייל מיר זייגען געמאטערט
וואָרן דורך הונדערטער טויזנטער קרא-
נוס,וועלכע לעבן זיך יעצט רויק און גע-
טלעך און פארנעמען הויכע פאסטנס אין
רעגירונגס אמטן.דאס גאנצע דייטשישע
לק מוז געשטעלט ווערן פארן משפט פון
ר מענטשהייט.די באפרייטע נאציאנען מיט
ם יידישן פאלק אין דער שפיץ מוזן זיין
ריכטער.דאס פאדערן די פארגאזטע,דאס
וערן די פאריתום'טע,דאס פאדערן אלע
ים לעבן געבליבענע.
לארד וואנסיטאר,מיסטער מארגענטוי ווו
נט איר מיט אייערע פלענער?!

+

\+ +

נעראל שטרייק-צום צווייטן מאל.

דאס צווייטע מאל זייט דער באלפור דעק-
ואציע שטרייקט דער ישוב און מיט אים
ס וועלט-יידנטום קעגן די פארשווערונגען
ון עולות וואס די מאנדאטאר-מאכט,די
טראנין פונעם הייליקן לאנד באגייט לג-
דע בויענדיקן זיך ארץ-ישראל.אין 1929
ז אויסגעבראכן דער ערשטער גענעראל-
רייק פונעם ישוב קעגן דעם פארוואנדלען
אויף זיך גענומענע פליכטן דורך דער
גלישער רעגירונג אין וואסערדיקע ווער-
ר פון פאפירענע דעקלאראציעס.א רעגי-
נג וואס האט זיך פרייוויליק בעמאלדן
שאפן אין ארץ-ישראל א זעלבסשטענדיקע
דישע נאציאנאלע היים האט טאג איין טאג
יס געבראכן און פאראליזירט דעם נאטיר-
כן דראנג פון א פאלק צו זיין היימאטס-
נד.אויסנוצנדיק די פאסיווע שטעלונג
ן דער וועלט האט ענגלאנד אויסגענוצט
ץ-ישראל אלס באזע פאר אירע ווירטשאפט-
כע און מיליטערישע צילן אויפן נאענטן
רח.געהעצט די אראבער קעגן די יידן און
פירט א צוויי-פנים'דיקע פאליטיק.ס'איז
רגאנגען צו אזא מדרגה,אז די דעקלאראציע
אס באלפור האט געגעבן דעם יידישן פאלק
ז פארביטן געווארן אין א ווייס-בוך
עלכעס באדייט טויט דעם ציוניזם.און
ר ישוב האט געשטרייקט.קינדער,פרויען
ן אלטע האבן דעמאנסטרירט זייער צארן.
פאבריקס אויזונס זייגען פארלאשן גע-
ארן,די צונגען זייגען שטיין געבליבן,דאס
ץ-ישראל לעבן האט איינגעהאלטן דעם א-
ם און די יוגנט האט מארשירט מיט גע-
ילטע פויסטן.ס'האט אויך געשטרייקט ווארשע
לאדז,ניו-יארק,לאנדן,פאריז און יאהא-
סבורג.דאס וועלט יידנטום האט דעמאנס-
ירט זיין ווידערשטאנד.אזא כחות קאנסא-
ידאציע איז נישט באקאנט אין דער יידי-
ער געשיכטע.
היינט אין יאר 1945 האט דער ישוב ווי-
ער געמוזט שטרייקן.נאך דעם ווי מיר
אבן געגעבן דער וועלט די דויערהאפטיק-
טע דעקלאראציע,א דעקלאראציע וואס איז
עשריבן געווארן מיט בלוט און שווייס,
דעקלאראציע וואס ווען פייניקן און
גבעהן ווי א גריל די מחות פון די,וועל-

כע האבן נאך נישט פארשטאנען די גויט -
ווענדיקייט פון ארץ-ישראל פארן אייביקן
וואנדערער.און זאלן די הערן נעמען צום
וויסן,אז דאס יידנטום פון מאידאנעק,וואר-
שאווער געטא און ווילנער וועלדער,איז
נישט קיין מה-יפית יידנטום.אונדזער נייעו
אלף-בית איז נישט געקומען פון פריפעטשאק,
די העלדן פון די ווארשאווער באריקאדן,
לובלינער בונקערס און אוישוויצער קרע-
מאטאריעס האבן אונדז איבערגעלאזט אין
ירושה א נייעם אלף-בית מיט וועלכן מיר
גייען קיין ארץ-ישראל און אין לעבן.מיט
דעם פייער פון אונדזערע הערצער וועלן
מיר צעשמעלצן די פארמאכטע שלעסער וועלכע
אונדזערע באפרייער האבן אויפגעהאנגען
אויף די טויערן פון ארץ-ישראל.ס'וועט
אונדז קיינער און גארנישט אפשרעקן.מיר
האבן געוווסט פארוואס מיר ליידן,און מיר
ווייסן אויך פארוואס צו קעמפן.מיר האבן
נאך גענוג מוט און כח.דער היטלעריזם האט
אונדז נישט געבראכן,ער האט אונדז געפעס-
טיקט און געשטארקט פארן קאמף פון אן אונ-
אפהענגיקע יידישע מלוכה אין ארץ-ישראל.
מיר ווילן נישט מיט קיינעם קריג פירן.מיר
פאדערן פון דער וועלט צו דערמעגלעכן אונד
אויסצולעבן זיך פריי ווי לוקסענבורג און
ליכטענשטיין.אויב אבער מען וועט נישט
אנטקעגקומען אונדזערע גערעכטע פאדערונגען
זייגען מיר גרייט צו גיין אין די דרכים
פון די חשמונאים.דאס זייגען נישט קיין
דראונגען.דאס איז די ירושה וואס עס האבן
אונדז איבערגעלאזט די פארפייניקטע און
פארגאזטע און מיט איר וועלן מיר לעבן און
שטארבן.

+

\+ +

ה אַ נ ע.

אונדזערע באפרייער האבן אראפגעריסן
דעם שילד „בעלזן", וואס איז געהאנגען ביים
טויער פונעם בעלזענעם לאגער און אויף
זיין ארט אויפגעטועון א נייע שילד-„האַנע".
אזוי וועט שוין פון יעצט אן הייסן דער
בארומט-געווארענער לאגער בערגן-בעלזן.
האנע איז דער נאמען פונעם דארף,וואס ליגט
ביי בעלזן.א דארף וועמענס איינוווינער
האבן מיט אפענע אויגן און א קאלט הארץ
צוגעקוקט זיך ווי זייערע פאלקס-גענאסן
מאטערן און שיסן טויזנטער שוצלאזע העפט-
לינגען;א דארף וועמענס פרויען,קינדער און
מענער האבן געזידלט און און אויסגעלאכט
די פארביימארשירנדיקע נאצישע קרבנות.בערגן
בעלזן וועט יעצט מוזן הייסן האנע.
פארוואס? איז קיינעם נישט באקאנט און
פארשטענדלעך,אזוי ווי נישט פארשטענדלעך
ס'איז די אונמענטשלעכע באציונג פון אונ-
דזערע ענגלישע פארזארגער צו די געכטיקע
שקלאוון.בעלזן איז אויף אייביק א שאנד-
פלעק פארן דייטשישן פאלק.דאס איז אנער-
קאנט געווארן דורך דער גאנצער ציוויליי-
זירטער און פארטגעשריטענער וועלט.מיט דעם
איבערנאנדערשן דעם נאמען בעלזן אויף האנע
פארווישט מען דעם פלעק,גיט מען א פול-
שטענדיקע רעהאביליטאציע די מערדער,וועלכע
זיצן יעצט פארשפארט אין די תפיסות.האנע

may be the verdict for the criminals, it will not heal our wounds, because we were tormented by hundreds of thousands of Kramers, who now live quietly at ease and occupy high positions in government departments. The whole German people must be put before the court of humanity. The liberated nations with the Jewish people at their head must be the judges. That is what the gassed demand, the orphaned demand, the survivors demand.

Lord Vansittart, Mr. Morgenthau, where are you with your plans?!

* * *

General Strike – the second time

For the second time since the Balfour declaration the *Yishuv*, and world Jewry with them, is on strike against the betrayals and wrongs that the Mandate power, the administrators of the Holy Land, commit against the developing Eretz-Israel. The *Yishuv's* first general strike broke out in 1929 against the British government's transformation of the duties it had assumed into watered down verbiage in paper declarations. Day after day a government, which had voluntarily undertaken to create an independent Jewish national home, disrupted and paralyzed the natural striving of a people for its native land. Taking advantage of the world's passivity, Britain used Eretz-Israel as a base for her economic and military purposes in the Near East, incited the Arabs against the Jews and conducted a two-faced policy. It reached such a pass that the Declaration that Balfour gave to the Jewish people was altered in a White Paper whose meaning kills Zionism. And the *Yishuv* went on strike. Children, women and the aged demonstrated their anger. Factory furnaces were extinguished, trains stood still, Life in Eretz-Israel held its breath, and the youth marched with fists clenched. Also Warsaw, Lodz, New York, London, Paris and Johannesburg. Such a coalescence of power is unknown in Jewish history.

Today, in the year 1945 the *Yishuv* once more had to strike. After we gave the world the enduring declaration, a declaration written with blood and sweat, a declaration that like a cricket will torment and pierce the brains of those who have not yet grasped the necessity of Eretz-Israel for the eternal wanderer. And let those gentlemen absorb the fact that the Jewry of Majdanek, the Warsaw ghetto, and forests of Volinia is not servile Jewry. Our new alphabet did not come from the 'pripetchik'[1]. The heroes of the Warsaw barricades, Lublin bunkers, and Auschwitz crematoria have left to us a new alphabet with which we are going to Eretz-Israel and to life. With the fire that is in our hearts we will melt the padlocks which our liberators have hung on the gates of Eretz-Israel.

No one and nothing will frighten us off. We knew why we suffered, and we know what to fight for. We still have enough courage and strength. Hitlerism did not break us, it made us resolute and fortified for the struggle for an independent Jewish state in Eretz-Israel. We do not want a war with anyone. We demand of the world to enable us to live freely like Luxembourg or Liechtenstein. If however our rightful demands are not met, we are ready to follow in the footsteps of the Hasmoneans. These are not threats. These are the inheritance that the tortured and the gassed left to us, and with it we will live and die.

* * *

HOHNE

Our liberators have torn down the sign "Belsen" that hung at the gate of the Belsen concentration camp, and put up a new sign – "Hohne". From now on that will be the name of the concentration camp that became famous, Bergen-Belsen. Hohne is the name of the village that is close to Belsen. A village whose residents looked on with open eyes and cold hearts as their countrymen tormented and shot thousands of defenceless heftlings; a village whose women, children and men cursed and laughed at the German victims marching by. Bergen-Belsen must now be called Hohne. Why? is not known or comprehensible to anyone, as incomprehensible as the inhuman attitude of our British caregivers to yesterday's slaves. Belsen is forever a mark of shame for the German people. That has been recognized by the whole civilized and advanced world. Changing the name Belsen to Hohne grants a complete rehabilitation to the murderers, who are now shut into prisons. Hohn

[1] Refers to the text of "Oyfn Pripetchik", the famous Yiddish song, about how the rabbi teaches little children the Hebrew alphabet in the warmth of the stove, or 'pripetchik'.

Translated by Aaron Krishtalka
Courtesy Paul Trepman Fonds, Jewish Public Library Archives, Montreal

BPJPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY
ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX
BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

יז א צושטימונג צו די היטלעריסטישע
רויל-פאטן;א פארשווערונג פון די אלע,
ועלכע זיינען געפאלן אין קאמף קעגן דעם
יטלעריזם.אויב בעלזן איז אן אנקלאגע
עגן דייטש-ישן פאלק וועט האנע זיין נישט
יין קלענערע אנקלאגע קעגן אונדזערע
נגלישע באפרייער.פאר אונדז איז האנע א
רעסערער ווייטיק ווי בעלזן.בעלזן איז
עשאפן געווארן דורך אונדזערע בלוטיק-
טע שונאים און האנע האבן געשאפן אונ-
זערע גרעסטע פריינד וועגן וועלכע מיר
אבן געטרו-ימט אין די שלאפלאזע קאצעט-
עכט,ווען דאס געשפענס פונעם גרויסן
ומגליק האט נישט געלאזט פארמאכן די
ויגן.זאלן זיי זיך מאכן וואס זיי ווילן.
דאס ארט ווו ס'זיינען אומגעקומען צענער
ויזנטער,ווו מענטשלעכע לײדן זיינען
עווארן פארוואנדלט אין פארוויילונגס-
ילדער פאר א גרופע סאדיסטן וועט פאר
ונדז אויף דורות בלייבן אלס בערגן-
עלזן.

להתראות בארץ-ישראל!
צום אפפאר פון די ערשטע 50 יידישע קינדער נאך ענגלאנד.

די טעג זיינען אפגעפארן אונדזערע ער-
זטע 50 קינדער נאך ענגלאנד.מיר ווייסן
ישט צו וועמען זיי פארן און ווער וועט
יך פארנעמען מיט זייער דערציונג.ס'איז
ונדז אויך נישט באוווסט צו די קינדער
ועלן זיך גוט פילן אין דער נייער סביבה
יין וועלכע זיי וועלן אריינגעברענגט ווע-
ן.איין זאך שטעלן מיר פעסט,אז מיט א
רויסע שרעק און זארג פאר זייער צוקונפט
האבן מיר באגלייט אונדזערע יינגע יתומים,
ועלכע זיינען געוועזן דאס אפעל פון אונ-
זער אויג.6 יאר האבן מיר זיי מיט זיך
עפירט דורך די געפערלעכסטע וועגן,דורך
ונגער נויט און קעלט און געזארגט,אז
ויי זאל גארנישט פעלן.מוטערס האבן פאר
ויי געשענקט דאס לעבן און פאטערס זיינען
אויף זייער ארט געגאנגען אין די קרעמא-
טאריעס.און יעצט נעמט מען זיי פון אונדז
ווועק.פון איין גלות אין צווייטן.מ'יר
האבן פיל געטועט,אז זיי זאלן בלייבן און
צוזאמען מיט אונדז קומען נאך ארץ-ישראל.
ס'איז נישט געלונגען.דאס זיינען געוועזן
די ערשטע און די לעצטע.די צוקונפט פונעם
פאר-היה-הפליטה איז ארץ-ישראל און דארט א-
היין וועלן אויך מוזן גיין די איבערגע-
בליבענע קינדער.מיר אפעלירן צו דער יי-
דישער-אגענץ און צו דער ציוניסטישער עק-
זעקוטיווע אין לאנדן,אז זיי זאלן זיך
פארנעמען מיט די 50 קינדער.מיר געבן אי-
בער זייער גורל אין זייערע הענט.

די קינדער-היים אין בערגן-בעלזן.

אין בערגן-בעלזן געפינט זיך א בלאק
וועלכן מען האט באשטימט ספעציעל פאר א
קינדער-היים.די צימערן פונעם בלאק זיינען
גרויסע און לופטיקע אין קעגנזאץ צו די
אלע איבעריקע אין אנדערע רוימען. די
קינדער-היים ציילט קרוב 70 קינדער-יתו-
מים און האלב-יתומים אין עלטער פון 7
ביז 16 יאר.יעדעס קינד האט א באזונדער
ווייס בעט.דער בלאק איז פארזעען מיט א
באד-צימער און סאניטארע איינריכטונגען.
די פארפלעגונג פאר די קינדער איז א בא-
זונדערע אבער זי איז נישט אימשטאנד צו-
ריקצוברענגען אדער צו דערהאלטן זיי אין
א נארמאלן געזונטהייטס-צושטאנד.פארמיטי-
באזוכן די קינדער די יידישע פאלקס-שולע
און אין די אווונט שעהן באטייליקן זיי
זיך אין די העברעישע קורסן און אין די
פיזקולטור איבונגען.ידן פרייטיק אוונט
ווערט איינגעארדנט א מסיבת-שבת,ס'ווערט
געמאכט קדוש און געזונגען העברעישע און
יידישע לידער.בכלל ווערן די קינדער דער-
צויגן אין טראדיציאנעלן גייסט.לכבוד
סוכות האבן די קינדער אליין אויפגעשטעלט
א סוכה,וועלכע איז געוועזן די שענסטע
אין לאגער.דער „רעליף" העלפט פיל.צוויי
שליחים זיינען ספעציעל צוגעטיילט פאר
דער קינדער היים-די חח' סעידי רורקע
און וואלף שעראצקי פון לאנדן.לייטערין
איז פרוי חנה האלצמאן,די פרוי פונעם
פארזיצנדער פון יידישן לערער פאריין
אין ווארשע.די לייטונג איז שטארק בא-
זארגט,ווייל ס'פילט זיך א שטארקער מאנ-
גל אין קליידער,ווארעמע וועש און שיך.
ס'זיינען אויך דערווייל נישטא לײדער
קיין מעגלעכקייטן איינצושאפן פאר די
קינדער ווארשטאטן,כדי זיי צו דערמעגלע-
כן פראפעסיאנעלע אויסבילדונג.

is a consent to the Hitlerian atrocities; a desecration of all those who fell in battle against Hitlerism. If Belsen is an indictment of the German people, the Hohne will be no less an indictment of our British liberators. For us Hohne is an anguish worse than Belsen. Belsen was created by our bloody enemies and Hohne was made by our greatest friends about whom we dreamed in the sleepless Katzet nights, when the spectre of our great calamity would not let us rest. Let them do for themselves what they want. This place, where tens of thousands were done to death, where human suffering was converted into entertainment films for a group of sadists, will stay Bergen-Belsen for generations.

*　　　*　　　*

See You in Eretz-Israel!

On the departure of the first 50 Jewish children to England

Recently our first fifty children departed for England. We do not know to whom they are going and who will occupy themselves with their education. Unknown to us, too, is whether the children will feel at ease in the new environment where they will be brought. One thing we do say, that we escorted our young orphans with great fear and worry for their future. They were the apple of our eye. For 6 years we took them with us though the most fearsome passages, through hunger and want and cold, and worried they should lack for nothing. Mothers sacrificed their lives for them, and fathers went to the crematoria in their place. And now they are taken away from us. From one exile to another. We did much to have them stay here and come with us to Eretz-Israel. We did not succeed. They were the first and the last. The future of the surviving remnant is Eretz-Israel and there the remaining children, too, will have to go. We appeal to the Jewish Agency and to the Zionist executive in London, that they should concern themselves with the 50 children. We give their fate up into their hands.

The Children's Home in Bergen-Belsen

In Bergen-Belsen there is a block designated especially as a children's home. The rooms of the block are large and airy, in contrast to all the rest in other spaces. The children's home has about 70 children – orphans and half-orphans aged from 7 to 16 years. Every child has a separate white bed. The block is equipped with a bathroom and sanitary facilities. Their care is different, but it is not capable of returning them to or preserving normal good health. In the morning the children attend the Jewish People's School, and in the evening hours take part in Hebrew courses and physical exercises. Every Friday evening there is a Sabbath gathering, *kiddush* is recited and Hebrew and Yiddish songs are sung. In general, the children are educated in a traditional spirit. For *Sukkot* the children themselves built a *sukka,* which was the prettiest in the camp. "[Jewish] Relief" helps a great deal. Two [Zionist] emissaries are specially assigned to the children's home, the friends Sadie Rurka and Wolf Sharatzki from London. The administrator is Mrs. Hannah Holtzman, the wife of the chairman of the Jewish Teachers' Union in Warsaw. The administration is very worried because there is a great shortage of clothing, warm underwear and shoes. Also there are no possibilities so far to provide workshops for the children, to permit their vocational training.

Translated by Aaron Krishtalka
Courtesy Paul Trepman Fonds, Jewish Public Library Archives, Montreal

BPJPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY
ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX
BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

הרב ד"ר ה.העלפגאט

חנוכה.

ס'איז חנוכה.און מיר אין בערגן-בעלזן
ונדן אויך די חנוכה-ליכטלעך און זייער
יין שלעפט אונדזער געדאנק ארויס פונעם
אג טעגלעכן לעבן מיט דער פראגע:וואס
ארא זיין האט פאר אונדז?,אפגעמאטערטע און
עבראכענע נשמות,זייער געשיכטלעכער פאקט
ון כ"ה כסלו 165?-אמת,די מכבישע ביכער
ון אנדערע געשיכטלעכע שריפטן דערציילן
ועגן די גרויסע און ערהאבענע געשעענישן,
ועגן העלדישן מארטירערטום פון אונדזערע
בות,וועלכע שפיגלען זיך אזוי שיין אפ
ין די ווערטער פונעם גרויסן משורר:תשי-
נו חרפה לשכנינו לעג וקלס לסביבותינו,
עליך הרגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה.
ואז דער גרויסער ערהאבנקייט דערוועקן
יסט אלע געשעענישן פון דער עפאכע קיין
ויסן עמאציאנעלן רעזאנאנס אין אונדז
ן פארגלייך מיט דעם וואס מיר האבן גע-
ען און איבערגעלעבט.אלע ליידן,אלע העל-
מאטן ווערן פארבלאסט אין פארגלייך מיט
געשעענישן פון אונדזער צייט אפשניט,
עמענס קינדער מיר זיינען.דאריבער קא-
ן מיר דרייסט שטעלן די פראגע,וואס פארא
ן האבן שוין די דאזיקע ליכטלעך פאר
נדז? זאלן מיר זיי אפשר פארלעשן און
יף זייער ארט אנצונדן מעכטיקע פאקלען,
לכע וועלן לייכטן,ברענען שטארקער ווי
קוימענס און אפשר וועלן זיי פארטריי-
דאס פינצטערניש פון אונדזערע געפיי-
קטע נשמות,דעם חושך פון אונדזער וועלט.

....

און דאך ווילן מיר פארבלייבן ביי די
יינע,חשמונאישע ליכטלעך ווייל אין זיי-
שיין,אין זייער סימבאליק ליגט און-
ער גאנצע וועלט אנשויונג.ווי אזוי
יגלט זיך די דאזיקע וועלט אנשויונג אפ?
י דאס צו פארשטיין,און כדי דעם נצחון
חני פון די מכבייער צו באגרייפן מוזן
ר זיך פארטיפן אין די געשיכטלעכע אוי-
סונג פון אונדזער פאלק,פון די יונים
ס וועלכע די מכבים האבן געקעמפט און
דערע גרויסע פעלקער.-
מיר יידן זאגן,מירושלים יצא דבר ד'
פילוסופיה מאתינה.דער מקור פון אונ-
ער אנשויונג זיינען די נביאים,און פאר
ס גריכישן גייסט זייערע פילאזאפן. די
יכישע פילאזאפן האבן בעפארצוגט אמונות,
יסנשאפט דורך פילאזאפישע פלפולים אויפ-
בויפע דורך די ערשטע אקסיאמען און גע-
ן;געפלעגט די ליבע צו שיינהייט, די
ומאניע פונעם מענטש און דעם מוסר השכל.
ין קעגנטייל דערצו האבן די נביאים גע-
אנט נאר איין אמונה,מוסר הלב,אהבת הטוב
ון מסירת נפש לטובת הכלל.די גאנצע גע-
טע פון אונדזער פאלק איז א לאנגע
יס פון מסירת נפש.אויף אלע אונדזערע
ורים און קדושים,וועלכע זיינען גע-
לן אויף קדוש השם,האט גערוט דער רוח
ן אונדזערע נביאים.זיי האט גארנישט
שט דערשראקן און האבן דערפילט די
יפגאבן פון די נביאים לאהבת ד' און
גרויסע אונטערבלעכע אמת'ן ווי :

לא בחיל ולא בכח כי עם ברוחי...דאס אלץ
געפונען.מיר נישט ביי די גריכן.להפך איז
דער מענטש ביי זיי אין פיל פאלן נישט נאר
דאס קליינע הגם גוטע ווערקצייג להשתתף
עם ד' כדי לצרף את האנשים,נאר א סך מאל
באקעמפט ער גאט און פראבירט אים איבער-
שטייגן.און דאריבער איז זייער לערע,כאטש
פילמאל זייער שיין,אן ווארעמקייט און אן
מענטשלעכע ליבע.צו דעם לעצטן קומט נאך
מאנכעמאל צו צינישע און סקעפטישע אויפא-
סונג באגלייט פון א יאוש צום לעבן.
כדי דאס לעצטע בעסער פארשטיין וועלן
מיר אנאליזירן דריי געשיכטלעכע געשטאלטן,
בודא,דער גרויסער לערער און פילאזאף,דער-
ציילט די געשיכטע,איז ארויסגעגאנגען פון
זיין פאטערס קעניגלעכן פאלאץ און האט בא-
געגנט אויפן וועג אן אלטן מאן,שפעטער א
קראנקן און צום סוף א לויה.צוליב די דריי
בילדער איז ער געקומען צום אויספיר,אז
דאס לעבן האט נישט קיין ווערט.ער פארלאזט
דאן זיין פרוי און קינד,דעם פאלאץ און
אלע רייכטימער כדי צו רעאליזירן דעם גע-
דאנק פון נירוואנא.ישו הנוצרי,וועלכער
לעבט אין די צייטן פון שווערע רוימישע
טיראניי לגבי יידן,זעט דעם איינציקן וועג
אין צוריקציען זיך פונעם לעבן,בכדי צו
פריידיקן דעם משיחישן געדאנק פערזאניפי-
צירט אין אים זעלבסט.משה לעבט אויך אין
שווערע צייטן פאר די יידן,ער קאן אבער
נישט די געדאנקען.אין קעגנטייל,די טראגי-
שע לאגע דערפירט אים נישט צו יאוש נאר ער
פארנעמט דעם קול פון סנה,דעם קול אלהים
וועלכער רופט:העם סובל יסורים מי ילך
לגאלו?!
אין אלע צייטן האט אונדזער פאלק נישט
געזעען אין יסורים די סבה צו יאוש,נאר
אלעמאל צוגעהערט זיך צו דעם קול אלהים ,
וועלכער איז א מרחם הבריאות וגואל אסורים.
קיינמאל האט אונדזער געשיכטלעכע אויפאסונג
נישט געלערנט בייגן דעם קאפ פאר דעם שיק-
זאל,וועלכער זאל זיין א גזרה מן השמים.
זי האט אונדז אלעמאל געצווונגען צום קאמף
פאר דעם תקון העולם-מיר זאלן אלץ טוען
וואס איז אונדז מעגלעך ואלהים יברך מעשי
ידיכם.
דאס איז אויך די גרויסע לערע פון די
מכבייער.אין איר ליגט אונדזער כח,וועלכער
שפייזט אונדז אין אלע צייטן אנהויבנדיק
פון משה.דאריבער צונדן מיר די ליכטלעך,
ווייל מיר זיינען נישט קיין פאלק פון יאוש
נאר א פאלק פון אור,און מיר גלויבן אין
דעם אור פון די ליכטלעך,וואס סימבאליזירט
די קראפט פון אונדזער אונשטערבלעך פאלק.
וועלכעס היה,הוה ויהיה.

Rabbi Dr. H. Helfgott

Hanukkah

It's Hanukkah, and we in Bergen-Belsen also light the Hanukkah candles, and their meaning drags our minds away from everyday life with the question: what is the sense for us worn-out, broken souls of their historical fact from 25 Kislev 165? True, the books of the Maccabees and other historical documents tell us of great and inspiring events, of the heroic martyrdom of our forefathers, which are reflected so beautifully in the words of the great poet: Thou makest us a shame to our neighbours, and a derision to all around us; For your sake we are killed all day, we are counted as sheep for the slaughter.[2] Despite the great inspiration, not all the events of that era evoke some emotional resonance in us, in comparison with what we have seen and lived through. All suffering, all heroic deeds turn pale when compared to the events of our time, whose children we are. Therefore we can pose the question boldly, what kind of sense do these candles have for us? Should we perhaps put them out and instead light mighty torches that will illuminate, burn stronger than chimneys and maybe they will dispel the gloom of our tormented souls, the darkness of our world.

** ** ** **

And yet we do want to stay with the pretty Hasmonean candles because in their light, in their symbolism resides our entire world view. How is that worldview reflected? To understand that, and to comprehend the victory of the Maccabees we must enter into the historical accomplishment of our people, of the Greeks against whom the Maccabees fought and other great peoples.

We Jews say, the word of God came from Jerusalem, Philosophy from Athens. The source of our outlook is the Prophets, and for the Greek mind their philosophers. The Greek philosophers undermined faiths, [founded] science through philosophical debates built up from initial axioms and laws; cultivated the love of beauty, the harmony among humans and logic. In contrast to that the Prophets preached just one faith, wholehearted morality, love of goodness and self sacrifice for the good of the whole. The entire history of our people is a long chain of self sacrifice. Upon all our heroes and holy ones who died as martyrs rested the spirit of our Prophets. Nothing frightened them, and they felt the duty of the Prophets to love G'd and the great immortal truths such as: "not by might, nor by power, but by my spirit"...[3] That we do not find among the Greeks. For them a person is in many cases not only a puny though fine instrument "to partner with G'd in order to join the people", but also struggles against G'd and tries to surpass him. And therefore, though often very beautiful, their teaching is without warmth and without human love; and many times comes to cynical and skeptical conceptions attended by despair at life.

In order to better grasp the preceding point we will analyze three historical figures. Buddha, the great teacher and philosopher, so history tells us, left his father's royal palace and on the road met an old man, later a sick one, and finally a funeral. Because of these three encounters he concluded that life has no value. He then leaves his wife and child, the palace and all his wealth in order to attain the ideal of nirvana. Jesus the Nazarene, who lived in the era of heavy-handed Roman tyranny toward Jews, sees his only way as withdrawal from life in order to preach the messianic idea personified in himself. Moses, too, lived in bad times for Jews, but knows nothing of such thoughts. On the contrary, the tragic situation propels him not to despair but to heed the voice from the thorn bush, the voice of the Lord that calls: the people suffer in pain, who will go to redeem them?!

In all eras our people did not see suffering as the reason for despair, but always listened to the Lord's voice, which is a source of health and a redemption of the imprisoned. Our historical vision never taught bowing the head to fate, even should it be an edict from heaven. It always pressed us to fight for the progress of the world – we should do everything possible and the Lord will bless the work of their hands.

That is also the great teaching of the Maccabees. In it lies our strength, which nourishes us in all eras starting from Moses. Therefore we light these candles, because we are not a people of despair but a people of light, and we believe in the light of the candles, that symbolizes the power of our immortal people, who were, are, and shall be.

* * *

---

[2] Quoted in Hebrew from Psalm 44, verses 13 and 22: King James Bible translation.

[3] Quoted in Hebrew from Zechariah, Ch.3, verse 6: King James Bible translation

Translated by Aaron Krishtalka
Courtesy Paul Trepman Fonds, Jewish Public Library Archives, Montreal

BPJPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY
ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX
BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

אין ארץ-ישראל און אין דער ציוניסטישער באוועגונג.

נאָטיצן פון דער יידישער פרעסע.

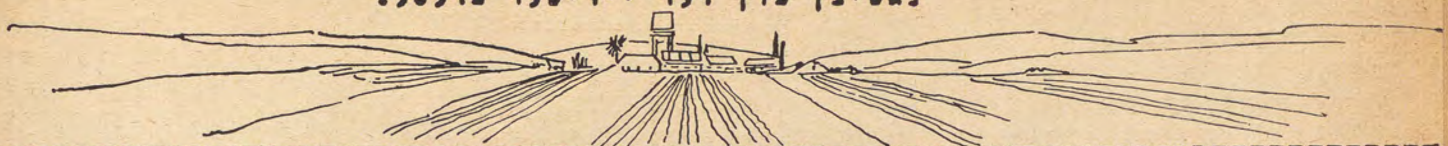

דער ראט פון די פאראייניקטע פעלקער זאל
פארשיינלעך אויף א פראפאזיציע פון דער
ענגלישער רעגירונג אנטשיידן דעם גורל
פון ארץ-ישראל.

+

+ +

לויט א באריכט פון ד"ר א.גראנאווסקי,
דעם פארזיצנדער פון דירעקטארן-ראט פון
יידישן נאציאנאלן פאנד,האט דער קרן-קימת
דערווארבן זינט ס'זיינען איינגעפירט גע-
ווארן די באגרענעצונגען פון לאנד פארקויף
איבער 330.000 דונאם ערד,דאס איז העכער
40% פון דעם אלגעמיינעם ערד שטח,וועלכער
געהערט דעם יידישן פאלק.

+

+ +

די סטאטיסטישע אפטיילונג פון דער יי-
דישער אגענץ האט פארעפנטלעכט ציפערן ווע-
גן וווקס און אנטוויקלונג פון ארץ-ישראל-
דיקן ישוב.אין משך פון די ערשטע 5 קריגס
יארן איז דער ישוב געוואקסן ביז 565 טוי-
זנט מאן.די יידן מאכן אויס 31,6 פראצענט
פון דער אלגעמיינער באפעלקערונג.ס'זיי-
נען אנטשטאנען 38 נייע דערפער און קאלאנ-
יעס אויף ערטער וון טויזנטער יאר איז גע-
ווען מדבר.די יידישע לאנדווירטשאפט האט
באזארגט מיט נויטיקע מיטלען די באפעלקע-
רונג און מיליטערישע כחות אין לאנד. די
צאל באשעפטיקטע אין דער אינדוסטריע בא-
טרעפט 46.000 לגבי 18.000 אין 1936 .
ארץ-ישראל איז געווען דאס איינציקע לאנד
אין נאענטן מזרח ווו מ'האט רעפארירט מא-
שינען,טאנקן און אנדערע קריגס-מכשירים .
אויך די כעמישע אינדוסטרי האט צו פארצייי-
כענען ריזיקע דערפאלגן.ארץ-ישראל האט צו-
געשטעלט 1200 טאן כעמישע מיסט אין 1942,
91.678 טאן פאטאש אין 1942 און 103.121-
אין 1943.ארץ-ישראל האט פראדוצירט זייפן
פארשידענע דעזינפעקציע-ארטיקלען,פארבן,
קאסמעטיק,טינט א.א.וו.דעם ווערט פון דער
כעמישע פראדוקציע שאצט מען אפ אויף קנא-
פע 6 מיליאן פונט.

+

+ +

„דיילי מייל" שאצט אפ די יידישע בא-
וואפנטע כחות אין ארץ-ישראל אויף 80.000
מאן.דער דאזיקער כח,שרייבט די צייטונג,
וועט נישט ווערן אויסגענוצט קעגן ענגלאנד
אבער ער וועט נישט דערלאזן צוימען דעם
צופלוס פון פליטים נאך ארץ-ישראל, אלץ
איינס דורך וועלכע וועגן זיי וועלן קו -
מען.

+

+ +

דער „ניו סטייטסמען" באהאנדלט אין
איינעם פון זיינע לעצטע נומערן די שווע
לאגע פון די יידן אין דייטשלאנד און ד
פאגראמען אין פוילן.די צייטונג שטרייכט
אונטער,אז די פאדערונגען פון דער אגענץ
טרייבן נישט איבער די נויטן פון די ביי
לעבן געבליבענע יידן.

+

+ +

פרעזידענט טרומאן האט אויפגענומען
אויף א לענגערן שמועס,בשעת וועלכן ס'זי
נען ארומגערעדט געווארן אקטועלע ארץ-יש
אל פראגן,ד"ר אבא הלל סילווער און ד"ר
סטיפן ווייז.

+

+ +

די עקזעקוטיווע פון דער לייבור-פארט
האט אויף איר לעצטער זיצונג דיסקוטירט
די פראגע פון ארץ-ישראל.די ליידונג פון
דער פארטיי זאל זיך אין קורצן צוזאמענ-
טרעפן מיט א דעלעגאציע פון דער יידישע
אגענץ.

+

+ +

ערנסט בעווען וועט קאנפערירן מיט
פראפ.חיים ווייצמאן.דאס וועט זיין דער
ערשטער אפיציעלער צוזאמענטרעף פון ענג
לישן אויסערן מיניסטער מיט דעם פרעזיד
פון דער אגענץ.

+

+ +

די עקזעקוטיווע פון דער פועלי-ציון
פארטיי האט ארויסגעלאזט אן אפיציעלן א
פעל צו די טרייד יוניאנס אין ענגלאנד,
אין וועלכן זי פאדערט,אז די ענגלישע א
בעטערשאפט זאל זיך שטעלן אויפן צד פון
די יידן אין קאמף קעגן ווייס-בוך.דאס
איינהאלטן אין קראפט די אנטי יידישע ג
זעצן וועט דיסקרעדיטירן די רעגירונג,
דעם סאציאליזם און די ענגלישע לייבור
פארטיי,וועלכע האט פייערלעך געשווירן
יאר נאך יאר,צו געבן די פולסטע שטיצע
דעם יידישן פאלק אין דעם אויפבוי פון
ארץ-ישראל.

+

+ +

דער ועד הלאומי און דער ציוניסטיש
אקציאנס-קאמיטעט האבן,אין צוזאמענהאנג
מיט דער געשאפענע לאגע אין ארץ-ישראל
ארויסגעלאזט א מאניפעסט צו דער וועלט
אין וועלכן מיר לייענען:אויב ס'וועלן

BPJ JPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY
ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX
BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

In Eretz-Israel and in the Zionist movement
Notes from the Jewish press

- On a proposal from the British government, the Council of the United Nations will apparently decide the fate of Eretz-Israel.

- According to a report from Dr. A. Granovski, chairman of the Board of Directors of the Jewish National Fund, the *Keren Kayemet* has acquired over 330,000 *dunams* of land [1 dunam = 1000 square meters = 0.247 acre] after the limits were placed on land sales, which is over 40% of the land area owned by the Jewish people.

- The statistical division of the Jewish Agency has published figures on the growth and development of the Eretz-Israeli *yishuv*. During the first 5 war years the *yishuv* grew to 565 thousand persons. The Jews total 31.6 percent of the general population. 38 new villages and settlements appeared in place that had been desert for thousands of years. Jewish agriculture provided the necessities for the population and the military forces in the country. The number employed in industry totals 46,000 compared to 18,000 in 1936. Eretz-Israel was the only country in the Near East that could repair machines, tanks and other war materiel. Also the chemical industry can chalk up huge successes. Eretz-Israel provided 1200 tons of chemical fertilizer in 1942, 91,678 tons of potash in 1942 and 103,121 in 1943. Eretz-Israel produced soaps, various disinfectants, paints, cosmetics, ink, etc. The value of that chemical production is estimated as near 6 million pounds.

- The "Daily Mail" estimates Jewish armed strength as 80,000 men. That force will not be used against Britain, but will not permit the flow of refugees to Eretz-Israel to be constricted, no matter by what means they come.

- In one of its recent issues the New Statesman deals with the difficult situation of the Jews in Germany and the pogroms in Poland. The journal emphasizes that the demands of the [Jewish] Agency do not exaggerate the hardships of the surviving Jews.

- President Truman received Dr. Aba Silver and Dr. Stephen Wise for a lengthy conversation at which real Eretz-Israel matters were discussed.

- Ernest Bevin will confer with Prof. Chaim Weizmann. It will be the first official meeting between the British foreign minister and the president of the Jewish Agency.

- The executive of the *Poalei-Zion* [Labour Zionist] party has issued a public appeal to the trade unions in Britain, in which it demands that British organized labour should side with the Jews in fighting the White Paper [on Palestine, May 1939]. To keep in force these anti-Jewish laws will discredit the government, socialism and the British Labour Party, which solemnly swore year after year to give the utmost support to the Jewish people in the building of Eretz-Israel.

- The (Jewish) National Committee and the Zionist Action Committee, in connection with the situation created in Eretz-Israel, issued a manifesto to the world in which we read:

Translated by Aaron Krishtalka
Courtesy Paul Trepman Fonds, Jewish Public Library Archives, Montreal

JEWISH PUBLIC LIBRARY ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

ישט געצפנט ווערן די טויערן פון ארץ-
שראל וועט דאס באדייטן א טויט-אורטייל
אר די לעבן געבליבענע יידן.די גרעסטע
ערהייט פון די דאזיקע יידן זעט איר
יינציקע רעטונג אין אנהויבן א נייע לע-
ן אין זייער אלטן הימלאנד.דער פאקט,
ואס מען האט זיך אנטזאגט נאכצוגעבן
עם פארלאנג פון דער יידישער אגענץ פאר
10 טויזנט סערטיפיקאטן,באוויזט די לעבן
עבליבענע יידן אין איירא פע פון זייער
צטער האפנונג.אין דעם יעצטיקן גורל'-
יקן מאמענט אפעלירט דער ישוב צו דעם
נגלישן פאלק און צו דער גאנצער ציווי-
יזירטער וועלט נישט צו דערלאזן,אז עס
אל קומען צו א טראגעדיע.זאל דאס ווייס
וך אפגעשאפט ווערן! זאלן די טויערן פון
רץ-ישראל געעפנט ווערן פאר א גרויסער
ידישער עמיגראציע.דער ישוב איז מיט זיין
אנצער מאכט קעגן ווייס-בוך און וועט
יך קיינמאל נישט אונטערווארפן זיינע
אשלוסן.דער שטראם פון יידישער עמיגראצ-
ע קיין ארץ-ישראל וועט אנגיין אונטער
ולע אומשטענדן.די יידן פון דער גאנצער
וועלט וועלן העלפן זייערע ברידער און
ער ישוב וועט עפענען די טויערן פון ארץ
שראל פאר די יידן,וואס לעכצן זיך אומצו-
ערן אין זייער הימלאנד.דאס העברעישע
וך פון ביכער וועט צעשטערן דעם ווייסן
וך!דאס יידישע פאלק וועט באנייען זיין
אציאנאלע זעלבסשטענדיקייט אין דעם לאנד
ון די אבות! א יידישע מלוכה וועט געג-
רינדעט ווערן.

+

+ +

ד"ר סטיפן ווייז און ד"ר אבא הלל
סילווער האבן פארעפנטלעכט אין 50 ענגלי-
ע הויפט צייטונגען אין אמעריקע אן אפע-
נעם בריוו צום פרעמיער עטלי:„מיר געפו-
לען זיך-זאגן די פירער פון אמעריקאנער
יוניזם-ביים סוף פון אונדזער געדולד.
יין פאליאטישע אנטשיידונגען וועלן
ישט אנגענומען ווערן פון דעם אמעריקא-
נער יידנטום אדער פון די וואס זיינען
געבליבן לעבן אין איירא פע".

+

+ +

פארן יאר תש"ו האט דער קרן-קימת בא-
שטימט א בודזשעט פון 5 מיליאן פונט.

+

+ +

א כוואליע פון פראטעסטן און טיפע עמ-
פערונג האט ארומגענומען דעם 5 מיליאניקן
אמעריקאנער יידישן ישוב און פיל נישט-
יידן,ווי נאר ס'זיינען באקאנט געווארן
די פלענער פון ענגלאנד בנוגע ארץ-ישראל
5 טויזנט יידן האבן דעמאנסטרירט דעם
30-טן סעפטעמבער אין מעדיסאן סקווער גאר-
דענס זייער פארביטערונג און אנטשלאסענע
שטעלונג קעגן דער בריטישער רעגירונג.
ביי דעם זיינען ארויסגעטרעטן:דער שטאט
פרעזידענט פון ניו-יארק ה.לא גארדיא,
ד"ר סטיפן ווייז,ד"ר ה.סילווער, חיים
גרינבערג,ד"ר ישראל גאלדשטיין און אנד.
לא גארדיא האט דערקלערט:דער בריטישער
אמבאסאדאר האליפאקס מעג וויסן,אז ענגלאנד
קאן נאר דאמאלס רעכענען אויף אמעריקאני-
שע קרעדיטן,אויב זי וועט באווייזן,אז זי
האלט ווארט.דאס אמעריקאנישע פאלק וויל
נישט ווארטן מער.מיר מאכן דעם פרעזידענט
פאראנטווארטלעך פאר דער אנטשיידונג פון
דעם ארץ-ישראל פראבלעם".
ד"ר א.ה.סילווער:„בריטישע באגנעטן
וועלן נישט פארשטעלן דעם וועג פאר די רעש-
טלעך פון די לעבן געבליבענע יידן אין איי-
ראפע,און בריטישע טאנקן וועלן נישט אונ-
טערדריקן אונדזער פאלק".
ד"ר סטיפן ווייז:„מיט 28 יאר צוריק
האב איך עפנטלעך געזאגט,אז די באלפור
דעקלאראציע וועט האנארירט ווערן,ווייל זי
איז געשריבן אין ענגליש,אין דער שפראך
פון פרייהייט.זאל איך יעצט,נאך דעם ווי
א דור איז פארביי,זיין געצוווּנגען צו ערק-
קלערן,אז די באלפור דעקלאראציע איז געש-
ריבן אין דייטש,אין דער שפראך פון אונ-
טערדריקונג? ס'איז דא נאר איין לעזונג
פון דער טראגישער יידן פראגע-און דאס איז
א יידישע מלכה אין ארץ-ישראל".
דער מיטינג האט ארויסגעשיקט פאלגנדי-
קע רעזאלוציע צום בריטישן אמבאסאדאר לארד
האליפאקס:„אונדזער געדולד ענדיקט זיך.
מיר וועלן ווייטער נישט דולדן די בריטי-
שע אומגערעכטיקייט לגבי יידן.ווי יידן
און אמעריקאנישע בירגער,וועלן מי ווייטער
קעמפן,אז די רעכט פונעם יידישן פאלק זאלן
אנערקאנט ווערן און ארץ-ישראל זאל ווערן
א יידישע מלוכה".

+

+ +

בראש פון דער פראטעסט-דעמאנסטראציע
קעגן ווייס-בוך וואס איז פארגעקומען אין
רחובות איז געגאנגען א גרופע ניצול גע-
ווארענע יידן פון די דייטשע קאנצענטראצ-
יע לאגערן אין זייערע אפאליקע העפטלינגס
קליידער.

+

+ +

די שיף „מעטרוא" האט געברענגט מיט
זיך 991 יידישע פליכטלינגע פון שווייי-
צאריע,פראנקרייך,בעלגיע און אנדערע לענ-
דער.צווישן די אנגעקומענע האבן ספעציעלע
אויפמערקזאמקייט צו זיך געצויגן 2 קינ-
דער,וועלכע זיינען נאך געגאנגען אנגעטאן
אין די שווארצע מאנאכן-סוטאנעס,וואס זיי
האבן באקומען אין דעם מאנאסטיר ווו זיי
האבן זיך אויסבאהאלטן.

If the gates of Eretz-Israel are not opened, it will mean a death sentence for the surviving Jews. The great majority of these Jews see a renewed life in their old homeland as their only salvation. The fact that the demand of the Jewish Agency for 100 thousand certificates (of immigration) has been refused, robs the surviving Jews in Europe of their last hope. In this fateful moment the *Yishuv* appeals to the British people and to the whole civilized world not to allow an outcome in tragedy. Let the White Paper be annulled! Let the gates of Eretz-Israel be opened for a great Jewish emigration. The *Yishuv* is against the White Paper with all its might, and will never submit to its directives. The flow of Jewish emigration to Eretz-Israel will go on under all circumstances. Jews from the whole world will help their brothers and the *Yishuv* will open the gates of Eretz-Israel for the Jews who long to return to their homeland. The Hebrew Book of all books will demolish the White paper! The Jewish people will renew its national independence in the land of their biblical forefathers! A Jewish state shall be founded.

* * *

Dr. Stephen Wise and Dr. Aba Hillel Silver have issued an open letter to prime minister Attlee in 50 leading English newspapers in America: "We find ourselves – say the leaders of American Zionism – at the end of our patience. No palliating decisions will be accepted by American Jews or by those surviving in Europe.

* * *

For the year 5706 [1945 - 46] the *Keren-Kayemet* established a budget of 5 million pounds.

* * *

A wave of protests and deep indignation enfolded the 5 million strong American Jewish community as soon as Britain's plans regarding Eretz-Israel were made known. On the 30th September in Madison Square Garden 50 thousand Jews demonstrated their indignation and resolute stand against the British government. The mayor of New York (Fiorello) Laguardia, Dr. Stephen Wise, Dr. H. Silver, Chaim Greenberg, Dr. Israel Goldstein and others gave speeches.

Laguardia declared: "the British ambassador, (Earl of) Halifax should know that Britain can count on American credits only when she will prove that she keeps her word. The American people will not wait any longer. We hold the President responsible for the solution of the Eretz-Israel problem."

Dr. A. H. Silver: "British bayonets will not block the road for the surviving remnant of Jews in Europe, and British tanks will not oppress our people."

Dr. Stephen Wise: "28 years ago I said publicly that the Balfour declaration will be honoured because it is written in English, in the language of freedom. Should I now, after a generation has passed, be compelled to declare that the Balfour declaration is written in German, in the language of oppression? There is just one solution to the tragic Jewish question - and that is a Jewish state in Eretz-Israel."

The meeting sent the following resolution to the British ambassador, lord Halifax: "our patience is at an end. We will not tolerate the British injustice to Jews. As Jews and American citizens we will keep fighting so that the rights of the Jewish people are recognized and Eretz-Israel should become a Jewish state.

* * *

A group of Jews who survived the German concentration camps led the protest demonstration in Rehovoth against the White Paper dressed in their former heftling clothes.

* * *

The ship (S. S.) Metrua brought 991 Jewish refugees from Switzerland, France, Belgium, and other lands. Two children among the arrivals drew special attention; they were still dressed in the black monks' soutines that they were given in the monastery where they hid.

Translated by Aaron Krishtalka
Courtesy Paul Trepman Fonds, Jewish Public Library Archives, Montreal

BPJPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY
ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX
BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

דוד בן-גוריון אין בערגן-בעלזן.

פרייטיק דעם 25-טן אקטאבער איז נאך
בערגן-בעלזן אנגעקומען דער פארזיצנדער
פון דער ציוניסטישער עק-
זעקוטיווע אין ירושלים
דוד בן-גוריון.גלייך נאך
זיין קומען האט ער באזוכט
די יידישע שולע און קינ-
דער היים.נאך דעם איז פאר-
געקומען א זיצונג פון יי-
דישן צענטראל קאמיטעט אויף
וועלכער דער חשובער גאסט
האט איבערגעגעבן אינטערע-
סאנטע פרטים וועגן דעם
מצב אין ארץ-ישראל און
אינעם ציוניזם.8 אזייגער
אוונט האט בן-גוריון בא-
זוכט די צוויי קנינים פון „נוער חלוצי
מאוחד".אויף די בײדע פארזאמלונגען פון
דער יידישער יוגנט האט זיך בן-גוריון
איבערגעצייגט,אז טראץ די גהינום'דיקע
דורכלעבענישן פארמאגט די שארית-הפליטה
א יוגנט,וועלכע איז גרייט צו די שווער-
סטע קרבנות אין קאמף פאר א בעסערע צו-
קונפט פונעם יידישן פאלק.שבת פארמיטיק
האט זיך בן-גוריון באקענט מיט די וווי-
נונגס- און דערנערונגס-באדינגונגען פון
דער יידישער באפעלקערונג אין בערגן-בעל-
זן,דורכגייענדיק פיל בלאקן.נאכמיטיק האט
ער באזוכט דעם לאגער איינס,וווּ ס'ליגן
באערדיקט צענער טויזנטער נאצישע קרבנות.
אין אוונט איז דער פירער פון דער ארץ-
ישראל'דיקער ארבעטערשאפט אויפגעטרעטן
מיט א רעפעראט וועגן אקטועלע ארץ-ישראל
פראבלעמען.דער באזוך האט אויף אלע אי-
בערגעלאזט א טיפן איינדרוק.

איינגעשטעלט געווארן צוליבן דוחק אין
אפזאץ מערק צו וועלכע די אלגעמיינע בלא-

קאדע האט דערפירט. יעצט
האט זיך די לאגע גענצלעך
געענדערט.מיר זיינען עדות
פון אן אויפלעבונג אויף
אלע געביטן.אויך די פדי-
וואט-אונטערנעמונגען פאנ-
גען אן אן אינטענסיווע
טעטיקייט.

פאליטיש-זעצט פאר בן
גוריון זיינע אויספירונ-
גען-איז די לאגע אומבא-
שטימט.טשערטשיל האט אונז
פיל פארשפראכן,ער האט
אבער נישט געהאלטן ווארט
די נייע רעגירונג,וועלכע די לעצטע וואל
האבן געבראכט צום רודער,געט אונדז פיל
האפנונגען.די לייבור פארטיי איז פאר
אויסברייטערן די גרענעצן פון א"י און
פאר א טראנספער פון די אראבער.די רעזול
טאטן פון די וואלן האבן מיך געטראפן אויף
דער שיף פון אמעריקע נאך ענגלאנד.פיל
פון אונדז האבן טריומפירט מיטן זיג פון
דער לייבור פארטיי.איך האב אבער געהאלטן
אז מען טאר נישט זיין צו אפטימיסטיש.
ליידער איז עס מקוים געווארן.פאר די וואל
האבן מיר געפאדערט 100.000 סערטיפיקאטן
נאך די וואלן האבן מיר פארשטארקט אונ-
דזערע פאדערונגען און ענדע אויגוסט האט
מען אונדז פראפאנירט 4.500 סערטיפיקאטן
מיר האבן זיך אנטזאגט אנצונעמען די פרא-
פאנירטע צאל.אויפן באדן פון ווייס-בוך
וועלן מיר נישט פירן קיין פארהאנדלונגען
מיר זיינען געגאנגען צו דער פארטיי וועל
כע האט גערופן א זיצונג פון דער עקזעקו
טיווע וועגן א"י.די עקזעקוטיווע פון דער
לייבור פארטיי האט אויסגעוויילט צו דעם
צוועק א קאמיטעט פון 6.דער קאמיטעט האט
זיך געטראפן מיט דער רעגירונג.די באשלו
סן זיינען נאך נישט באקאנט.איין זאך
מוזן מיר וויסן,אז דאס ווייס-בוך איז א
קריגס-דערקלערונג דעם יידישן פאלק.א"י
מוז אויסגעקעמפט ווערן פארן גאנצן יידי
שן פאלק.די לאגע וועט זיך נישט ענדערן
אן אונדז.ס'זיינען פארהאן 3 פאקטארן אין
יעצטיקן קאמף פאר א יידישער מלוכה.דער
ישוב,דאס אמעריקאנישע יידנטום און דאס
ביסל יידן אין דייטשלאנד.מיט אייער דא
זיין-זעצט פאר בן-גוריון-געט איר אונדז
פיל צו צום פאליטישן קאמף.מיר מוזן ווי
זן,אז מיר זיינען דא נישט נאר מיט ווער
טער.

אויף דער זיצונג מיטן צענטראל-קאמיטעט.

דוד בן-גוריון האט אויף
א זיצונג פונעם צ.ק. אין
בערגן-בעלזן איבערגעגעבן
איינצלהייטן פון דעם ע-
קאנאמישן און פאליטישן מצב
אין ארץ-ישראל.

עקאנאמיש איז די לאגע
ריט בן-גוריון'ס אפשא -
צונג א צופרידנשטעלנדע.
ער איבערגאנגס פעריאד
וואס דער קריג האט מיט
זיך ארויסגערופן און פאר
וועלכן מיר האבן זיך גע-
שראקן,איז אדורך אן שום אויפטרייסלונגען.
די ארץ-ישראלדיקע אינדוסטריע איז נאך
יינט טיילווייז פארנומען מיט ליפערן
אושיידענע ארטיקלען פאר די ארמייען פון
י אלייִרטע.די בוי אונטערנעמונג איז בשעת
ער מלחמה געווען איבערגעריסן געווארן
וליב דעם מאנגל אין בוי ארטיקלען,וועל-
ע מען האט אימפארטירט פון אויסלאנד.
אס איז געווען די סבה,וועלכע האט גורם
עווען דאס פעלן פון 100.000 צימערן
און ישוב.דער אראנזשן עקספארט איז אויך

JEWISH PUBLIC LIBRARY ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

David Ben-Gurion in Bergen-Belsen

On Friday 26th October the chairman of the Zionist Executive in Jerusalem, David Ben-Gurion, arrived in Bergen-Belsen. Soon after his arrival he visited the Jewish school and the children's home. A meeting of the Jewish Central Committee followed at which the honoured guest shared interesting details about the situation in Eretz-Israel and in Zionism. At 8 in the evening Ben-Gurion visited the two groups of 'united pioneering youth'. At both meetings of the Jewish youth Ben-Gurion was convinced that despite their hellish experiences the survivors possess a youth that is ready for the most demanding sacrifices in the fight for a better future for the Jewish people. On Saturday afternoon Ben-Gurion got acquainted with the nutritional conditions of the Jewish population while walking through many (camp) blocks. After dinner he visited camp 1, where are buried tens of thousands of victims of the Nazis. In the evening the leader of the Eretz-Israeli labour gave a lecture on real problems in Eretz-Israel. The visit left a deep impression on everyone.

*　　*　　*

At the meeting with the Central Committee

At the meeting of the C. C. in Bergen-Belsen David Ben-Gurion passed on details of the economic and political situation in Eretz-Israel.

Economically, according to Ben-Gurion's assessment, the situation is satisfactory. The transition period that the war itself brought on and which we feared went by without any upheavals. The Eretz-Israeli industry is in part busy even now with furnishing various goods for the allied armies. New construction was entirely suspended due to the lack of building materials, which were imported from abroad. That was the cause that led to the lack of 100,000 rooms in the *Yishuv*. The export of oranges was also reduced for want of markets produced by the blockade. Now the whole situation is changed. We are witness to a revival in all areas. Also private industry is starting intensive activity.

Politically – Ben-Gurion goes on with his conclusions – the situation is not decided. Churchill promised us much, but did not keep his word. The new government, handed the rudder by the last election, gave us many hopes. The Labour Party stands for expanding the borders of Eretz-Israel and for a transfer of the Arabs. The results of the election found me on board the ship from America to England. Many of us were triumphant at the victory of the Labour Party. I thought, however, that we must not be too optimistic. Unfortunately, that proved true. Before the election we asked for 100,000 (immigration) certificates. After the election we increased our demands, and at the end of August we were offered 4,500 certificates. We refused to accept the proposed number. We will not conduct negotiations on the basis of the White Paper. We approached the (Labour) Party which called a meeting of the executive an E.I. The executive of the Labour Party chose a committee of 6 for that issue. The committee met with the government. Their decisions are not yet known. One thing we must understand, that the White Paper is a declaration of war against the Jewish people. E-I must be fought for and won for the whole Jewish people. The situation will not change without (effort by) us. There are three factors in the current struggle for a Jewish state. The *Yishuv,* American Jewry, and the small number of Jews in Germany. By your being here – continues Ben-Gurion – you give us much for the political battle. We must demonstrate that we are here not just with words.

Translated by Aaron Krishtalka
Courtesy Paul Trepman Fonds, Jewish Public Library Archives, Montreal

BPJPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY
ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX
BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

א גרוס פון ארץ-ישראל.

רעפעראט פון דוד בן-גוריון אין בעלזן.

==============================

טייערע שוועסטער און ברידער!

אין די לעצטע טעג האב איך באזוכט פיל
אגערן אין דער ענגלישער און אמעריקאני-
ער זאנע;כ'בין געוועזן אין דאכאו.היינט
אב איך באזוכט דעם בית-הקברות אין בעל-
ן און אויך געזעען די בלאקן אין וועלכע
יר לעבט.איבעראל האב איך באגעגנט אונ-
נדלעכן צער,כעס,שאנדע ווי אויך יידישן
טאלץ און האפנונג-טיפע אויסדרוקן פון
ער גרעסטער מענטשלעכער טראגעדיע און
פורן פון הערואיזם ביים רעשט פון ישראל.
יין איינציק פאלק אויף דער וועלט,נישט
י דייטשן,נישט די ענגלענדער,נישט די
מעריקאנער קאנען יעצט שטיין מיט אן אויפ-
עהויבענעם קאפ לגבי דעם,וואס איז מיט
ונדז אפגעטוען געווארן.אויך דער פאר-
רעכן,וועלכן מען באגייט היינט לגבי אייך
ועט בלייבן אן אייביקער פלעק אין דער
ענטשלעכער געשיכטע.ס'איז א שאנדע פאר
עם ציוויליזירטן ענגלאנד צו האלטן אייך
יינט,7 חדשים נאך דער באפרייונג,אין
ועלכע אומשטענדן.איך קאן אייך נישט פאר-
פרעכן קיין בעסערע מענטשלעכע באהאנד-
ונג און וויינונגען,אבער איך ברענג אייך
פעס וואס איז וויכטיקער ווי בעסער עסן
ון קליידונג,א גרוס פון ארץ-ישראל.

אלע יידן אויף דער וועלט האט געקאנט
ורעפן דאס אומגליק,וואס האט געטראפן די
ידן פון פוילן,האלאנד און אנדערע לענ-
ער.ס'געפונט זיך נישט קיינער וואס חעט
ארזיכערן,אז אויך אין אמעריקע וועט דאס
ישט געשעען.מיר קאנען נישט אויפלעבן די
יליאנען פארפייניקטע יידן,מיר דארפן
בער זעען אז דאס אומגליק זאל זיך מער
ישט איבערחזר'ן.ווער וואלט מיט 20 יאר
וריק געקלערט וועגן אזא גרויס אומגליק?
ון דאך האט עס אונדז געטראפן,הגם היטלער
אט דערקלערט קריג פוילן,טשעכן,אמעריקע,
נגלאנד,רוסלאנד און געפייניקט אלע פעל-
ער אין איראפע.פארוואס איז דאס געשען
אר מיט אונדז? מיר מוזן פארשטיין דעם
ארוואס,ווייל נאר דאמאלס וועלן מיר זען,
ז א גרויסע טייל פון דער שולד ליגט אויף
ונדז און מיר וועלן געצוואונגען זיין צו
וען אלץ,בכדי דאס זאל מער נישט פארקו-
ען.די וויכטיקסטע סבה פון אונדזער אום-
ליק איז געוועזן דאס,וואס מיר זיינען
ן א לאנד,אן א שטאט.מיר זיינען געוועזן
פקר און דעריבער האט מען אונדז פראנק
ון פריי געשאכטן.מיר האבן נישט היינט
ועד ס'זאל זיך נוקם זיין אין דעם פאר-
אסענעם בלוט.דער לינעבורגער משפט איז
י גרעסטע טראגעדיע פאר אונדז.זיי באצי-
ן זיך צו קראמערן זייער העפלעך. אבער
וי אזוי זיי באציען זיך צו קראמערס קר-
נות קאנען צייגן אייערע קליינע צימערן,
ור איר וווינט צו 12 מאן.מיר זיינען א
אלק פון יתומים.מיט משנה זיין בעלזן
ויף האנט האבן זיי אבער נ,ישט משנה מזל
עווען.

אין ברענג אייך א גרוס פון 600.000
יידן אין א"י און פון אמעריקאנער און
ענגלישן יידנטום.מיר וועלן נישט רוען
כל זמן אלע יידן וועלן. נישט ווערן ביר-
גער פון אן אונאפהענגיק א"י.ס'איז נאך
א לאנגער און שווערער וועג,וועלכער פא-
דערט פיל קרבנות,אבער מיר וועלן מיט
שמחה ברענגען די קרבנות.דאס א"י יידנטום
איז אן אנדער יידנטום ווי אין גלות,מיט
א שטארקערן כח און גרעסערע באדייטונג.
מיר טארן זיך נישט פארלאזן אויף אנדערע.
היטלער איז נאר איין אקט,אפשר דער גרוי-
זאמסטער אין אונדזער טראגעדיע.די גוים
זיינען זייער גוט אבער נאר פאר זיך.כל
זמן מיר לעבן פון אנדערע זיינען מיר
נישט זיכער מיט אונדזער לאגע.די א"י-די-
קע יידן האבן געשאפן א נייעם געדאנק-
די אמונה אין זיך זעלבסט.מיר וועלן בוי-
ען פאר זיך א נײַ לעבן אין א יידיש לאנד
מיט א יידישן כח.דער ערשטער יסוד פון
קיום איז נאר לאנד.קאוטסקי און דער בונד
האבן געפריידיקט די אונמעגלעכקייט פון
גיין פון דער שטאט אין דארף.די טעאריע
האט זיך ארויסגעוויזן פאלש אויפן א"י
באדן.מיר האבן גענומען בויען דאס לאנד,
די אינדוסטריע און קולטור.די העברעישע
שפראך,וואס האט אונדז צעמענטירט פון די
נביאים ביז היינט האט ווידער אויפגעלעבט
ס'איז נאך נישט געקומען דער געבאט פון
די נביאים וועגן אחרית הימים.די וועלט
איז געוועזן גלייכגילטיק און פארטעמפט
ווען מען האט פארטיליקט די 6 מיליאן
יידן.מיר האבן אין א"י געשאפן א נייעם
באגריף:הקול קול יעקב והידים ידי יעקב.
די זעלבסטשוץ האט באוויזן,אז די הענד
וואס בויען מוזן זיך אויך באשיצן.

טשעמבערלען האט געברענגט א פאפירל,
אז היטלער וויל לעבן בשלום מיט ענגלאנד,
און האט דערמיט מקריב געוועזן טשעכן ,
עסטרייך און אונדז.און פאר אונדז האבן
זיי צוגעגרייט נאך א מתנה-דעם ווייס-
בוך.אפשר געפונט זיך אין דעם זאל א פאר-
שטייער פון זיין הויכער מאיעסטעט,איך
וויל ער זאל הערן:מיר האבן נישט געפאלגט
די ווייסנשאפט און וועלן אויך נישט פאלגן
די געזעצן פונעם ווייסן-בוך.די יידן פון
א"י וועלן אפשאפן דאס ווייס-בוך. דער
ישוב וועט פאר אייך עפענען די טויערן
פון א"י און ברעכן די געזעצן פון שווארי-
צן פאפיר.די יידן פון א"י האבן דעם כח
און ווילן צו פארוואנדלען א"י אין א
יידיש לאנד און שטאט.(הילכיקע אפלאדיס-
מענטן).

יוסף ראזנזאפט שליסט דעם מיטינג מיט
די ווערטער:מיר זיינען מיט אייך יידן פו
א"י אין געמיינזאמען קאמף וועלן מיר ברע-
כן די פארמאכטע טויערן פון ארץ-ישראל.

מיט געזאנג פון „התקוה" ווערט די
פארזאמלונג געשלאסן.

A Greeting from Eretz-Israel

Lecture by David Ben-Gurion in Belsen

Dear brothers and sisters!

In the last few days I have visited many camps in the British and American zone; I was in Dachau. Today I visited the cemetery in Belsen and saw also the blocks in which you live. Everywhere I encountered endless pain, anger, shame, as well as Jewish pride and hope – profound impressions of the greatest human tragedy and footprints of heroism by the remnant of Israel. A single people in the world – not the Germans, not the English, not the Americans – can now stand unashamed, head raised in regard to what was done to us. Also this crime, committed against you now, will be an everlasting stain in human history. It is a disgrace for civilized England to keep you here now under such conditions, 7 months after the liberation. I cannot promise you better humane treatment and housing, but I bring you something better than better food and clothing, a greeting from Eretz-Israel.

The calamity that struck the Jews of Poland, Holland and other countries could have struck all the world's Jews. There is no one who could guarantee that it could not happen in America, too. We cannot bring back to life the millions of tormented Jews, but we must see to it that the calamity does not repeat itself. Who could have even thought 20 years ago about so vast a calamity? And yet it happened to us, though Hitler declared war on Poland, the Czechs, America, Britain, Russia and tortured all the nations in Europe. Why did this happen only to us? We must understand the reason, for only then we will see that a large part of the blame lies with us, and we will be forced to do everything so that it should never happen again. The most important cause of our calamity was that we are without a country, without a state. We were strays, abandoned, and therefore they slaughtered us freely. We have no one to avenge the spilled blood. The Luneburg trial is the greatest tragedy for us. They treat Kramer very politely. But how they treat Kramer's victims can be proved by your tiny quarters, where you live 12 to a room. We are a people (composed) of orphans. And by changing Belsen to Hohne they made no change for the better.

I bring you greetings from 600,000 Jews in E-I and from American and British Jewry. We will not rest until all Jews will become citizens of an independent E-I. The road remains long and difficult, and demands many sacrifices, but we will make those sacrifices with joy. E-I Jewry is different from diaspora Jewry, with stronger power and greater significance. We must not rely on others. Hitler is just one act, perhaps the cruelest in our tragedy. The gentiles are very kind but act only for themselves. As long as we live off others we are not secure in our situation. The E-I Jews have created a new concept - faith in themselves. We will build a new life for ourselves in a Jewish country with Jewish strength. The primary foundation of existence is the land. Kautsky and the Bund preached the impossibility of going from urban to village life. This theory was proven false on E-I soil. We started building the country, its industry and culture. The Hebrew language, which cemented us from the Prophets till today, is again revitalized. The Word has not yet arrived from the Prophets about the end of days. The world was indifferent and numbed when 6 million Jews were exterminated. We in E-I have created a new concept: the voice is the voice of Jacob and the hands are the hands of Jacob. Our self-defence organization has shown that the hands that build must also protect themselves.

Chamberlain brought home a piece of paper, that Hitler wants to live in peace with England, and with that sacrificed the Czechs, Austria and us. And for us they prepared another gift – the White Paper. Maybe a representative of His Majesty is present in the hall; I would like him to hear: we did not obey the science and will also not obey the laws of the White Paper. The Jews of E-I will abolish the White Paper. The Jews of E-I have the strength and the will to transform E'I into a Jewish land and state. (Ringing applause)

Joseph Rosenblat closed the meeting with these words: we are with you, Jews of E-I. In battle together we will break down the closed gates of Eretz-Israel.

With the singing of *Hatikvah* the meeting ended.

Translated by Aaron Krishtalka
Courtesy Paul Trepman Fonds, Jewish Public Library Archives, Montreal

BPJPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY
ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX
BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

דוד בן-גוריון וועגן די שארית-הפליטה.

קורץ פאר זיין פארלאזן בערגן-בעלזן
האט בן-גוריון איבערגעגעבן פאר אונדזער
מיטארבעטער זיינע איינדרוקן וועגן די
ניצול געווארענע יידן אין דייטשלאנד.
„איך האב נישט דערווארטעט-זאגט בן-
גוריון-צו באגעגענען אזא מענטשן מאטעריאל
ווי איך האב געזעען.פיזיש פילן זיך אלע,
מיט אויסנאמען פון די,וועלכע ליידן פון
טובערקולאזע און עפידעמישע קראנקהייטן,
נישט שלעכט.מען זעט,אז זיי קומען ביס-
לעכווייז צו זיך.אויך אין גייסטיקן און
מאראלישן זין איז די לאגע ביי אייך נישט
קיין שלעכטע.זי קאן דינען אלס ביישפיל

פאר אנדערע יידישע קבוצים.איר מוזט אן
צוואנג אנהויבן לערנען מלאכות און ס'מוז
אייך ווערן געגעבן די זיכערהייט צו פארן
נאך ארץ-ישראל.איך גלויב,אז אייער יוגנט
וועט אין א'י געהערן צו די בעסטע.ארץ-
ישראל איז מחויב אייך צו שיקן מדריכים.
הכשרות וועלן פאר אייך זיין פון א גרוי-
סע וויכטיקייט.איך זע,אז אין דער אמערי-
קאנישע זאנע איז פארהאן מער פארשטענדניש
פאר די דיפי.איר מוזט אלע שוועריקייטן
גובר זיין און קעמפן מיט אונדזער הילף
פאר א פארבעסערונג פון די לעבנס-באדינ-
גונגען,פאר הכשרות לאנדווירטשאפטלעכע,
פראפעסיאנעלע און קולטורעלע,און פאר א
וואס שנעלערן קומען נאך ארץ-ישראל".

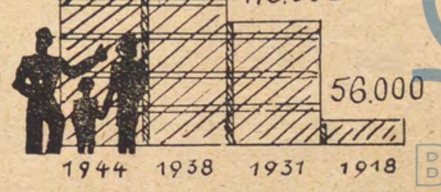

דער וווּקס פון דער יידישער באפעל-
קערונג אין ארץ-ישראל.

צאתך לשלום!

(צום אפפאר פון הרב מאיר לעווי נאך ענגלאנד).

ס'פארלאזט די טעג דייטשלאנד הרב מאי
לעווי,דער ערשטער פון וועלכן מיר האבן
געהערט דאס טיף אויסגעטרויםטע דורך אונד
ווארט פון אויסלענדישן יידנטום.ער איז
געווען דער ערשטער,וועלכער האט אונדז
דערמאנט אין דער עגזיסטענץ פון א נישט
פארשקלאווט יידנטום.דער ערשטער,וועלכער
האט אונדז געברענגט די בשורה פון באפרי
רונג און דער ערשטער פון די,וועלכע האבן
באניים ביי אונדז דאס יידישע טראדיציא-
נעלע און קולטורעלע לעבן.

ס'איז נישטא קיין איין געביט פון
אונדזער לעבן אין וועלכן הרב לעווי זאל
נישט האבן אריינגעדרונגען.מיר זעען אים
ביים צונויפשטעלן די רשימות פון די לעב
געבליבענע יידן,ביים קאנצענטרירן צעוואר
פענע יידישע העפטלינגע אין גרעסערע לא-
גערן,ביים גרינדן און לעגאליזירן שולן
און קינדער-היימען,ביים אויסארבעטן די
רעכטלעכע אנערקענונג פון די יידישע לא-
גער קאמיטעטן און ביים לעגאליזירן דעם
ערשטן יידישן העפטלינגס קאנגרעס.

מיר האפן,אז הרב לעווי וועט אונדז
נישט פארגעסן ווייל ווער נאך ווי ער קא
אונדזערע ליידן און צילן.

BPJPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY
ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX
BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

David Ben-Gurion on the Survivors

Shortly before leaving Bergen-Belsen Ben-Gurion shared with our associates his impressions of the Jewish survivors in Germany.

"I did not expect," Ben-Gurion said, "to meet such human material as I have seen. Except for those who suffer from tubercular and epidemic diseases, physically they all feel not badly. One sees that they are gradually recovering. In the moral and spiritual sense, too, their condition is not bad. It can serve as a model

[Photograph]

for other Jewish communities. You must begin without pressure to teach trades and you must be given the certainty of going to Eretz-Israel. I believe that in E-I your youth will belong with the best. Eretz-Israel is obliged to send mentors to you. Preparatory training will be of great importance for you. I see that in the American zone there is more understanding of the D(isplaced) P(erson). You must overcome all the difficulties and fight with our help for an improvement in your living conditions, for agricultural, professional and cultural training, and for coming to Eretz-Israel sooner."

[bar graph of] Jewish population growth in Eretz-Israel
1918 – 56,000
1931 – 175,000
1938 – 433,000.
1944 – 567,000

* * * *

Go in Peace !

(To the departure of Rabbi Major (Isaac) Levy)

Rabbi Major Levy is leaving Germany soon, the first one from whom we heard the voice of Jews from abroad that we had dreamed about. He was the first to remind us of the existence of a Jewry not enslaved. He was the first to bring us the good news of our liberation, and the first of those who renewed amongst us Jewish traditional and cultural life.

There is no area of our life that rabbi Levy did not reach. We see him at the assembling of the lists of surviving Jews, at the gathering of scattered Jewish heftlings into the larger camps, at the founding and authorization of schools and children's homes, at negotiating the legal recognition of the Jewish camp committees, and at the legalization of the first heftlings congress.

We hope that rabbi Levy will not forget us, for who more than he knows our suffering and goals.

Translated by Aaron Krishtalka
Courtesy Paul Trepman Fonds, Jewish Public Library Archives, Montreal

BPJPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY
ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX
BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

איי עם סארי ...

פעליעטאן פון ס.ק.

יך וווּנדערט זיך,וואס איך רייד ענגליש?
יין ווונדער.נאך 6 חדשים לעבן אונטער
י פליגלען פון ענגלישע אפיטרופסים איז
דאך שוין צייט כ'זאל קענען א פארווער־
מער ענגליש.נאר כ'מוז אייך דא מגלה
יין א סוד,אז איך הער זיך אויף צו לער־
נען ענגליש.איר פרעגט פארוואס?ווייל
'האב איינגעזעען,אז ס'איז אן איבערי־
ע זאך.ס'נוצט נישט.איך גלויב נישט,אז
יר זאלן זיך ווען,קענען צוזאמענריידן
יטן ענגלענדער.אלנפאלס נישט אויף ענג־
יש.כ'ווייס נאר נישט,צי פארשטייט ער
יך נישט,צי מאכט ער זיך נישט פארשטייק,
ווייל ס'נוצט אים אזוי.ער האט פאר אייך
תמיד גרייט א פארעוון ענטפער:איי עם
ארי.נאך אזא ענטפער בלייבט איר שטיין,
ון איר ווייסט נישט,צו האט איר שלעכט
גרעדט,וואס ער האט אייך נישט פארשטא־
ען,צו ער האט אייך יא פארשטאנען,נאר
וליב דעם וואס ער קאן נישט,אדער וויל
יין נישט העלפן,מאכט ער זיך געפגר'ט.
יין זאך ווערט אייך אבער קלאר,אז ריי־
ן העלפט נישט.זעט איר אמעריקאנער ענג־
יש,דאס איז עפעס אנדערש,דאס איז א סך ,
סך לייכטער.קדם כל קאנט איר דאך צו
יי ריידן יידיש(כ'מיין מיט די הענט)
וער שמועסט,אז איר קאנט 6 ווערטער ענג־
יש זייט איר אימשטאנד צו באקומען ביי
יי אלץ,וואס אייער הארץ פארלאנגט.איך
ערמאן זיך אין לודוויגסלוסט,דעם ערשטן
דש נאך דער באפרייונג דורך די אמערי־
אנער,ווען כ'האב נאך קיין ענגליש נישט
נקאנט און דער הונגער פסיכאז האט מיך
אך פארפאלגט,פלעג איך ארויסשפאצירן
ונעם שפיטאל און צוקריכן צו א פעלד־קיך
ון ווייזנדיק מיט די הענד אויפן מויל,
און ארויסזאגנדיק בלויז איין ווארט :
ו נ ג ע ר,און איך בין אהיים געגאנ־
גען באלאדן מיט כל טוב.און מיינט איר
אפשר,אז איך בין געוועזן איינער? ניין!
סך אזעלכע הונגעריקע זיינען געוועזן.
אליאקן,רוסן,פראנצויזן,האלענדער,יידן
און אלע האבן באקומען אזוי פיל,אז מיר
אבן נאך געקאנט פארטיילן צו א סך שפי־
טאל חברים וואס האבן נאך נישט געקאנט
ארויסגיין.דערנאך,אז די אמעריקאנער הא־
ן פארלאזט דאס שטעטל און די ענגלענדער
יינען געווארן די בעלי־בתים איז גלייך
ריינגעטרעטן א גרויסע ענדערונג.די ער־
סטע ארבעט זייערע איז געוועזן איינצו־
ירן פאזשאנדקעס:אז א קראנקער טאר נישט
ארלאזן ס'שפיטאל,פארקלענערן די צוטיי־
לונג פון שפייז און ציגארעטן און נאך
סך אזעלכע נייעסן.האב איך מיך אוועק־
געשטעלט מיט זיי איינסטענען.היתכון! און
געמאכט מיט ביידע הענט,אויסנוצנדיק די
לע ענגלישע ווערטער,וואס איך האב מיך
ביז דער צייט שוין געהאט אויסגעלערנט.
אר ס'האט גארנישט געהאלפן.מיר האבן
זיך נישט פארשטאנען.איך האב געמיינט,אז
דאס איז דערפאר וואס איך קאן נישט ריין
ענגליש און איך האב באשלאסן זיך לערנען

ענגליש,ווייל וואס שפילט עס פארא ראלע
אויסלערנען זיך נאך א שפראך.האבן מיר דאך
יידישע קאצעטניקעס אין די לאגערן גערעדט
אויף אלע שבעים לשונות,אנהויבנדיק פון
דייטשישע הונדע שוויין,טשעכישע בראמבארי,
רוסישע זדראסטוויטיע טאוואַרישטשו און
אונגארישע קיטשי קעניערע ביז די איטאליע־
נישע מארטע אל פאשיזמא,גריכישן קלעפסי־
קלעפסי און פראנצויזישע ארעווואר און
קאמסי־קאמסא,האבנדיק אזא רייכע לינגוויס־
טישע פארגאנגענהייט וועט שוין קיין שום
שפראך נישט אנקומען שווער.און כ'האב גע־
נומען לערנען מיט התמדה.און ווען נאך א
פאר טעג לערנען,איך האב שוין ארויסגעזאגט
אין א ריינעם ענגליש:מיסטער איי עם האנג־
רי און דער ענגלענדער האט ווי דורך א זיפ
אדורכגעלאזט די ווערטער איי עם סארי(דאס
הייסט ער באדויערט זייער)איז דאס ערשטע
מאל ווען איך האב די ווערטער געהערט,האבן
זיי מיר גאנץ שיין געפאלן,הגם זיי האבן
מיר דערמאנט אין דעם דייטשעשן „ס'טוט מיר
לייד".נאר ווען דאס האט אנגענומען אן עפי־
דעמישן כאראקטער,ווען אויף אלע בקשות און
פארוורפן איז געקומען דער זעלבער ענטפער
איי עם סארי,האב איך דערפילט,אז דאס וועט
מיך דערפירן ביז צו משוגעת.און ווען איך
האב היינט געפרעגט א גרויסן ענגלישן אפי־
ציר מיט וועלכן איך האב געהאט די געלע־
גנהייט צו ריידן,פארוואס האלט מען אונדז
נאך אלץ אין לאגערן? און פארוואס?...
האט ער מיר אויף אלעמען געענטפערט איי
עם סארי.בין איך פון אים אנטלאפן אהיים־
ווי געטריבן דורך ווילדע הינט און פאר
גרויס עגמת נפש בין איך איינגעשלאפן,און
ס'האט זיך מיר געחלומ'ט,אז כ'בין אין א
גרויסן לאגער,ארומגעצוימט מיט דראטן און
באוואכט פון ענגלענדער(אזוי ווי אין בער־
גן־בעלזן).פון דער צווייטער זייט דראטן
זיינען געוועזן עסעס־מענער,כ'האב נאר
נישט פארשטאנען,צוליב וואס היטן אונדז
די ענגלענדער,צו אז זיי זאלן אונדז גאר־
נישט טוען,אדער פארקערט,אז זיי זאל חלי־
לה קיין שלעכטס נישט געשען.מיט איינמאל
פאלט מיר איין,אז אפשר זיינען די ענגלענ־
דער דא די קעגנער אונדזערע,די פון פאס־
פילדס חדר און איך באשליס צו פארן צו
עטלעין און צום ענגלישן קעניג.איך מוז
פרעגן,צו ווייסן זיי דאס אלץ וואס דא
קומט פאר און וואס מיינען זיי מיט אונדז
צו טוען? נאר ווי קומט מען קיין ענגלאנד,
אז אונדז היטן ענגלענדער?פאלט מיר איין
א גוטער געדאנק,איך לויף צו אן ענגלישן
אפיציר און דערצייל אים,אז איך האב אן
אטאם־באמבע! און דערפאר מוז איך זיין אין
פארלאמענט און זען זיך מיטן ענגלישן קע־
ניג און כהרף־עין איז מיין ווונטש דער־
פילט געווארן.עטלעי איז דארט נישט געווע־
זן.דער ענגלישער קעניג אויך נישט.און דא
האלט מען מיך אין איין פייניקן,אז איך
זאל זיי עפעס זאגן וועגן מיין נייער א־
טאם באמבע און איך בין ארויס מיט לשון.
אז מיין אטאם באמבע איז נישט קיין נייע.

JEWISH PUBLIC LIBRARY ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

I am Sorry ...

A feuilleton by S. K.

You're wondering, why am I speaking English? No great surprise. After living 6 months under the shields of our British guardians it's high time I knew a little English. But let me let you in on a secret, I've quit learning English. You're asking why? Because I realized that it's pointless. It's useless. I don't think we will ever be able to have a meeting of minds with an Englishman. At any rate, not in English. What I don't get is, does he understand himself, or does he pretend not to understand because it serves him to do so. He's got a neuter reply to you always on the ready: I am sorry. After an answer like that you're left at a loss, and you don't know if you had spoken poorly, so he hadn't understood you, or did he understand you, but because he can't or won't help you, he pretends to be brain dead. But one thing does become clear, talking doesn't help. But you see, American English is something else again, it's much, much easier. In the first place you can talk to them in Yiddish (I mean with your hands). Not to mention that if you know 6 English words you can get anything your heart desires from them. I remember Ludwigslust in the first month after our liberation by the Americans, when I knew no English and the hunger psychosis still plagued me, I would stroll out of the hospital and sidle over to a field kitchen, and pointing to my mouth I would say one word, "hunger", and home I went loaded with plenty of good things. And maybe you're thinking I was the only one? No! There were many such hungry ones, Poles, Russians, Frenchmen, Hollanders, Jews, and all received so much that we were able to share with hospital friends who were unable to go out. After, when the Americans left the town and the British became the landlords, a great change occurred immediately. Their first handiwork was to impose rules: a patient must not leave the hospital, reduce the allotment of food and cigarettes, and more such novelties. Well, I stood up and argued with them. How come? And gesticulated with both hands mustering all the English words that I'd learned by then. But nothing worked. We didn't understand each other. I thought that this is because I can't speak English, and I decided to teach myself English, since how big a deal is learning another language? After all, we Jewish katzetniks in the camps spoke all the seventy languages, starting with German *Hunde schwein*, Czech *brambory* [potatoes], Russian *zdrastvute tovarishcho* [hello comrade], and Hungarian *kimshi kenyere* [kimshi bread] to the Italian *Morte al fascismo* [death to Fascism], Greek *klepsei klepsei* [steal, steal], and French *au revoir* and *comme si comme ça*. With so rich a linguistic past, we'd find no language a problem. And I began studying diligently. And when after a few days studying I could say in pure English: I am hungry, and the Englishman uttered the words as through a sieve, 'I am sorry' (meaning he much regrets it), the first time I heard those words they seemed to me quite nice, even though they reminded me of the German "*s'tut mir leid*". But when they took on an epidemic character, when all requests and reproofs returned the same answer, 'I am sorry', I felt it would drive me to insanity. And when I asked a senior British officer with whom I had a chance to talk, why are we still being held in the camps? And the reason?... His answer for everything was 'I am sorry'. I ran back home as though chased by wild dogs, and out of sheer aggravation fell asleep, and dreamed that I am in a huge camp, fenced in by barbed wire and guarded by Englishmen (just like in Bergen-Belsen). On the other side of the wire were SS men, but I could not grasp why the English are guarding us, whether to prevent them from harming us, or the reverse, that no harm should come to them. Suddenly it occurs to me that maybe the Englishmen are our opponents, of Lord Passfield's persuasion[4], and I decide to go see Attlee and the English king. I get a great idea: I run to an English officer and tell him that I have an atom bomb! So I must go to Parliament and see the English King. In the blink of an eye my wish is fulfilled. Attlee isn't there, nor the English king. And I'm being tortured to tell them about my new atom bomb, so I pour it all out, that my atom bomb is not new,

[4] Sidney Webb, lifelong socialist, Colonial Secretary 1929-31 in Ramsay Macdonald's Labour government; his White Paper revised previous policy on Palestine set by Churchill, 1922.

Translated by Aaron Krishtalka
Courtesy Paul Trepman Fonds, Jewish Public Library Archives, Montreal

BPJPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY
ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX
BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

נאר אן אלטע,נאר יעצט איז זי אנגעשפאנט
ביז צום עקספלאדירן אויב...אויב מ'וועט
אונדז נישט נאכגעבן די גערעכטע פאדערונ-
גען און אונדז ארייגלאזן אין אונדזער
לאנד.יעדער יידישער קאצעטניק איז אן א-
טאם באמבע און ווי וועט זיין צו דער
וועלט,אז מיר וועלן מוזן אונדזער כח אויס-
נוצן צום שלעכטן.בעסער לאזט אונדז דעם
כח אויסנוצן פאר אונדזער וווויל און פארן
וווויל פון דער גאנצער מענשהייט,האב איך
הויך אויפן קול אויסגעשריגן,באגייסטערט
פון מיינע אייגענע ווערטער און פירט מיך
שוין ארייין צום ענגלישן קעניג און זאל
ער גלייך ארויסגעבן דעם געהעריקן באפעל.
נאר א הויכער לארד איז מיר אנטקעגנגעקו-
מען מיטן באקאנטן פזמון איי עם סארי.
איר הערט איך בין געוועזן אזוי אויפגע-
רעגט,אז איך האב מיך אווארף געטוען
אויף אים מיט פארביילטע פויסטן און ווער
ווייסט,וואס עס וואלט פאסירט,ווען איך
וועק מיך נישט אויף אין דעם מאמענט פון
שלאף.נאר א גרויסע שאד.איך האב נישט גע-
רעדט מיטן ענגלישן קעניג און מיט עטלעכן.
איך בין שטארק נייגעריק צו וויסן זייער
מיינונג איבער מיין אטאם באמבע.
זייט נישט בייז אויף מיר חשוב'ע
לעזער,אויב איך האב אייך אביסל געלאנג-
ווייליקט.איי עם סארי...

רפאל אלעווסקי

די זארגן פון הער וויקטאר גאלאנץ.
(אויפן ראנד פון זיינע פרא-דייטשישע
ארטיקלען.)

==

אונדזער לעבן איז פול מיט טראגיק.
ווייניק ליכטיקע מאמענטן פארמאגט אונדזע
געשיכטע.די פאראנטווארטלעכקייט דערפאר
פאלט נישט נאר אויף די אומות-העולם.אויך
מיר זיינען נישט ריין פון שולד.נישט ווי
ניק איז געוועזן די צאל פון די,וועלכע
האבן אויס ליבע צום מענטש געוואלט דערשטי
קן דעם ייד.קיין אנאלאגיע קאן נישט ווער
אדורכגעפירט צווישן דער יעצטיקער תקופה
אין וועלכע מיר לעבן מיט איינע פון די
עפאכן פון אונדזער בלוטיקן דברי-הימים.
און דאך געפינען זיך נאך געוויסע יידן,
וועלכע זיינען נישט בכח צו קוקן דער ווי
קלעכקייט גלייך אין די אויגן און אנטפלע-
קן דעם אמת אזוי ווי ער שטעלט זיך פאר.
אין אונדזער גרויסער נאיוויטעט האבן מיר
געגלויבט,אז נאכן יעצטיקן גרעסטן חורבן
פונעם יידישן פאלק וועט זיך שוין נישט
באווייזן קיין ייד מיט דעם ווילן צו בא-
גליקן פרעמדע אויפן חשבון פון אייגענע.
מיר האבן אבער א טעות געהאט.אונדזערע רי
ען זיינען נישט פריי פון פארעטער פון דע
מין.מיר וואלטן אפשר דאס נישט געדארפט
ברענגען פאר דער עפנטלעכקייט,ווייל ס'-
פלאמט דאס פנים פאר בושה,דאס הארץ ווייי-
טיקט פאר חרפה,אבער די פליכט פון קאמף
מיט די דיווערסאנטן,מיט די געממיינע פא-
רעטער צווינגט אונטערצונעמען מיט זיי א
שארפן און אפענעם קאמף.ס'קלינגט אונגלוי
לעך,אבער דאך איז עס אמת.ס'האט זיך געפו-
נען א מליץ-יושר פארן מערדער פון אונדזע
פאלק אין דער פערזאן פון הער וויקטאר גא-
לאנץ.ער האט געשריבן:די דייטשן ווערן א-
רויסגעטריבן פון פוילן,טשעכן,האבן נישט
קיין היימען,ליידן פון פארשיידענע קראנק-
הייטן און שטארבן אויס אין די הונדערטער,
הייטס,דער ווינטער וועט קומען,ווי וועלן
זיי זיך קאנען באשיצן פון די קעלט,שנעי-
ען און זאווערוכעס.הער וויקטאר גאלאנץ-
מיר האבן פאר אייך א פראגע נישט א מינער
וויכטיקע ווי אייערע זארגן:ווער לעבט
היינט בעסער דער קרבן אדער זיין אכזריות-
דיקער פייניקער? מיר האבן תליון פון אונ-
דזערע מיליאנען ברידער און שוועסטער קיין
פונק פון רחמנות.און ווען ס'וואלט געווע-
זן אזוי ווי איר שרייבט וואלטן מיר שוין
געוועזן פיל גליקלעכער און צופרידענער
ווי מיר זיינען.דער אמת איז דער:די עמלק
לעבן זיך בעסער ווי זיי האבן זיך דאס פא
געשטעלט.זיי שפאצירן פריילעך מיט די טא-
מיס איבער די גאסן,טראגן שיינע קליידער
און צירונג געראויבטע ביי אונדז.מיר דא-
קעגן ווארטן ביז אויסלאנד וועט זיך אויף
אונדז מרחים זיין און שיקן צום ווינטער
קליידער און ווארעמע וועש.הער גאלאנץ -
זייט וויסן די דייטשן האבן די זארגן נישט
געמיטלעך זיצן זיי נאך אין שיינע,באקווע-
מע און מיט קאמפארט איינגעריכטעטע רוימע
און וועבן ווייטער די לעגענדע-היטלער.א
די שפיטעלער ליגן פאקע יידן,אויסגעמאטער-
טע דורך דייטשן און אויסגעשטעלטע אויף די

פראגמענט פון „גואל" לויט עמיל בערנהארדט
איבערגעזעצט פון טאמי פעדער, אויסגעפירט
דורך דער "י. דראמ. סטודיע אין בערגן-בעלזן.

JEWISH PUBLIC LIBRARY
ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX
BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

but old, only now it is hooked up to explode unless...they give in to our rightful demands and let us into our country. “Every Jewish katzetnik is an atom bomb and woe betide the world if we must use our power to cause harm. Let us better use our strength for our own good and the good of all humanity”, I shouted at the top of my lungs, inspired by my own words, “and take me in to see the King, he should issue the proper command right away.” But a lord of high rank came to meet me with the familiar line – I am sorry. Imagine, I was so enraged that I threw myself at him with clenched fists, and who knows what would have happened had I not awakened at that moment. A great pity, really: I didn’t speak with the English King, nor with Attlee.

I am very curious to hear their opinion of my atom bomb.

Don’t be upset with me, dear readers, if I’ve bored you a little. I am sorry…

*   *   *

[Illustration by B. Fridler, a prayer scene; heading:] Have mercy, Lord, have mercy, for we are in misery.
[Caption:] A fragment of “*goal*” (Saviour), by Emil Bernhardt, reworked by Zami Feder, performed by the Jewish Drama Studio in Bergen-Belsen.

Mr. Victor Gollancz’s Worries

(in the margin of his pro-German articles)

Our life brims with the tragic. Our history possesses few bright moments. The responsibility for that rests not just with the world’s nations. We, too, are not blameless. There have been not a few, who out of love for their fellow man, wished to suppress the Jew. No analogy can possibly be drawn between the times in which we now live and one of epochs from our bloody history. And yet there are certain Jews who are not able to look reality squarely in the eye and unveil the truth just as it bares itself. In our great naivete we believed that after the present great destruction of the Jewish people, no Jew would materialize with the desire to exalt strangers at the expense of his own. But we erred. Our ranks are not free of turncoats of that sort. Perhaps we should not bring this to public view, because the shame burns one’s face, and the disgrace pains one’s heart, but the fight against these diversionists, with these base betrayers, forces us to engage them in battle, sharply and openly. It may sound unbelievable, yet it is the truth. A defender of murderers of our people has turned up in the person of Mr. Victor Gollancz.[5] He wrote: the Germans are being expelled from Poland, Czechoslovakia, have no homes, suffer from various diseases, and are dying by the hundreds. Now, with winter coming, how will they protect themselves against the cold, the snow and storms. Mr. Victor Gollancz, we have a question for you no less important than your worries: who lives better today, the victim or his cruel torturer? For the executioner of millions of our brothers and sisters we have not a spark of pity. And had it been for us just the way you describe, we would have been far more fortunate and pleased than we are. The truth is this: the Amalekites[6] now live better than they could have imagined. They stroll happily in the streets with the Tommies[7], wear fine clothes and jewelry stolen from us. We, by contrast, wait for foreign countries to have pity on us and send us winter clothes and underwear. Mr. Gollancz, you should know that the Germans have no such worries. They still sit at ease in fine comfortable and well equipped homes and keep on weaving the legend of Hitler. Jews are laid up in the hospitals, exhausted by the Germans and at risk of dying.
And when starved Jews obtain some food and want to bring it into the camps –

[5] British publisher and writer (1893 -1967), socialist, humanitarian, pro-zionist. Exposed the Nazi campaign against Jews before 1938, their extermination of the Jews after 1939, the plight of German civilians, under occupation or displaced after 1945.

[6] Descendants of Amalek, a grandson of Esau; a nomadic tribe that were enemies of the Israelites in the Bible.

[7] A common soldier in the British Army.

Translated by Aaron Krishtalka
Courtesy Paul Trepman Fonds, Jewish Public Library Archives, Montreal

BPJPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY
ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX
BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

סכנה פון טויט.און ווען אוסגעהונגערטע
יידן פארשאפן זיך אביסל פראוויאנט און
ווילן עס אריינברענגען אין די לאגערן
ווו זיי ווױנען נאך לײדער צו 6 מאן
אין א צימער און ליגן נאך 7 חדשים נאך
דער באפרייונג אויף פרישטן,ווערט דאס
עסן קאנפיסקירט דורך די לאגער-וואכן!
די קליינע ניצול געווארענע יידישע
קינדער ווייסן נאך אלץ נישט פון קינדער
פרייד און גליק.קומט הער גאלאנץ צו
אונדז,מיר ווילן זיך צווונגען צו שטיין
אין אייערע ד' אמות,כדי א פארדארבענע
יידישע נשמה זאל זיך איבערצייגן וויאזוי
יידישע קינדער אין פיל לאגערן שטייען
אין די רייען נאך א ביסל עסן און נאך
וואס פארא עסן! קומט און זעט וויאזוי
קליינע גרופעס יידן,צעווארפענע איבער
הונדערטער לאגערן אין דייטשלאנד ווערן
טאלטערטירט דורך די אנטיסעמיטישע לאגער-
באפעלקערונג און דאך ווערט זיי נישט גע-
געבן די מעגלעכקייט צו פארלאזן די פלאג-
ערטער! אין בערגן-בעלזן ווייסט מען
וועגן דייטשישע דאקטוירים,וועלכע פאר-
נאכלעסיקן באוווסטזיניק יידישע קראנקע.
יידישע רייזנדע אין דייטשלאנד וועלן
אייך דערציילן וויאזוי נאך יעצט וויל
מען יידן נישט אריינלאזן אין די צוגן,
וויאזוי אין דייטשישע געשעפטן ווערן
אויסבאהאלטן סחורות צום אויסשליסלעכן
געברויך פון דער נארדישער ראסע. אפט
מאלן נאך באליידיקונגען פון דייטשן און
ספעציעל פון זייער יוגנט אויפן אדרעס
פון די יידן און אונדזער קאמף מיט זיי
געפונט נאך לײדער נישט די געהעריקע
פארשטענדניש.מיר האבן נאטירט פיל פאלן
ווי דייטשישע באהערדן באציען זיך פיינ-
טלעך צו די יידישע קאמיטעטן,און זייער
שוץ-פאליציי אויף וועלכע ס'פאלט נישט
אין א קלענערע מאס ווי אויף די עסעס
די שולד פון די יידן-אויסראטונגען,פילט
זיך נאך היינט פעסט אין זאטל און איז
ווייט צו זיין מענטשלעך און קארעקט לגבי
די איבערגעבליבענע יידן.

די דורך אונדז איבערגעגעבענע פאקטן
זיינען אפשר פאר פיל אין אויסלאנד אונ-
גלויבלעך.ברוטאליטעט און גליק גייט צו-
זאמען ביי די גזלנים.ווען זיי האבן אונ-
געשטערט געהוליעט און געבאדן זיך אין
יידיש בלוט האט די וועלט נישט געגלויבט.
אויך יעצט,נישט גענוג וואס די האנט פון
דין און גערעכטיקייט האט זיי נישט דער-
גרייכט,זעצן זיי ווייטער פאר די פאר-
ברעכערישע ארבעט און אויף דעם דייטשישן
זומפיקן באדן פון גזילה און מערדערייען
פאלן קראקאדיל טרערן פון א מענטש לויט
א יידישער אפשטאמונג אבער מיט ווייניק
יידישן שכל און הארץ.

הער וויקטאר גאלאנץ האט אמאל אנגעש-
ריבן אן ארטיקל א.נ."לאז מיין פאלק
גיין" אין וועלכן ער שילדערט די אכזריותן
פון די נאציס.יעצט רופן מיר צו אים
"לאזט אונדז גיין".גענוג האבן מיר אין
פרעמדע פיינד!

נ ו י ש ט א ט.

נוישטאט איז א קליין רויק שטעטל ביים
ברעג פון ים.א שטעטל וואס איז פאר פיל
אונבאקאנט,אבער פאר די יידן איז עס גע-
ווארן א סימבאל פון פארניכטונג.אין נוי-
שטאט האט מען הונדערטע פארשלעפטע העפט-
לינגע דערטרונקען אין ים.

אין די ערשטע טעג נאך דער באפרייונג
האבן זיך פון יעדע נאציע געשאפן אייגענע
קאמיטעטן,וועלכע האבן זיך אינטערעסירט
מיט זייערע פאלקס-ברידער.לויט דער איני-
ציאטיוו פונעם ח' סאלאמאן ראזנדארן איז
געשאפן געווארן א יידישער קאמיטעט.אלס
סעקרעטער איז באשטימט געווארן דער ח'
צעכאוויטש און אלס דאלמעטשערן די ח'
אננא ראזנצווייג.זיי זיינען גלייך צוגע-
טרעטן רעגיסטרירן די יידן און אפזוכן
זייערע קרובים און ווייטערע משפחות.
ביים אוועקשיקן דעם ערשטן טראנספארט
קראנקע העפטלינגע נאך שוועדן זיינען די
יידן געווארן אויסגעשלאסן.דער קאמיטעט
האט אונטערגענומען ענערגישע שריט בכדי
די דאזיקע עוולה צו פארעכטן.די אינטער-
ווענצן ביי דער אונרא און ענגלישע מאכט
זיינען געווען דערפאלגרייכע און דער
צווייטער טראנספארט שליסט שוין איין
אויך א גרופע קראנקע יידן.די יידן אין
נוישטאט לײדן נאך פון א שלעכטע דערנע-
רונג.אין די לעצטע טעג איז פון יידישן
צענטראל קאמיטעט אין בערגן-בעלזן אנגע-
קומען א גרעסערער טראנספארט פוטער,קעז,
אייער און אנדערע דערנערונגס מיטלען,
וועלכע זיינען גלייך פארטיילט געווארן
צווישן די יידישע באפעלקערונג.

נוישטאט געהערט צו די ווייניקע שטעט
אין דייטשלאנד ווו די באציונגען צווישן
די פאליאקן און יידן זיינען גוטע.זאל
דער ביישפיל פון נוישטאט דינען אויך
פאר אנדערע שטעט און לאגערן אין וועלכע
ס'האבן זיך צונויפגעטראפן יידישע און
פוילישע העפטלינגע.

where unfortunately they still live 6 to a room and 7 months after liberation still lie on slats in bunks – the food is confiscated by the camp watchmen! The small number of rescued children still know nothing of a child's joy or happiness. Come to us, Mr. Gollancz, we will make ourselves stay close to you, so that a corrupted Jewish soul should satisfy himself how Jewish children in many camps stand in lines for a little food, and what sort of food! Come and see how small groups of Jews, scattered among the hundreds of camps in Germany, are maltreated by the antisemitic camp population, and yet they are not given the possibility to leave these places of affliction! In Bergen-Belsen, we know about the German doctors who deliberately neglect the Jewish sick. Jewish travelers in Germany will tell you how even now Jews are not allowed to board the trains, how in German shops stock is hidden for the exclusive use of the Nordic race. Often Germans, especially their youth, will toss insults at Jews, and our struggle with them has unfortunately not yet found a proper understanding. We have recorded many cases of German officials reacting with hostility to the Jewish committees, and their security police, on whom the blame for wiping out the Jews rests in no smaller measure than on the SS, feels securely in charge even now, and is far from humane and polite toward the remaining Jews.

These facts passed on by us are perhaps unbelievable to many abroad. Brutality and good fortune go together for the bandits. When they happily rampaged undisturbed and bathed in Jewish blood, the world did not believe. And now, when not only has the power of law and justice not reached them, but they continue their criminal work, the crocodile tears fall on German swampy soil of robbery and murder from a person of Jewish descent but with little Jewish intelligence or heart.

Mr. Victor Gollancz once wrote an article, "Let My People Go", in which he describes the atrocities of the Nazis. Now we call to him, "Let Us Go". We have enough enemies among foreigners!

*　　*　　*

Neustadt

Neustadt is a small, quiet town by the seashore. A town that is unfamiliar to many, but for the Jews it became a symbol of extermination. In Neustadt hundreds of heftlings dragged there were drowned in the sea.

In the first days after the liberation committees were formed from each nation who saw to the interests of their national kin. A Jewish committee was formed on the initiative of Mr. Solomon Rosendorn. Mr. Czechovitch was named Secretary, and Ms. Anna Rosenzweig. They immediately set about registering the Jews and searching for their relatives and distant families. During the first transport of sick heftlings to Sweden, the Jews were excluded. The committee took vigorous steps to correct that wrong. The intercessions with UNRRA and the British were successful and the second transport included a group of sick Jews. The Jews of Neustadt still suffer ill-nourishment. From the Jewish Central Committee in Bergen-Belsen a larger shipment arrived in the last few days of butter, cheese, eggs and other foods, which were immediately distributed among the Jewish population.

Neustadt is among the few towns in Germany where relations are good between the Poles and the Jews. Let the example of Neustadt also serve other towns and camps where Jewish and Polish heftlings have found themselves together.

Translated by Aaron Krishtalka
Courtesy Paul Trepman Fonds, Jewish Public Library Archives, Montreal

BPJPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY
ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX
BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

הנרות הללו.

און ווידער צונדן מיר אן די קליינע
ליכטלעך וואס דערציילן אזוי פיל געשיכ-
טעלעך פונעם ווייטן און רומפולן יידישן
אמאל.כ'דערמאן מיך אין דעם מאמענט מיין
היים ווו איך בין אויסגעוואקסן און בא-
קומען א נאציאנאל-יידישע דערציונג.שיין
איז זי געווען פאר מיר פארבונדן מיט
פארשיידענע אנגענעמע און רירנדיקע דערי-
נערונגען,וועלכע זיינען ביי מיר טיף
איינגעווארצלט און נישט צעשטערט דורך
דעם 6 יאריקן מבול.ווי אויף א פילם לענ-
טע לויפן אדורך דורך מיין געדאנק בילדער
פון די רעליגיעזע מנהגים,וועלכע זיינען

טוב.שפעטער אבער,ווען דו האסט אנגעהויבן
געוויסע זאכן בעסער באגרייפן איז חנוכה
פאר דיר געווארן נישט בלויז דער יום-טוב
פון דריידל,פון חנוכה געלד נאר א יום-
טוב פון ליכטלעך,פון חשמונאים און פון
יידישער העלדן מארטירלאלאגיע.ביז יעצטאיק
דיין יידישער קרייז באשטאנען פונעם חדר
רבי'ן,גרעגער און צונויפקלאפן א סוכה,
פונעם מאמענט אבער ווען דו האסט אנגעפאנ-
גען רייף ווערן האסטו פאר דיר געזען די
יידישע געשיכטע מיט אירע שיינע און טרא-
גישע מאמענטן,מיט אירע נצחונות און מפ-
לות,מיט איר גרויסקייט און געפאלנקייט.

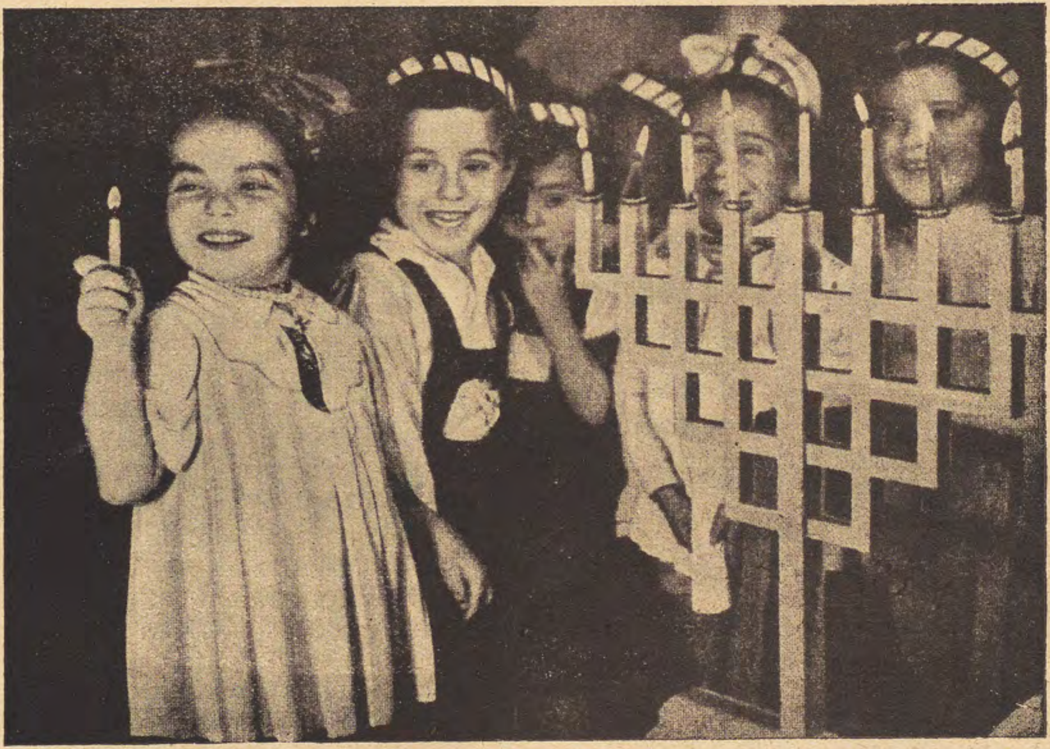

אין מיין משפחה קרייז זארגפעליק אפגע-
היטן און מיט א ספעציעלער פיעטעט געאכ-
טעט געווען.דאס לעבן האט דיך אוועקגע-
שליידערט פון דיין היים,פון דער יידישער
גאס,פונעם בית-מדרש און פון אט די אלע
טראדיציאנעלע דורכלעבענישן און געפירט
ביזטו געווארן דורך דיין גורל דורך פרעמ-
דע,פוסטע,פיינטלעכע און אינהאלטסלאזע
וועגן,וועלכע האבן טיילווייז פארווישט
די בילדער פון דיין אמאליק לעבן.דו זעסט
זיי היינט שוואך און דאריבער באמיסטו
זיך מיטן גאנצן קראפט פון דיין פינטעלע
ייד אויפלעבן זיי,ווייל אדאנק דעם מוט
וואס זיי האבן אין דיר געפלעגט האסטו
אויסגעהאלטן א סך נסיונות.
און אמערסטן קערסטו זיך אום צו די
חנוכה-טעג,ווען האסט באקומען פונעם טאטן
חנוכה געלט פאר וועלכן האסט דיר א דריי-
דל געקויפט.מיט אים ביזטו אין חדר אריין
געגאנגען און געשפילט זיך אויך דאן ווען
דער רבי פלעגט דיך שלאגן,ווייל האסט גע-
שטערט אין לערנען.דאס איז געווען דא-
מאלס ווען האסט נאך זייער ווייניק פאר-
שטאנען דעם ריכטיקן מהות פון דעם יום-

מער פון אלעם האט דיך תמיד באצויבערט די
חשמונאים עפאפיי.האסט געזעען דיין פאלק
ווי ס'איז צעשפליטערט דורך פיל פארטייי-
שע דאגמעס,צעריסן דורך שנאה וואס האבן
אריינגעברענגט געוויסע פאלשע משיחים.און
האסט נישט געקאנט באגרייפן פארוואס זיי-
נען די אורייניקלעך פון די מכבים אזוי
טיף געזונקען.איז די לאגע פונעם יידישן
פאלק אין די צייטן אין וועלכע דו האסט
געלעבט נישט ענלעך געווען צו די ווען
אנטיוכוס אפיפנס האט געצווונגען דאס יי-
דנטום דינען די געטער פון יון? אויך אין
אונדזערע טעג האבן זיך געפונען פארעטער,
וועלכע האבן געבראכט קרבנות צו פרעמדע גע-
טער פארגעסנדיק מיט א כונה דעם אייגענעם
גאס.פארעטער האבן זיך געפונען,ס'האבן אבער
געפעלט די מכבים.אונדזער מאדערנע געשיכטע
איז רייך אין פארשיידענע אפיפנס'נס און
ליזיאש'נס אבער ארעם אין מתתיהו'ס און
יהודה'ס.געשיכטע ביי א פאלק איז נישט קיין
צופעליקייט נאר א לאגישע קאנסעקווענץ פון
טראדיציעס און אנטוויקלונג.און ווייל מיר
האבן אין אונדזער געשיכטע אזא רייכע העל-
דישע פארגאנגענהייט איז אויך מעגלעך גע-

BPJ JPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY
ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX
BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

Pinchas Ben-Eliezer

These Candles

And once again we light these small candles that tell so many histories from the distant and glorious Jewish past. At this moment I recall my home where I grew up and received a Jewish national upbringing. My home was beautiful, linked for me with various pleasant and moving memories that are deeply rooted in me, not destroyed by the 6 year cataclysm. As though on a movie screen, the images run through my mind of the religious traditions that were carefully observed in my family circle and honoured with a special reverence. Life hurled you away from your home, from Jewish surrounds, from synagogue and study house and from all those traditional experiences, and your fate led you through strange, desolate, hostile and vacuous bypaths, which have in part wiped away the images of your long-ago life. You see them weakly now and therefore with all your might you strain to raise them into life out of your Jewish core, because you have endured many trials thanks to the courage that they nourished in you.

[illustration: photograph of six children lighting the candles on a Hanukkah menorah]

And most of all you return to the days of Hanukkah, when you got Hanukkah coins [“*gelt*”] from your father, with which you bought a *dreidel* [spinning top]. You went to school [“*cheder*”] with it and played even if the teacher [“*rebbe*”] would hit you because you were disrupting the lesson. That was when you understood very little of the essence of the holiday. Later, however, when you began to grasp certain things better, Hanukkah became the holiday not only of the *dreidel* and Hanukkah *gelt* but also a celebration of the candles, of the Hasmoneans and of Jewish heroic martyrology. Until then your Jewish orbit comprised the *cheder*, the *rebbe*, the Purim clacker, and putting up a *sukkah*. But from the moment you began to mature you saw before you Jewish history with its beautiful and its tragic moments, its victories and defeats, with its grandeur and declines. More than anything you were always enthralled by the Hasmonean épopée. You could see how your people are fragmented by many partisan dogmas brought in by false messiahs, torn by hatred, and you could not comprehend why the great-grandchildren of the Maccabees have sunk to such depths. Was not the situation of the Jewish people in your own lifetime similar to when Antiochus Epiphanes forced the Jews to serve the Greek gods? In our days, too, there were traitors who brought sacrifices to alien gods, intentionally forgetting their own God. Traitors there were, but the Maccabees were missing. Our modern history is rich in all sorts of Epiphaneses and Lysiases but poor in Mattathiases and Judahs. A people’s history is not an accident but a logical consequence of tradition and development. And since we have in our history so rich an heroic past, it was

Translated by Aaron Krishtalka
Courtesy Paul Trepman Fonds, Jewish Public Library Archives, Montreal

BPJPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY
ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX
BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

וועזן און ס'איז ווייטער מעגלעך איבער-
נוחזרן מצפה, עמאוס און שומרון. און אינטע-
נסאנטע דערשיינונג אין אונדזער לעבן.
א פאלק וועלכעס האט אויסגעגעבן שמשון'ען,
וויד'ן, בר-כוכבא'ן און פיל אנדערע העלדן,
האט אין מאמענט פון זיין גרעסטער טראגעד-
יע מורא באקומען פאר די העלדן און בא-
האלטן זיך אין קאנפערענץ-זאלן ווילנדיק
וויף אזא אופן אויסקעמפן די אונאפהענגי-
קייט פון זיין היימלאנד.
און געצונדן האט מען יעדעס יאר די
חנוכה ליכטלעך, און דערציילט זיך די גבו-
רה מאטן פון די מכבים און נאך 8 טעג
חנוכה איז ווידער שטיל געווארן אויף אונ-
זער קאמפס פעלד. חנוכה איז געווארן א
צמע פאר יובילעומס, חנוכת-הבית'ס פון
ווארטייישע און פילאנטראפישע לאקאלן. דער
ומת'ער זין פון חנוכה איז פארדרייט גע-
ווארן. ווייזט אויס, אז מיר זיינען נאך
ישט ראוי לגאולה געוועזן אויב ס'האט זיך
ישט געפונען א זיין מענטש, וועלכער זאל
וי מתתיהו פאראייניקן דאס גאנצע פאלק און
וויספירן עס צום קאמף פאר אונדזער גרעס-
ער הייליקייט, פאר ארץ-ישראל.
און ווען מיר שטייען היינט ווידער ביי
י ליכטלעך, וועלכע זיינען פאר אונדז פאר-
אשן געווארן אויף 6 יאר, קומט אונדז
נטקעגן די זעלבע פראגע וואס האט גישט
עלאזט רוען אונדזערע יונגע הערצער אמאל,
וייט ווייט פארן גרויסן אומגליק. די פראגע
ומט פונעם פייער פון די חנוכה ליכטלעך
וויסגעשיקט דורכן גייסט פון די מכבים
ארייניקט מיטן גייסט פון די גבורים
ועמען היטלערס גרויזאם פייער האט פאר-
רענט. וואס ווילט איר ווייטער טוען, האט
ויר ווידער בדעה צו לעבן ווי שקלאווען
ון שטארבן ווי רינדער, וואס האט אייך די
וועלט באצאלט פאר דעם אלעם וואס איר האט
ויר געשענקט, ווילט איר נישט באהאלטן אי-
ערע ליבעס געפילן פאר דער מענטשהייט און
גלויבן אין דעם וועלטס-יושר און אויף
ייער ארט ברענגען מיט מעשים צום אויס-
דרוק דעם ווילן צו זיין מיט זיך און ביי
זיך? ווי לאנג נאך וועט איר ארבעטן און
קעמפן קעגן אייער פאלק און לאנד פארברי-
נדיק אונדזירעקט דעם באדן פאר פרישע
פיפנס'נס און היטלערס? און אנדערע פרא-
ן שטעלן זיי דיר אויף וועלכע דו ווילסט
לייך אן ענטפער געבן אבער ווען דו זעסט
י פארמאכטע אויערן פון די אומות העולם,
ון די אויף וועמען ס'האט זיך באזירט
יין גאנצע האפנונג, באשליסטו איבערצו-
ייסן מיט דיינע פאציפיסטישע אידייען
און ווילסט ארויס אין קאמף קעגן אלץ און
אלעמען. לעאנידאס קעגן די פערסן, דוד קעגן
גלית'ן, יהודה המכבי קעגן ליזיאשן און מיר
י געצענטלטע, דערשלאגענע, פאריתומ'טע
ון דערדריקטע קעגן די וואס טוען קאלט-
בלוטיק באלאנסירן מיט אונדזער טראגישן
ורל, א נישט גלייכער כחות פארמעסטונג מיט
ישט דעם זעלבן געווער אבער א קאמף וועט
אס זיין פון פארצווייפלטע קעגן צופרי-
דענע, פון ממעמקים מענטשן קעגן די וועלט
ערשער. אויב די ביז יעצטיקע טראגעדיע
ונעם יידנטום האט נישט באוויזן איבער-
וציגן די אידעלערע פון די פעלקער אין

דער נייטווענדיקייט פון אן אייגענע היים
פארן פאלק ישראל, אויב זיי האבן ווייטער
בדעה שטיקן אונדז און ווארגן, וועלן מיר
נעמען דאס פייער פון די חנוכה ליכטלעך
און גיין צו זייערע פאלאצן און אונטער-
צונדן די רויקייט פון זייער באקוועם לעבן
אונטערצונדן דאס אלץ וואס ליגט ווי אן
אבן נגף אויף אונדזער וועג. מיר האבן
געשטרעבט אויסצומיידן דעם אופן פון קאמף,
מיר האבן אנגעווענדעט דעם גאנצן קראפט
פון אונדזער איבערצייגונגס-כח אבער אויס
געמיטן האט מען אונדז. און יעצט, ווען קיין
איין פאלק אין דער געשיכטע האט זיך נישט
געפונען אין א זיין טראגישן מצב ווי מיר
, גייען מיר ארויס צום אנטשיידנדיקן
קאמף, וועלכער וועט דעצידירן וועגן אונ-
דזער לעבן אדער טויט. מיר גלויבן, אז דער
וועג וועט אונדז נאך ציון פירן.

סוף-פראגמענט פון „תפילין-טאנץ"
אויסגעפירט דורך די "ד. דראמ. סטודיע" אין בערגן-ב.

דער ח' חוה קילמאן (שעדלעץ) און
דעם ח' ירחמיאל זינגער (סטאראכאוויץ)
צו זייער חתונה
ווונטשט א גליקלעכע צוקונפט
דער יידישער צענטראלער
קאמיטעט
אין בערגן-בעלזן.

also possible and still could be possible to repeat Mizpah, Emmaus and Samaria. An interesting phenomenon in our lives: in the moment of its greatest tragedy, a people that produced Samson, David, Bar Kokhba and many other heroes, grew fearful of heroes and hid itself in conference halls, wanting by that means to win the independence of its homeland.

And every year we lit the Hanukkah candles, and told one another the heroic deeds of the Maccabees, and after 8 days of Hanukkah quiet reigned once more on our battlefield. Hanukkah became a theme for jubilees, housewarmings for parties and charitable locales. The true meaning of Hanukkah was warped. It appears that we were not yet eligible for Redemption if such a person could not be found who, like Mattathias, would unite the whole people and lead it to battle for our holiest cause, for Eretz-Israel.

And today, when again we stand before the candles which were snuffed out for us for 6 years, the same question comes at us that once agitated our young hearts, far before the great cataclysm. The question arises from the flame of the Hanukkah candles, transmitted by the spirit of the Maccabees, joined to the spirit of the heroes whom Hitler's cruel fire incinerated. What do you want to do next, are you again intending to live as slaves and die as cattle, what did the world reward you for all that you gave to it, do you not wish to set aside your feelings of love for humanity and your faith in universal justice, and instead express through feats your will to exist with yourself and by yourself? How much longer will you work and fight against your people and country, indirectly preparing the ground for new Epiphaneses and Hitlers? And they pose other questions to you that you would like to answer promptly, but when you see the plugged ears of the world's nations and those on whom all your hopes rested, you decide to break with your pacifist ideals, and you want to come out fighting against all and everyone. Leonidas against the Persians, David against Goliath, Judah the Maccabee against Lysias, and we the decimated, dejected, orphaned and dispirited against those who do a cold-blooded balancing act with our tragic fate – an unequal contest of strengths without the same weaponry, but a battle it will be, of the desperate against the sated, of people from the abyss against rulers of the world. If the tragedy to date has not managed to convince the more refined among the nations of the need for a native home for the people of Israel, if they intend to throttle and choke us further, we will take the fire of the Hanukkah candles and go to their palaces and light a fire under the serenity of their comfortable lives, light a fire under all that lies like a stumbling block in our way. We strived to avoid that way of fighting, we brought to bear all the force of our powers of persuasion, but have met with evasion. And now, when no people in history has found itself in as tragic a situation as we are, we step forth to the decisive battle that will decide our life or death. We believe it is the way that leads us to Zion.

*   *   *

[illustration by B Fridler: *Khassidim* dancing. Caption:]
Final scene of "Tefillin-Dance", performed by the Jewish Dramatic Studio in Bergen-B[elsen].

*   *   *

To Miss Chava Kilman (Shedletz [Siedlce]) and
To Mr. Yerachmiel Singer (Starachowitz [Starachowice])

On their wedding
Wishes for a happy future

from the Jewish Central Committee
in Bergen-Belsen

Translated by Aaron Krishtalka
Courtesy Paul Trepman Fonds, Jewish Public Library Archives, Montreal

BPJPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

רבקה הארא‏וויטש

דאס אלט-נייע ליד.

צו קאנט איר דאס אלטע ליד פון אונ-
דזער פאלק, דאס ליד פון דורות, וועגן
ליבשאפט און ברידערלעכקייט, יושר און רח-
מים, דאס ליד וועגן א גרויסע פאלקס-מש-
פחה, וועגן אחרית הימים, דאס ליד אין נא
מען פון וועלכן מיר זיינען שטענדיק גע-
רודפט געווארן?

איר קאנט עס, ווייל צום שלאף האט איין
אייער מוטער עס געזונגען, אייער לערער
אייך מיט זיין כח אנגעצונדן, און מיט
אים זייט איר אין דער וועלט ארויס. איר
זייט ארויס, און געפרווט עס, געגלויבט, אז
פעלקער קאנען שענערע שאפן, אפגענארט זיך
אפט, אונטערגעווארפן עס דער קריטיק, און
יעצט? יעצט זאגט דעם אמת, צו וואס האבן
פעלקער לידער געזונגען און ווי זענען
אויס די פרוכטן פון זייער ווערק?

און ווייל מיר האבן זיין כח דורך דו-
רות געזען, און זיין שטארקייט אויפסניי
דערפילט, ווילן מיר עס ווייטער זונגען,
ס'איז אלט, אבער נייע פאר אונדז.

ניי, ווייל אין יסורים איז עס אויסגע-
בויט געווארן, אין שלאפלאזע לאנגע-נעכט
געשאפן, ווען דעם מענטש האבן ווערים גע-
פרעסן, און קעלט אוועקגענומען פעיקייט
פון שאפן. צארטסטע געפילן האבן זיין
קלאנג ארויסגעברענגט, די טיפסטע בענקשאפט
זיינע פענער. און דערפאר שוועסטער, ברידער
פון גאר דער וועלט ווארפט אוועק אלע כלי-
זמר'ס יעצט, מאכט צו אייערע ראדיאס. האלט
איין די פידלס, מיר האבן א שענער ליד,
דאס שענסטע ליד פון אלע לידער, וואס עס
האט געזונגען און זינגט דער העפטלינג,
דאס ליד פון יידישער אחדות.

אויף די אפעל-פלעצער, ווו דו ביזט אי
אנבליק פון טויט געשטאנען, אין רייען צו
סעלעקציע ארויסגעשטעלט, האסטו עס געזונ-
גען, דו האסט געהונגערט און געזונגען, א-
דורכגענעצט פון רעגן און קעלט, געלעגן
אויף קאלטער ערד, געווארפן זיך אין טיפוס
פיבער, דערדריקט, פארקלעמט דורך דיין אכ-
זריות'דיקן שונא, וואס האט דיר אלץ צוגע-
נומען, דיין משפחה, פריינד אפילו דיין גע-
זונד, נאר דיין ניגון האט ער דיר נישט
געקאנט אוועקנעמען, ווייל צו טיף איז עס
אין דיין פנימיות, צו שטארק אין דיין
הארץ איינגעווארצלט, אונטער די דראטןהאט
עס זיך אנטוויקלט, אין אנבליק פון טויט
געוואקסן.

דו האסט עס געפוליעט, געווארעמט, געווארט
אויף זיין שעה, געגלויבט אז זי וועט קו-
מען, געגלויבט אז הויך וועסטו דאמאלס
דיין שטימע אויפהייבן, געגלויבט אז קומען
וועלן דיינע אייגענע ברידער און שוועס-
טער עס הערן.

דער ניגון ער זאל שיין און שטארק א-
רויס, מוז ער אין כאר פאריניקט ווערן,
געשטארקט דורך אנדערע טענער. אין כאר
האסטו געוואלט דיין פאלק פאראייניקן, ווען
אפילו חדשים נאך דער מלחמה, חדשים פון
קאמף און יסורים, וואס האבן דיין לעבן
אויסגעפילט. פארשידנארטיק זיינען די שטי-
מען און דאך ווערט דורך זיי געשאפן די
שענסטע הארמאניע. און ווען דו האסט אפילו
געפילט, אז דיין קלאנג איז דער שטארקסטער
עלטסטער, האסטו דאך געוואלט ער זאל דורך
אנדערע טענער פארשענערט ווערן, און מיט
זייער הילף קומען צום אויסדרוק. דו האסט
ארויסגעקוקט דעם מאמענט, געגלויבט אז ער
וועט קומען, אז די צעשטערטע לאגער צוימען
וועלן אים א פרייען וועג צו דיינע ברידער
באנען, צו פעלקער שאפן, אבער אומזיסט, דו
ביזט אין ווינקל געבליבן מיט דיין ליד,
טויב זיינען די אויערן געווען פון צו
הערן עס. האסט דאס הארץ צום אויפנעמען.
פארהאנען אבער מענטשן, און אזעלכע האבן
זיך ביי אונדז געפונען, וועלכע הערן לידער
געזונגענע אין דער שטיל, וואס האבן אין
זיך אזא טיפע בענקשאפט נאך ריינקייט און
שיינקייט, אז זיי האבן דעם וועג צום ניגון
געפונען; פון פארווארפענע ערטער פון ארי-
שע לאגערן, פון פארשידענע שטימען און היי-
מען, געקומען זיך אנווארעמען, איינהערן און
נישט געקאנט אוועק. אין ווינקל צו בלייבן
איז נישט די באשטימונג פון אזעלכע ניגו-
נים און דערפאר איז געקומען אויך פאר אי
די שעה. געקומען דער העפטלינגס קאנגרעס.
דו האסט דיין אלטן ניגון אויפסניי אויס-
געזונגען, און אט זע א וואונדער, אויך אין
אנדערע האסטו ענלעכע טענער דערפילט, אויס-
דרוקן פון פארשידענע פארמען, אבער אונטער
אלעם-דער איינער, באקאנטער, פארבענקטער, אל-
טער ניגון פון נביאים, פון תורה, וואס שט-
רעבט צו א שענער, בעסער לעבן, וואס פילט צו
יידישע גבורה, בטחון און אמונה און וויל
עס זענען אין אונדזער הייליקן לאנד.

און ווען ס'האט זיך געהערט א פרעמדער
קלאנג, וואס שטאמט פון א פאבלאנדזשעטע יי-
דישע נשמה, פון א יונג נישט דערפארן מייד
וואס וויל נאך גלויבן אין מענטשלעכן יושר
און וויל זען איר פאלק אין אלע לענדער,
נאר נישט אין זיינס, איז דער כאר צעשטערט
געווארן און ארויסגערופן א ווידערקול.
פארהאנען נאך אנדערע פרעמדע טענער, וועלכע
קומען פון א פרעמדע וועלט, וועלכע פליסן
נישט ארויס פונעם ריינסטן קוואל. זיי
ווילן מיר נישט הערן, ווייל זיי צעברעכן
די גאנצקייט. זאל יעדער זיינע טענער צום
כאר געבן, זאלן זיי אבער זיין ערלעך, אונ-
באפלעקט. מען מוז קאנען שעפן כח און נעמען
דאס שיינע דארט ווו מען זעט עס. ס'פארלאנגט
זיך דערצו רייפקייט, דערוואקסנקייט, אחריות
יא, מען מוז שטארק ליב האבן דאס פאלק און
לאנד, אז מען זאל נעמען זיך זינגען פאר
אים אזעלכע לידער, וואס קאנען עס אויסבוי-
ען און שטארקן. דעם אייביקן תורה ניגון
האבן מיר אין כאר געהערט זינגען און ווילן
אים ווייטער זינגען, און די וואס פארשטיי-
ען אים נישט און קאנען דערפאר נישט מיט-
זינגען זאלן זיי שטיין פון דערווייטנס
אזוי לאנג ביז ס'וועט אריין אין זייער
פנימיות און מאכן זיי פעיק צום אויפנעמען
עס. זאלן זיי נישט פארשוועכן דאס
אלטע יידישע ליד, וואס ריינסטע נשמות האבן
דורך דורות אויסגעבענקט. אין איינזאמקייט
און נויט אויסגעחלומט, זיך פאר זיין עגזיס-

JEWISH PUBLIC LIBRARY
ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX
BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

Rivka Horovitch

The Old-New Song

Do you know the old song of our people, the song of generations, about love and brotherhood, justice and mercy, the song about a great family of nations, about after the end of days, the song in whose name we were always persecuted?

You know it, because your mother sang you to sleep with it, your teacher inspired you with its power, and you went into the world with it. You went out and tried it, believed that nations could compose others more beautiful, duped yourself often, submitted it to the critics, and now? Now tell the truth, what did nations sing songs to, and what does the fruit of their labours look like?

And because we saw its power through the generations, and sensed its strength anew, we want to go on singing it. It's old but new for us.

New, because it was put together in agonies, made in sleepless concentration camp nights when worms devoured people and the cold took away the ability to create. Its sound evoked the tenderest of feelings, its strains the deepest longing. And therefore, sisters and brothers the world over, now throw away all your instruments, shut down your radios, hold back the violins, we have a prettier song, the most beautiful song of all that the heftling sang and sings now, the song of Jewish unity.

On the roll-call (*"Appel*") grounds, where you stood in sight of death, drawn up in lines for 'selection', you sang it, you starved and sang, soaked through by rain and cold, lying on the cold ground, quaked with typhus fever, crushed, made wretched by your merciless enemy who took everything from you, your family, friends, even your health, but he could not rob you of your tune, it sunk too deep in your inner self, too rooted in your heart, under the barbed wire it unfolded, grew in the sight of death.

You clung to it, warmed it, awaited its due hour, believed it would come, believed that then you would raise your voice, believed that your brothers and sisters would come to hear it.

To be beautiful and strong the song must be fused with a choir, strengthened by other voices. You wanted to unite your people in a choir, even months after the war, months of struggle and pain that filled your life. The voices were diverse and yet the most beautiful harmony was created by them. And even if you felt that your sound was the loudest, the oldest, still you wanted it beautified by other voices, its expression realized with their help. You looked forward to the moment, you believed it would come, when the torn down camp fences will renew an open road to your brothers and build one to nations, but for naught. You were left in your corner with your song, the ears meant to hear it were deaf, the hearts to greet it hardened. But there are people, and these were found amongst us, who hear songs sung quietly, who have so deep a longing for purity and beauty that they found a path to the song; from isolated corners of Arian camps, from different voices and homes, they came to warm themselves a little, listen in, and could not leave. To stay in corners is not the destiny of such songs and so its hour, too, arrived. The Heftlings' Congress came to pass. You sang out your old song afresh, and there – see the wonder of it – in others, too, you picked up similar tones, expressions in various forms, but underneath them all – the one familiar, longed for, old melody of the Prophets, Torah, that strives for a finer, better life, that leads to Jewish valour, confidence and faith, and wants to see that in our own holy land.

And when an alien voice was heard, that came from a lost Jewish soul, from a young and immature girl who wishes to believe still in human justice and wants to see her people live in all the countries, only not on its own, the choir was ruined and called forth an echo. There are also other alien voices that come from an alien world, that do not spring from the purest source. Them we do not want to hear, because they destroy the wholeness. Let everyone join their voices to the choir, but they should be upright, unstained. One must be able to draw strength and embrace the beautiful where one finds it. This requires maturity, adulthood, and responsibility. Yes, one must greatly love one's people and country to start singing such songs to them, and want to go on singing. And those who don't understand it and can't sing along, let them stand at a distance until it will enter their being and make them able to take it up. Let them not dishonour the old Jewish song, that across generations the purest of souls have longed for, dreamed of in loneliness and want, sacrificed themselves in life and death for its survival.

Translated by Aaron Krishtalka
Courtesy Paul Trepman Fonds, Jewish Public Library Archives, Montreal

BPJPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY
ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX
BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

ענן כוסר-נפש געווען מיט טויט און לע-
ן.הערט אייך צו צו אונדזער ליד.לערנט
ים,ווארט נישט ביז איר וועט דארפן דורך
י זעלבע וועגן לערנען,דורך פארלוירענע
יימען און לעבנס פארשטיין.גענוגן דען
יר נישט פאר אייך אלס צייכן,אלס וואר-
ונג פאר דעם.וואס קאן מיט זיך ברענגען
אס נישט פארשטיין די אייגנטלעכע אויפ-
אבן פון ישראל לגבי זיך און דער וועלט?
יך נשיר את שיר ד' על אדמת נכר?
א קאנען מיר אים נישט צום אויסדרוק
ענגען,ווייל פרעמד איז אונדז די ערד,
ועמד איר שפראך.
לאמיר זינגען את שיר ד'' על אדמת קדש
ארט אויפן יידישן דארף,דארט אויפן יי-
ישן פעלד.ווייל טייער איז אונדז דער
לט-נייער שיר פון ישראל.וועגן זיין
אלק,הורה און לאנד.-

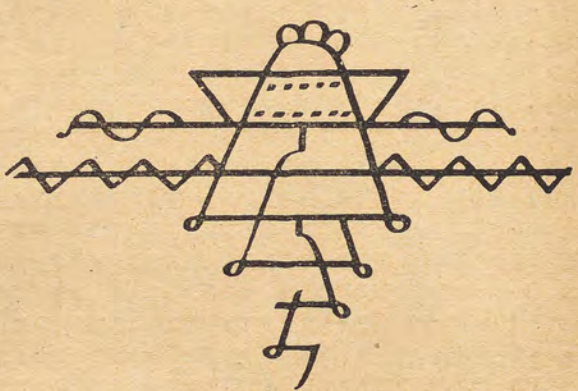

די צייכנונגען צו דעם נומער האט
געמאכט דער ח' בצרל פרידלער.

צו אלע יידישע קינסטלער געוועזענע קאנצענטראציע-העפטלינגע אין דייטשלאנד.

=====================================

מיר ווענדן זיך צו אלע יידישע מא-
לער,צייכנער.גראפיקער.סקולפטארן.מוזי-
קער,קאמפאזיטארן,דיריגענטן,רעזשיסערן,
ארטיסטן,זינגער.רעציטאטארן.דעקאראטארן,
„ייווא" מיטארבעטער,זשורנאליסטן,שריי-
בער,דיכטער,וועלכע געפונען זיך יעצט
אין דייטשלאנד,זיי זאלן זיך שטעלן מיט
אונדז אין פארבינדונג(אויב מעגלעך פער-
זענלעך)אין זייער אייגענעם אינטערעס.

מיר דערקלערן א קאנקורס אויף:א:פיעסע,
ראמאן,דערציילונג,געדיכט,רעפארטאזש און
מוזיקאלישע קאמפאזיציעס.דער אינהאלט
דארף ארומנעמען דאס לעבן פון די יידן
בשעת דער מלחמה,אין די געטאס,קאצעטן ,
ארבעטס-לאגערן,פארטיזאנער-קאמפן און
אלע אנדערע לעבנס-אפשניטן.
דער טערמין פארן איינשיקן די אויבנ-
דערמאנטע שאפונגען פארענדיקט זיך דעם
15-טן דעצעמבער 1945.

צענטראלער יידישער קאמיטעט
קולטור אפטיילונג

מואל ווײַנטרויב

די שארית הפליטה האט דאס ווארט.

=============================

א היסטארישער קאנגרעס! די טעג פון 25
ון 27-טן סעפטעמבער 1945 וועלן אריין
ן די געשיכטע פון אויפוואכנדיקן יידנ-
ם.א' קאנגרעס,וועלכער האט געהערט אין
טען פון 50 טויזנט ביים לעבן-געבליבע-
יידן אין דייטשלאנד און אין נאמען
ן 6 מיליאן אומגעקומענע.געהערט קלאר,
ישלעך,שטאלץ,פיל מיט ווירדע.ס'האבן
נישט געהערט קיין צעבראכענע,נעבעכדיקע
ידן נאר מענטשן,וועלכע געבן זיך אפ א
ן-וחשבון פון טרויעריקן און שרעקלעכן
ר און ציען די געהעריקע קאנסעקווענצן
דעם עתיד.די שארית-הפליטה האט דורכן
נגרעס אויפגעהויבן די פאן פון אחדות
ן יידישן לעבן און מיט אים באגינען א
קאפיטל אין דער יידישער געשיכטע.איר
געהערט דעם מעכטיקן רוף,דעם אמת'ן
יעקב פונעם שארית-הפליטה,וועלכע ווילן
א שטארקן אינערלעכן כח אונגלויב.
פבויען זייער צוקונפט,זייער נייע לעבן
נט אויף די חורבות פון אייראפע,נאר אין
ער אייגענעם היים,אין זייער אויסגעטרוי
לאנד-אין ארץ-ישראל.איר האט געהערט
ם גרויסן רויי געשריי,דעם גרויסן פרא-
ט קעגן אונדזערע באפרייער,וועלכע

האבן אונדז באפרייט פון די נאצי הער -
שאפט,אבער נישט געגעבן די ריכטיקע פריי-
הייט וועגן וועלכע מיר האבן געהאפט אין
די לאנגע טעג און נעכט אין די קאצעט-
לאגערן.
ווען פראפ.בראדעצקי האט געזאגט,אז
ער שעמט זיך פאר די מענטשן וועלכע זיצן
אין זאל און האבן אדורכגעמאכט אזא גהי-
נום און דאך נישט געבליבן אפגעטעמפט
אין זייערע געפילן און שטרעבונגען;ווען
מאיר גראבאווסקי האט אויסגערופן גרעש
ונפחד פאר די מיט מוט באזעלטע מענטשן
פון די קאנצענטראציע-לאגערן;ווען סיל-
ווערמאן דערקלערט,אז ער האט נישט געג-
לויבט צו זען אזא שטאלצן און לאגיש
דענקנדיקן עלעמענט;זאלט איר זיי גלויבן.
ס'זיינען אויפריכטיקע ווערטער.די גענע-
ראל דעבאטע האט ארומגענומען פראבלעמען
פון דער צוקונפט.אייראפע איז באפרייט,
דער נאציזם איז טויט,אבער וואס וועט
זיין מיטן איבערגעשט יידן וועלכע האבן
אנטשלאסן איבערגעריסן מיט זייערע אלטע
היימען און ווילן אנהויבן פון בראשית
אבער אויף זיכערע יסודות.אין דער דיס-
קוסיע איז געקומען צום אויסדרוק,אז עס

JEWISH PUBLIC LIBRARY ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

Listen closely to our song, learn it, don't wait until you will have to learn and understand it in the same ways, through lost homes and lives. Is it not enough of a sign for you, a warning of what not understanding the actual task of Israel for itself and the world can bring on? *How will we sing the song of G_d on foreign soil?* [tr. from Hebrew] Here we cannot bring the song to expression, for the soil is foreign to us, foreign its language.

Let us sing *the song of G_d on holy soil* there in a Jewish village, there on a Jewish field. Because precious to us is the old-new song of Israel, of its people, Torah and land.

* * *

The drawings in this issue are by our friend Berl Fridler

* * *

To all Jewish artists in Germany, former Concentration camp Heftlings

We turn to all Jewish painters, draftsmen, graphic artists, sculptors, musicians, composers, directors, actors, singers, elocutionists, decorators, YIVO worker, journalists, writers, poets, who are now in Germany, they should get in touch with us (if possible, in person) in their own interest.

* * *

We announce a contest for: a play, a novel, a short story, a reportage, and musical compositions. The content should encompass the life of the Jews during the war, in the ghettos, concentration camps, forced labour camps, partisan warfare and other lived experiences.

The period for submission of the above mentioned works ends on 15th December 1945.

Central Jewish Committee
Culture section

* * *

Samuel Weintraub

The Surviving Remnant Speaks Their Mind

A historic Congress! The days of 25th to 27th September 1945 will enter the history of awakening Jewry. A Congress that spoke for 50 thousand surviving Jews in Germany and in the name of 6 million who perished. Spoke clearly, to the point, proud, many with dignity. There spoke no broken, pitiful Jews, but persons who take stock of the sorrowful and terrible past and draw the proper conclusions for the future. In this Congress the surviving remnant has raised the banner of unity in Jewish life, and with it start a new chapter in Jewish history. You heard the mighty call, the true voice of Jacob from the survivors, who with a compelling inner strength and faith want to build their future, their new life, not in the ruins of Europe, but in their own home, in their dreamed of land – in Eretz-Israel. You heard a great cry of pain, the great protest against our liberators, who freed us from Nazi rule, but did not provide the rightful freedom for which we hoped in the long days and nights in the concentration camps.

When prof. Brodetzky said that he is ashamed before the people sitting in that hall who have undergone such a hell and yet in their feelings and aspirations remained not blunted; when Meyer Grabowski cried out his agitation and fear for the concentration camp people so imbued with courage; when Silverman declared that he had not believed he would see persons so proud and rationally thinking: you should believe, those words are sincere. The general debate tackled problems of the future. Europe is freed, Nazism is dead, but what will happen with the remaining Jews who decided to sever ties with their old homelands and want to start from Genesis but on secure foundations. The discussion revealed that

Translated by Aaron Krishtalka
Courtesy Paul Trepman Fonds, Jewish Public Library Archives, Montreal

BPJPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY
ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX
BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

האנדלט זיך נישט נאר אין די 50 טויזנט
יידן אין דייטשלאנד,נאר אין גורל פון
גאנצן יידישן פאלק.זאלן מיר ווידער אי-
בערחזר'ן דעם אלטן פעלער און נעמען זיך
בויען אייראפע און דערמיט דערמעגלעכן
דעם טייוול צו שאפן מאידאנקעס,טרעבלינ-
קעס און אוישוויצ'ס,אדער זאלן מיר איינ-
מאל מאכן א שטריך אין אונדזער ביז יעצ-
טיקן דענקן און בויען אונדזער צוקונפט
אין אונדזער לאנד,ווו ס'וועט קיינמאל
נישט מעגלעך זיין דאס,וואס האט פאסירט
מיט אונדז אין די לעצטע 6 יאר.

און דער ענטפער איז געוועזן א קלא-
רער און דייטלעכער:מיר ווילן נישט מיט
אונדזערע כחות אויפבויען די חרוב'ע
וועלט,מיר ווילן נישט אונדזער גייסט
און קראפט אויסנוצן פאר פרעמדע,מיר ווילן
נישט מער איבערחזר'ן דעם היסטארישן פע-
לער פון אונדזערע עלטערן.מיר ווילן אונ-
דזער לעבן בויען אין ארץ-ישראל, פאר
אונדז און פאר אונדזערע צוקונפטיקע דו-
רות,און ווען מיר וועלן אויף דעם וועג
אנטרעפן שוועריקייטן זיינען מיר גרייט
מיט די גרעסטע קרבנות זיי צו באזייטיקן.

זעלבסטפארשטענדלעך,אז צוזאמען מיט
דער צוקונפט אונדזערע זיינען אויך דיס-
קוטירט געווארן אונדזערע קעגנווערטס-
פראבלעמען.מיר זיינען שוין 6 מאנאטן
נאך דער באפרייונג.אויך אין דער דורכ-
גאנגס-צייט פארלאנגען מיר באהאנדלט צו
ווערן מענטשלעך.ס'וועט מיט אונדז גע-
טריבן א טרויריקער שפאס.מ'האלט אונדז
אין פארמאכטע לאגערן אונטער שטאכל-
דראט.ס'איז נישטא געניגנד עסן,די וווי-
נונגס-באדינגונגען זיינען שלעכטע אויך
די הילף פון אויסלאנד ווערט געהעמט .
דער קאנגרעס האט אויסגעדריקט זיין שאר-
פסטן פראטעסט קעגן דער דאזיקער לאגע
און פארלאנגט באלדיקע ענדערונגען.

מיר ווארפן נישט קיין ווערטער אויפן
ווינט.אויך דער קאנגרעס האט עס נישט
געטוען.אונטער אים זיינען געשטאנען און

שטייען צענער טויזנטער דעצידירטע צום
שווערסטן קאמף פאר א בעסערן מארגן.

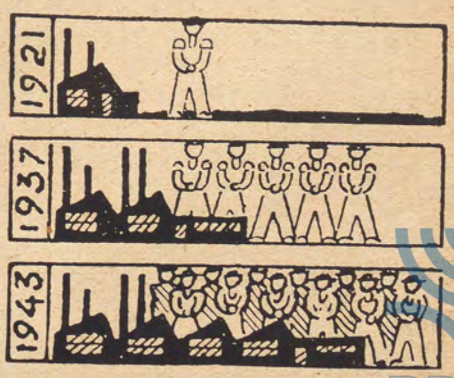

דער וווקס פון דער ארץ-ישראל'דיקער
אינדוסטריע

דאס יידישע לעבן אין ברוינשווייג.

דער יידישער קאמיטעט אין ברוינשווייג
רעפרעזענטירט 563 פערזאן פון וועלכע דער
גרעסטער טייל לעבט אין לאגערן און שפי-
טעלער אין און ארום ברוינשווייג.די אר-
גאניזאציאנעלע ראמען פארן קאמיטעט זיי-
נען געשאפן געווארן דורך הרב עלטען ,
אבער די אייגנטלעכע ארבעט באגינט מיטן
מאמענט ווען הרב גאלדפינגער פון לאנדן
האט איבערגענומען די אנפירונג.ער ארגא-
ניזירט דאס רעליגיעזע לעבן.אין די ימים-
נוראים און סוכות האבן די תפילות,וועלכע
זיינען אפגעריכט געווארן אין גרעסטן
פארטראג-זאל פון דער שטאט,ביינעוווינט
נישט נאר יידן פון ברוינשוויג און דער
אומגעבונג,נאר אויך פיל יידישע סאלדאטן
און הויכע אפיצירן נישט-יידן פון דער
ענגלישער ארמיי.זייער גוט באזוכט און
באליבט זיינען די ענגג-שבת'ן,וועלכע זיי-
נען אן אמת'דיקער קולטורעלער גענוס פאר
די באזוכער.ביי באשיידענע אבער שיין
סערווירטע טישן ווערן ארומגערעדט יידיש-
און אלגעמיינע ענינים אדורכגעפלאכטן מיט
יידיש- און העברעיש-געזאנג.

די פראקטישע ארבעט פון קאמיטעט איז
געגאנגען אין דריי ריכטונגען:

1)אין דער גרינדונג פון א קארטיי,וועל-
כע נעמט ארום אלע יידן פון דער געגנט
געבנדיק זיי אויך א מעגלעכקייט פון אנ-
בינדן א בריוולעכן קאנטאקט מיט זייערע
קרובים פון אויסלאנד;

2)אין דער גרינדונג פון א טראנזיט-
לאגער אין וועלכן די דורכרייזנדע האבן
א מעגלעכקייט צו פארבלייבן 5 טעג און
באקומען דערביי פולע דערנערונג;

3)אין טראגן מאטעריעלע הילף דורך צו-
טיילונגען פון דזשוינט און רעליף.

דורך הרב גאלדפינגער ווערן באזוכט
ארוסיקע לאגערן ווי זעסן,הערטע,גאסלאר
און אנדערע אין וועלכע ס'ווערט ארגאני-
זירט ארום דעם א יידיש לעבן.

דער קאמיטעט געניסט פון דער פולע
אונטערשטיצונג און מיטהילף פון דער פרו-
לאווערסאן פונעם ענגלישן רויטן קרייץ.

צוגעשיקט פון
עליזאבעט שטריקער-שווארץ.

BPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY
ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX
BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

it was engaged not just with the 50 thousand Jews in Germany, but with the fate of the whole Jewish people. Should we repeat again the old error and turn to building Europe and so enable the devil to create Maidaneks, Treblinkas and Auschwitzes, or should we for once draw a line under our thinking till now, and build our future in our country, where what happened to us in the last 6 years could never be possible.

And the answer was clear and distinct: we do not want to devote our energies to rebuilding the wrecked world, we don't want to exert our mind and vigour for strangers, we don't want to repeat the historic error of our forebears. We want to build our life in Eretz-Israel, for ourselves and for future generations, and when on that road we will encounter difficulties, we are ready to make the greatest sacrifices to overcome them.

Self-evidently, our current problems were discussed along with our future. We are now 6 months after the liberation. In that transition period, too, we demand to be treated humanely. A miserable joke is being played on us. We are held in closed camps behind barbed wire. There is not enough food, the housing conditions are bad, and the aid from abroad is hampered. The Congress expressed its sharpest protest against this situation and demanded prompt changes.

We do not throw about empty words. Neither did the Congress. Behind it stand tens of thousands ready for the toughest struggle for a better tomorrow.

[graphic picture of "the growth of Eretz-Israeli industry", 1921 to 1943]

*　　　*　　　*

<u>Jewish Life In Braunschweig</u>

The Jewish Committee in Braunschweig represents 563 persons of whom the greater portion live in camps and hospitals in and around Braunschweig. The organizational framework of the Committee was created by rabbi Elten, but the actual work started from the moment when rabbi Goldfinger from London took over the reins. He organized their religious life. During the High Holy Days and Sukkot, the prayers were celebrated in the largest assembly hall of the city, and were attended not only by Jews from Braunschweig and vicinity, but also by many Jewish soldiers, and senior officers – gentiles – of the British Army. Very well attended and a favourite are the welcome-Sabbath observances, which are a true cultural enjoyment for those present. At modest but prettily set tables Jewish and general matters are discussed, interwoven with Yiddish and Hebrew songs.

The practical work of the Committee has been devoted to three purposes:

1) the setting up of a card index that includes all the Jews of the region, giving them the capability as well to establish a contact by letter with their relatives abroad;

2) the founding of a transit camp where travelers can stay for 5 days and receive full nourishment;

3) the delivery of material aid through the distributions from the JOINT and Relief.

The Committee enjoys the full support of Mrs. Laverson of the British Red Cross.

Sent in by
Elizabeth Schtricker-Schwartz.

Translated by Aaron Krishtalka
Courtesy Paul Trepman Fonds, Jewish Public Library Archives, Montreal

BPJPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY
ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX
BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

...ב לויפער

מלחמה דער צערשפליטערונג.

ווען אלע פעלקער פון דער וועלט שטיי-
...ן פאר א נייער אויפבוי-ארבעט נאך די
...) בלוטיקע יארן, וועלכע האבן אין טריטער
...ארוואנדלט לעבן פון יאר הונדערטער, ווען
...לע קליינע מלוכות האבן צוריק דערהאלטן
...ייער אומאפהענגיקייט, ווי למשל דאס קליי-
...ע אלבאניען, שטייען מיר יידן ערב וויכ-
...יקע געשעענישן. גורל'דיקע באשלוסן וועלן
...אלן וועגן אונדזער צוקונפט. אויך דאס
...אליטיש-געזעלשאפטלעכע פרצוף פון דער
...ועלט, פארמירט זיך יעצט, נאך די בלוטיקע
...לאכטן, אויס.

נאך דער ערשטער וועלט מלחמה האבן מיר
...אקומען די באלפור דעקלאראציע, הגם מיר
...אבן דאן נישט אזוי פיל געליטן, ווי אין
...י לעצטע יארן. די באלפור דעקלאראציע איז
...געווען א גרויסער זיג נישט נאר פון דער
...יוניסטישער דיפלאמאטיע, נאר אויך פון
...אנצן יידישן פאלק. די צייט האט אונדז גע-
...ערנט, אז מיט דעקלאראציעס און פארשפרע-
...ונגען קאן קיין שום שטאט נישט געבויט
...ווערן. די באלפור דעקלאראציע האט אונדז
...געגעבן די גרויסע קאנסטרוקטיווע שאנס
...ון נאציאנאלע און סאציאלע באפרייונג.
...י שפעטערדיקע אבער אפיציעלע דערקלערונ-
...גען פון די ענגלישע מאכט פאקטארן האבן
...עצילט אפצורייסן דעם גרעסטן טייל פון
...ידישן פאלק פון זיין נאציאנאלער שטרעבו
...ונג און באגנוגענען זיך מיט דעם טייל
...יידן וואס געפונט זיך אין ארץ-ישראל.
...דאס יידישע פאלק האט דערזען די געפאר,
...וועלכע טראגט מיט זיך די ראזיקע שענדלע-
...נע איינשטעלונג און האט זיך מיט דער גאנ-
...צער אנטשלאסנקייט קעגנגעשטעלט זיך דעם
...פרווו פון אויפשטעלן א מויער צווישן די
...יידן אין גלות און ארץ-ישראל. אפט זיינען
...אבער אונדזערע רייען געווארן אדורכגערי-
...סן און געבראכן דורך אייגענע בלאנדזשענ-
...דיקע גרופן און פארטייען. ס'זיינען געווע-
...ן יידן, וועלכע האבן פארלייקנט זייער
...נאציאנאלע צוגעהעריקייט צו אונדז; אנדערע
...ווידער האבן דורך זייער באציונג צום מל-
...בות און מה-יפית פאליטיק אין די לענדער,
...וו די יידן האבן געוווינט, פארלוירן
...זייער נאציאנאלן שטאלץ, ברייטערע פער-
...ספעקטיוון און געבליבן יארן לאנג פאסיוו
...צו אונדזער אויפבוי ווערק אין ארץ-ישראל;
...א טייל פון דער יידישער ארבעטערשאפט ווי
...דער, געשפייזט מיט שנאת ציון, האט געפריי-
...ויקט סאלידאריטעט מיט אלע אנדערע פראלע-
...טאריער, אויסער מיט דעם פויער פון עמק,
...און ארבעטער פון די זיך בויענדיקע א"י-
...דיקע שטעט. מיט אלע האבן זיי מיטגעוויי-
...סיקט, אלע דורכפאלן געפרווו קעגן צו וויר-
...קן אויסער די, וועלכע האבן זיך אפגעשפילט
...אין אונדזער היימלאנד. אזוי ארום איז פיל
...פאלקס-ענערגיע פארשוועגדעט געווארן אין
...יידיש-פאלקס-פײנטלעכע ריכטונגען. דער
...אומפאנג פון צערשפליטערונג און בלבול
...המחות האט ארומגענומען אויך די ציוניס-
...טישע ריי...ען.

דער געשיכטלעכער שיקזאל האט אבער די
...אלע פארטייען, אין דער צייט פון דער אקו-
...פאציע צו...ום געשטירט אין איין פאלק,

ווענענס פאליטישע, עקאנאמישע און קולטו-
רעלע יסודות זיינען אמשטארקסטן געשטורעמט
געווארן, אין א פאלק קעגן וועלכן מען האט
פראקלאמירט די שענדלעכסטע און ביז יעצט
אין דער געשיכטע נישט פארצייכנטע פיזישע
אויסראטונג. ערשט די גרויסע קאטאסטראפע,
וועלכע האט געברענגט דעם טויט פון א דרי-
טל פון אונדזער פאלק, האט פאר אונדז אנט-
פלעקט די שענדלעכקייט פון ברידער קאמפן
און געצוווונגען די איבערגעבליבענע יידן
צו באטראכטן דעם וועג פון צווישן-פארטיי-
ישע סאלידאריטעט און גורל געמיינשאפט,
טראץ די פרוווון פון אויסלאנד צו דערוועק
אויך ביי אונדז דעם אלטן נוסח.

מיר אבער זעען פאר זיך נאר איין אויפ-
גאבע: קאמף פאר אזא צוקונפט, וועלכע זאל
ענדלען אויך אונדזער פארמאטערט פאלק גע-
בן די זיכערקייט פון א גליקלעך לעבן. מיר
האבן געלערנט צו זיין דויערהאפטיק, געדול-
דיק און אויך פארבארייטעט צו שווערע
קאמפן. ווייל א לאנד דערהאבערט מען נישט
נאר מיט דעקלאראציעס פון פארזיכערונגען
פון אנדערע, נאר דורך ארבעט און בלוט.
מיר האבן שותפים אין אונדזער היסטארישן
געראנגל. האנד ביי האנד מיט אונדזערע בר-
דער פון דער בריגאדע און מיט דער חלוצי-
שער באוועגונג וועלן מיר שטראמען נאך
ארץ-ישראל און דארט, אין לאנד פון אונדזע-
רע טיפסטע און עלטסטע האפנונגען אויפריכ-
טן די יידישע מדינה.

ישיבת שארית ישראל.

אין בערגן-בעלזן איז געגרינדעט געווא-
רן א ישיבה, וועלכע ציילט הונדערט תלמי-
דים. ס'ווערט געלערנט גמרא, מוסר. די ישיבה
באזיצט אן אייגענע כשר'ע קיך און א אינ-
טערנאט. די הנהלה באשטייט פון הרב צבי
מייזעלס אלס ראש ישיבה, הרב גרשון ליבמאן
מנהל, ר' יואל פאטאשעוויטש מזכיר און הרב
ישראל אריה זעלמאנאוויטש הנהלה מיטגליד.

אין בערגן-בעלזן הערט מען היינט דעם
קול תורה, וועלכער איז דער בעסטער סימן,
אז עוד לא אלמן ישראל. מיר ווונטשן, אז
די ישיבה זאל זיין ווי יבנה נאכן חורבן
א יבנה וחכמיה נאכן יעצטיקן אומגליק.

Dov Laufer

War, the Shattering

When the peoples of the world face a new reconstruction effort after the six bloody years that turned to ruin a life of centuries, when small nations have won back their independence, as for example the tiny Albania, we Jews stand at the cusp of important events. Fateful decisions will come concerning our future. Now as well, after the bloody battles, the political-social physiognomy of the world is taking shape.

After the First World War we were given the Balfour Declaration, though we did not suffer then as much as in the last 6 years. The Balfour Declaration was a great win not just for Zionist diplomacy, but also for the whole Jewish people. Time has taught us that no state whatsoever can be built with declarations and promises. The Balfour Declaration gave us the great constructive chance for national and social liberation. The later but official declarations of the British policy makers aimed to cut away the greater part of the Jewish people from their national aspiration, and (have their promise) be satisfied with the fraction of Jews then found in Eretz-Israel. The Jewish people saw the danger that this shameful policy contained, and with all its determination resisted the attempt to build a wall between the Jews in exile and (those) in Eretz-Israel. Often, however, our ranks are pierced and broken by our own straying. groups and parties. There were Jews who denied their national link to us; others still, by their attitude to state power and servility in politics in the countries where the Jews lived, have lost their national pride and any wider perspectives, and for years stayed passive to our effort of construction in Eretz-Israel. A part of the Jewish working class, on the other hand, fed on hatred of Zionism, preached solidarity with all other proletarians, except the farmer from Emek and workers from E-I cities then being built. They shared everyone's pain, tried to countervail all failures except those that happened in our homeland. In this way much of the people's energy was wasted in efforts hostile to the Jewish people. The tendency to shattering and the propagation of lies beset Zionist ranks, too.

But in the period of the occupation, our historical fate mashed all parties into one people, whose political, economic, and cultural bedrock was attacked with the utmost violence, a people against whom was proclaimed the most vicious and until now historically unprecedented physical extermination. Now this great catastrophe, which brought the death of one-third of our people, finally exposed to us the destructiveness of fraternal conflict and forced the remaining Jews to take the path of inter-party solidarity and common fate, despite attempts from abroad to revive the old habits amongst us.

We see only one task before us: to fight for a future that would give our weary people the assurance of a happy life. We have learned to be steadfast, patient and also prepared for hard battles. Because a country is not won with declarations and assurances from others, but by labour and blood. We have partners in our historic struggle. Hand in hand with our brothers from the (Eretz-Israel) Brigade and with the pioneering movement we will pour forth to Eretz-Israel, and there in the land of our deepest and oldest hopes restore the Jewish state.

*   *   *

Yeshiva of the Remnant of Israel

A yeshiva has been founded in Bergen-Belsen that has a hundred students. The yeshiva possesses its own kosher kitchen and a dormitory. The administration consists of rabbi Tzvi Maisels as head of the yeshiva, rabbi Gershon Libman as director, Mr. Joel Patashevitch as secretary, and rabbi Israel Arieh Zelmanovitch as member of the management. Today in Bergen-Belsen one hears the voice of the Torah, which is the best sign that *Israel is not yet a widower* [Hebrew text]. We wish that the Yeshiva be like Yavneh after the (Roman) Destruction, a *Yavneh and her sages* after the current calamity.

Translated by Aaron Krishtalka
Courtesy Paul Trepman Fonds, Jewish Public Library Archives, Montreal

BPJPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

ענדליך באפרייט
לויט J'apres איבערגעארבעט און געצייכנט פון בערל פרידנער בעזון - בעלגן

[Full page illustration: Emaciated young man hand in hand with a child]
Caption: FREED AT LAST

[signed:] After *J'apres,* reworked and drawn by Berl Fridler Bergen-Belsen

Translated by Aaron Krishtalka
Courtesy Paul Trepman Fonds, Jewish Public Library Archives, Montreal

BPJPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY
ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX
BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

אין דער וועלט פון ליטעראטור און קונסט.

מורא'דיק איז דער יידישער שרייבער –
רלוסט אין משך פון דער מלחמה.בלויז אין
וויעטן פארבאנד זיינען אויף די קריגס
אנטן אומגעקומען 26 יידישע שרייבער.
ער דאס איז בלויז א טייל פון דעם וואס
יידישע ליטעראטור האט פארלוירן בעת
ם קריג און בעת דער דייטשישער סאדיס-
שער אקופאציע.אין פוילן גופא האבן מיר
רלוירן מער ווי הונדערט שרייבער.מען
ופט נאך צורעכענען אנדערע יידישע קינ-
ולער-ווי שוישפילער,מוזיקער,מאלער,וואס
וגרייכט אויך ביז הונדערט און אפשר
ן מער.-אויסער די 6 אדער 7 מיליאן דער-
ורדעטע יידן,האט מען אויך פארפייניקט
ן אומגעבראכט מער ווי א העלפט יידישע
טעראטן און קינסטלער.ס'איז אן אויסטער-
שער פאל,וואס האט גאר זיין גלייכן נישט
י אנדערע פעלקער,וועלכע האבן אויך
יער שטארק און טראגיש געלעטן פון די
יסשן.

(נ.מייזל,מארגן פרייהייט)

+

+ +

דער יידישער פען-קלוב אין ניו-יארק
ט פארגעשלאגן א פלאן פון צונויפרופן
אלוועלטלעכן צוזאמענפאר,וואס זאל בא-
נדלען פראגן פון יידישער ליטעראטור
ן קולטור.

+

+ +

קרוב דריי פערטל מיליאן ביכער צוגע-
יבטע דורך די נאצי באנדיטן זיינען שוין
פונען געווארן אין פארשיידענע ערטער
ן דייטשלאנד.

+

+ +

אין ירושלימער אוניווערסיטעט זיינען
האלטן געווארן א רייע פארטראגן וועגן
הרוב געווארענע יידישע קהלות ווי:
עס,ווארשע,ווילנע,לעמבערג,פראג,ווין,
רלין,פראנקפורט אם מיין און אנדערע.
דאזיקע אפהאנדלונגען זיינען יעצט דער-
נען אין א בוך פארם אין דער „כנסת"
אס דער מוסד ביאליק געט ארויס.

+

+ +

די רעפרעזענטאנץ פון פוילישן יידנטום
ים יידישן וועלט קאנגרעס האט ארויסגע-
בן וויכטיקע היסטארישע דאקומענטן וועגן
ם יידישן קאמף אין ווארשאווער געטא,
עגן די שלאכטן אויפן שטח פון די דיי-
ישע ווארשטאטן פון טעבענס און שולץ.
זאמלונג אנטהאלט אויך זכרונות פון א
-צן ערק יידיש יינגעלע געשריבן אין

אפריל 1944.

+

+ +

אין 1942 איז די יידישע ליטערארישע וועלט איבערגערודערט געווארן צוליבן בוך פון דעם גרויסן יידישן שריפטשטעלער שלום אש א.נ.„דער מאן פון נאזארעט".דאס בוך האט ארויסגעגעבן אין ענגליש די פראטעסטאנטישע קירכע.דאס ווערק אנטהאלט 800 זייטן אויף וועלכע שלום אש שטעלט פאר די פערזאן פון ישו הנוצרי און די יידישע און רוימישע געזעלשאפט פון זיין צייט.

+

+ +

אין עלטער פון 54 יאר איז אין האליווד נאך יארן פון שווערע וואגלענישן און וואנדערונגען פון לאנד צו לאנד געשטארבן דער באקאנטער יידיש-טשעכישער שריפטשטעלער פראנץ ווערפעל,וועלכער האט געהערט צו די מוטיקסטע אייראפעישע קעמפער קעגן היטלעריזם און פאשיזם.טראץ דעם וואס דער פארשטארבענער שריפטשטעלער איז געווען מער טשעך ווי ייד האט ער דאך אין זיינע ווערק געשריבן מיט טיפע אכטונג וועגן יידישן גורל.שוין אין זיינע ערשטע ווערק האט ער געפריידיקט פעלקער פארברידערונג.אין דער צייט פון דער ערשטער וועלט-מלחמה האלט ער איינינקע פארטראגן אין לייפציקער אוניווערזיטעט.זיין וויסנשאפטלעכע ארבעט ווערט איבערגעריסן ווען ער איז אריין אין דער עסטרייכישער ארמיי.נאך דער מלחמה באזעצט ער זיך אין ווין ווו ער באגינט צו שרייבן נאר נאוועלן.ווען די ברוינע היטלעריסטישע באנדעס פארנעמען עסטרייך טראגט זיך דער דיכטער אריבער נאך פאריז און פון דא דורך בארצעלאנע,ליזאבאן קומט ער אין די פאראייניקטע שטאטן.פראנץ ווערפעל פארנעמט א באדייטנדיקן פלאץ אין דער וועלט ליטעראטור.זיין שאפן איז דורכגעדרונגען מיט א מיסטיש רעליגיעזן גלויבן און מיט א טיפער ליבע צו אלע מענטשן אויף דער וועלט.
(דער טאג-ניו יארק)

+

+ +

דער ייווא אין ניו-יארק איז צוגעטרעטן צו שאפן א מוזיי פון די אלטע היימען וואס דארף ארומנעמען אלץ וואס שפיגלט אפ דאס לעבן פון די יידישע קבוצים אין מזרח אייראפע.

JEWISH PUBLIC LIBRARY ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

In the World of Literature

The loss of Jewish writers during the war is frightful. Only in the Soviet Union did 26 Jewish writers die on the war fronts. But that is only a fraction of those whom Jewish literature lost during the war and the sadistic German occupation. In Poland alone we lost over 100 writers. We must add other Jewish artists, such as actors, musicians, painters, who also come to 100 or maybe more. Beside the 6 or 7 million murdered Jews, more than a half of (all) Jewish literary figures and artists. It is a bizarre case that has no equal among the other peoples, who also suffered greatly and tragically under the Germans.

(N[achman] Maisil, *Morgn Freiheit* [New York])

* * *

The Jewish Pen-Club in New York has proposed a plan to convene a world-wide gathering that would consider questions concerning Jewish literature and culture.

* * *

Nearly three-quarters of a million books plundered by the Nazi bandits have already been found in various locations in Germany.

* * *

A series of lectures were presented at the University of Jerusalem about the destroyed Jewish communities, such as: Odessa, Warsaw, Vilna, Lemberg, Prague, Vienna, Berlin, Frankfurt-am-Main and others. These articles have now appeared in book form in "Knesset" that the Bialik Institute publishes.

* * *

The representatives of Polish Jewry at the Jewish World Congress have brought out important historical documents about the Jewish fight in the Warsaw Ghetto, about the battles (there) at the sites of the German Többens and Schultz factories. The collection contains also the memoir of a thirteen year old Jewish boy, written in April 1944.

* * *

In 1942 the Jewish literary world was stirred up over the book by the great Jewish writer Sholem Asch, entitled "The Man From Nazareth". The book was published in English by the Protestant Church. It is a work of some 800 pages in which Sholem Asch presents the personality of Jesus the Nazarene and the Jewish and Roman society of his time.

* * *

The well-known Jewish-Czech writer, Franz Werfel, who was one of most courageous European opponents of Hitlerism and Fascism, died in Hollywood at the age of 54 after years of arduous migrations and wanderings. Despite the fact that the late novelist was more Czech than Jewish, in his works he wrote with deep respect about the fate of Jews. In his very first works he championed brotherliness among peoples. During the First World War he gave several lectures at the University of Leipzig. His scientific work was interrupted when he went into the Austrian Army. After the war he settled in Vienna where he began writing only novels. When the brown-shirt Hitlerian gangs seized Austria, Werfel moved to Paris and from there via Barcelona and Lisbon he came to the United States. Franz Werfel holds an important place in world literature. His creative work is suffused with a mystical religious faith and with a deep love of all people in the world.

(Der Tog (The Day [Yiddish daily newspaper]), New York.

* * *

The YIVO in New York has begun the creation of a museum of the old homes that should include everything that reflects the life of Jewish communities in Eastern Europe.

Translated by Aaron Krishtalka
Courtesy Paul Trepman Fonds, Jewish Public Library Archives, Montreal

BPJPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

מאיר גוטמאן

מיטן קאפ אין וואנט.

עס גלוסט זיך אמאל
אזוי נישט מיר נישט דיר
א שפרונג צו געבן אין חלל פון דער וועלט
און נישט צו ווערן,
צו זיין אזוי א שטיגער
א רואה ואינו נראה
ווייל די וועלט פאר מיר
האט שוין קיין באדייט,
טערמינען בלויז אזעלכע
ארט און צייט,
א טעמע פאר פילאזאפן,
פאר דיכטער און פאעטן,
פאר קליינע און גרויסע
ווער ניכטער שרייבט סאנעטן
און ווער נאך א כוסה
אויף מיר א שטייגער
רוט די שכינה
איינע פון די מוזן
נישט ווען שופרות בלאזן
נאר ביי אליקוי חמה און לבנה,
ווען כ'הער וויינען
א יתום, אן אלמנה,
אדער ווען עגלות מיט מתים
ציען זיך ווי שווארצע שלאנגען.
און ס'יאמערן, וויינען.
נישט געדאכט פאר קיינעם,
דערוואקסענע מענער, זקנים
מיט איכה געזאנגען.
פראסט כ'האב ליב ווען שטערן פאלן.
כ'האב נישט ליב
קיין פעלדער, וועלדער,
גלעסנדיקע זונען שטראלן,
כ'מוז ליבן אדער האסן.
אין ערגסטן פאל
באריקאדן אויף די גאסן
ס'פליען שטיינער, פלאשן
שפייערס ציט מען פון די טאשן,
קולות ווילדע פראלן, שאלן.
מענטשן זעלנער אין א קנויל.
פשוט ס'איז צום גראם א גרויל.
ען! פשיא קרעוו
גלוסט זיך אזוי אמאל
א שפרונג צו געבן,
און אויפהויבן זיך
איבער וועלט און לעבן
פשוט נישט צו ווערן.
וועמען נוצן מיינע לידער?
וועמען רירן דען שוין טרערן?
אז בערג טויטע ליגן
ווי די זעלנער אין א ריי.
גיט דען עמעץ א געשריי?
ס'טשעפעט שוין ווי דעם קאטער,
אז דו גיסט נישט
א בריקע מיטן פוס,
ביזטו א פיינער מענטש און פטור.
הענט, פיס, גלידער, קעפ
קוילן, באמבעס, האנט-גראנאטן,
מאכט מען מיט דער האנט אוועק.
ען! א רוח אין טאטנס טאטן,
וויגט זיך ערד, פלאצן הימלען,
לעבעדיק מענטשן פוילן, שימלען,
ליגן, גוססן ווי א פלאץ,

Meyer Gutman — Futility [lit: 'Head against the Wall']

Sometimes I get the urge
Willy nilly just like that
To leap into the void of the world
And to disappear
To be let us say
An invisibility
Because the world for me
No longer holds meaning,
Just terminology such as
Space and time,
A subject for philosophers,
For writers and poets,
Both minor and major
The sober write sonnets,
And whoever's had a glass
On me for example
Rests the Divine Presence
One of the Muses
Not for when the Ram's Horns blare
But at an eclipse – sun or moon,
When I hear them sobbing
An orphan, a widow,
Or when the wagons with the dead
Crawl along like black snakes.
And they weep and cry,
It shouldn't happen to anyone,
Grown men, greybeards
With chants from Lamentations.
Plain talk, I like when stars are falling,
I don't like
Fields, forests,
Caressing sun beams,
I must love or hate,
In the worst case
Barricades in the streets [rhyming couplets begin]
Stones fly, bottles
They're pulling guns from pockets,
Wild shouts reverberate, roar,
People soldiers in a knot,
Horror is the rhyme for that.
Aw! To hell with it,
Sometimes one just wishes
To do a leap,
And soar above worlds and life
Simply no longer be.
Who, pray, needs my poems?
Who now is moved by tears?
When heaps of the dead lie laid out
Like soldiers in a row,
Does anybody even shout?
Passed by, no one's bothered,
If you don't deliver
A jerk with your foot,
You're a fine sort and done with.
Hands, feet, limbs, heads
Bullets, bombs, hand grenades,
They're just waved away.
Aw! The devil takes it all in spades.
The earth rocks, skies burst,
Still living people rot, molder,
Lie there dying, anyplace, wherever,
It troubles no more than a shrug,

Translated by Aaron Krishtalka
Courtesy Paul Trepman Fonds, Jewish Public Library Archives, Montreal

BPJPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY
ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX
BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

ס'ארט שוין ווי די קאץ,
טאטע,מאמע,ווייב און קינד
סיי-ווי אוועק אין שטורעם ווינט.
גלויבט מיר,כ'ווייס נישט אין וועמענס זינד
ס'דארף מן-הסתם אזוי זיין,
כ'בין שוין שכור נישט פון וויין,
כ'שטיל מיין דורשט מיט בעכערס גאל,
כ'פלי משוגע אין כף-הקלע,
ס'העלפט קיין וויינען,
ס'העלפט קיין טרערן,
מ'קאן צעפלאצט נאר ווערן,
ברענען זיך אויף גהינום פייער,
פארשווערכן אלץ,וואס הייליק,טייער,
וואס מיר גאט,ווען מיר הימל.
ס'איז אלץ בלויז שטויב און שימל,
איך גיי אזוי אין קאראהאד,
און רייס אראפ סוד נאך סוד,
נאר ס'טרעפט אמאל א פארנאכט,
זון פארגייט אין מעריב שטיל,
ציטערט אויף א געפיל,
בוימער שטייען שטיל און שא,
שטערן פאלן עד בלי די,
ס'וויקלט דיך נאכט ארום,
ס'איז די וועלט טויב און שטום,
טראכסט אין דיר טיף אריין,
דערהערסטו פלוצלינג א געוויין.
ווייסטו ווער עס וויינט?
דאס וויינט אין דיר
ס'געוויבטע לעבן,
ס'זיפצט דערשטיקטע פרייד,
ס'האט מן-הסתם א נאענטע
דיך פארלאזט,
נישט געזעגנט,נישט געשיידט
מיט א לעצטן קוש נישט באגלייט,
קיין טיכל ווייס האט נישט געפלאטערט,
אונטערן מערדערס פלייצע נאר,
א בליק געגנב'עט און געפטר'ט,
און מיט א ביקס א שטויס אין נאקן,
און א שפרונג קרייץ און האקן.
וואס דארף מען א סך בראיען
צווישן אונדז גערעדט,
צו וואס דען שרייען,
אז מען האט אונדז לעבעדיק
געפרעגלט אויף א פייער פאן,
און אויב עס איז א גאט פאראן,
איז מיטן קאפ אין וואנט.
נישט מיין נאר זיין שאנד.
א גאט אזא פון נקמה?
מיט פיצלעך קינדער געפירט מלחמה?
א גאנץ פאלק אומגעברענגט,
ווייבער,מענער,זקנים,קינדער,
געשאכטן עופה'לעך ווי טויבן,
און געקוילעט אלטע ווי רינדער,
איז דאך ביאליק דער גערעכטער,
פאר א גאנץ פארטיליקט פאלק
איז קיין נקמה נישט דא פארן שעכטער!
ואם יש צדק יופיע מיד
און די גערעכטיקייט האט דערשיינט
מיט א געשאכטענעם נעכטן,
און א דערמארדעטן היינט.
און מיט דעם מארגן
מעג די וועלט ווערן דערווארגן.
דעם נעכטן קאן איך נישט פארגעסן,
ער האט מיך ווי א דבוק באזעסן,
אויך דער היינט
געהערט צום פיינט.

BPJ JPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY
ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX
BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

Mother, father, wife and child
Anyhow gone into the whirlwind.
Believe me, I don't know for whose sins
It maybe must be this way,
I am drunk but not from tears,
I quench my thirst with cups of gall,
I fly insane, the pilot gone,
No help in weeping,
No help in tears,
I can just burst apart,
Consume myself in hell's fire,
Desecrate all that's sacred, loved,
What God, what? Where's Heaven?
All is just dust and mold,
So I go round and round,
Tearing down each sacred thing,
But sometime an evening just happens,
The sun sinks down quiet in the west,
A feeling flutters, wells up
The trees stand silent, still,
Stars fall without let or end,
The night enshrouds you,
And the world is deaf and dumb,
Your thinking sinks deep inside,
Suddenly you hear a lament.
Do you know who is crying?
Inside you weeps
Your stolen life,
Sighs the strangled happiness.
Maybe someone close
Left you, went off
With no farewell, no parting,
Not seen out with a last kiss,
No white kerchief fluttering,
But behind the killer's back,
One look was stolen, then gone,
And a gun-butt whack in the neck,
And a spell cast, the crooked cross.
But who needs a long palaver?–
Speaking under four eyes,
To what end our screaming
If they fried us alive on a fire pan,
And if there is a God to be found
Then take a head bang on the wall.
It's his shame not mine!
Some God of vengeance this is?
Waged war against little children?
Killed of an entire people,
Women, men, the aged, children,
Slaughtered newborns like doves,
And butchered the old like cattle.
So Bialik after all was right,
For a whole annihilated people
No vengeance suffices for the killer!
'And if there is justice, it will promptly appear'.
And Justice has appeared
With a slaughtered yesterday
And a murdered today.
And as for tomorrow,
Let the world choke on it.
I cannot forget my yesterday,
It has possessed me like a dibbuk,
And today too
Belongs to the enemy.
Hence I curse tomorrow

Translated by Aaron Krishtalka
Courtesy Paul Trepman Fonds, Jewish Public Library Archives, Montreal

BPJPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY
ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX
BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

דערפאר שעלט איך דעם מארגן
ער זאל מיט דער וועלט
ווערן דערשטיקט און דערווארגן,
און מיט מיר צוזאמען
ברענען אין גהינום'דיקע פלאמען,
ווייל וואס וועט שוין העלפן,
זיפצן,קלאגן,וויינען,אכן,
זאל אלץ ווערן ראד געבראכן,
כ'האב פיינט רחמנות,
אויף פיין און טרערן
זאלן אלע קללות מקוים ווערן,
מיט דער תוכחה וואס איך שעלט,
אויב פאלש אזוי קאן זיין א וועלט,
גיסט ארמאטן,פאנצער-צוגן,
ארמאטן-פליש פירט אויף באנען,
אויף היראשימו און נאגאסאקי,
באמבעס ווארפט פון עראפלאנען,
נישט דא ווער ס'זאל כיכן,לאכן,
מיר פארשטייען אזעלכע זאכן,
אלע שרייען אין גאס גאמען,
אונפארשעמטע הינטישע זאמען,
רופן צו הילף אויך דעם יושר,
נאר אז ס'איז א שעת-הכושר,
שטינקט נישט געלד גאר עס שמעקט,
אויף יעדער שפראך און דיאלעקט,
לאכט נישט,זייט נאר שטיל שא,
יאפאנס באמבעס ארבעט אויס
    או   עס א.
קוילן,ביקסן,טאנקס,גראנאטן
ס'ווערן פעט וועלט-מאגנאטן,
שאכט מען אויפ איין מדינה,
ס'איז א באנדע פון איין מלינה.
אפגעצאפט דאס בלוט אינגאנצן,
שווארצע פראקעס אויף בעלער טאנצן,
אין קאראהאד גייען שדים רוחות,
ווי מאראדערן וואס לעבן
פון בלוטיקע זאוויערוכעס.
און מיט קאכאנקעס אין ווייכע בעטן,
כיכן,הירזשן,לאכן,שפעטן
אוי די יאלדן קאן מען טשאקן,
לאזן זיך אַ טשיניק האקן,
כי כי כא כא כא.
אוי א העצע מיט די לייט.

....
לאכט,לאכט,ס'ווערט שוין גרייט
קומען וועט באלד די צייט,
איר וועט פלוצלינג דערזעען אייערע צורות,
פארקרימטע פון שרעק.
מיר וועלן נישט זיך לאזן שעכטן סתם
באדן זיך אין טרערן בלוטיקן ים.
געדענקט מערדער,געדענקט
ס'וועט איך נישט זיין געשענקט!
מיר געדענקען דאס גוט,
און וועלן נעמען נקמה,
פאר אונדזער בלוט!

BPJ JPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY
ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX
BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

May it and the world
Be throttled and choked,
And together with me
Burn in hellish flames,
Because what help can there be,
In sighing, lamenting, crying, groaning,
Let everything be utterly broken,
I despise pity,
For pain and tears
Let all the curses come to be
That I cast with Deuteronomy,
If the world can be this false,
Builds cannon, armoured columns,
Gun fodder shipped on trains,
On Hiroshima and Nagasaki
Bombs thrown from aeroplanes,
There is no one to giggle, laugh,
That we understand such things,
Everyone shouting in God's name,
Brazen offspring of dogs
Also call Justice to their aid,
But if the moment demands it,
Money does not stink, it's fragrant
In every language and dialect.
Don't laugh, quiet be, quiet stay
Japan's bombs are made in
U S A.
Bullets, rifles, tanks, grenades
The world's magnates grow fat,
They have one country mined out,
Done by one gang from the nest,
Having drained it of its blood,
Black tuxedos dance at balls,
Roundabout go demons, devils
Like marauders who live
Off savage blizzards.
And in soft beds with their mistresses
They giggle, whinny, laugh, mock
Oh those ninnies can be gulled,
They let themselves be fed humbug,
Hee hee hee Ha ha ha
What a baiting these folk take.

* * * *

Go on, laugh, it's being readied
The time will soon be coming when,
You will suddenly see your own faces
Contorted in fear.
We won't be slaughtered just like that
Bathe in a tear filled sea.
Remember murderers, remember,
You will not be forgiven!
We remember that well,
We will take revenge
For our blood!

Translated by Aaron Krishtalka
Courtesy Paul Trepman Fonds, Jewish Public Library Archives, Montreal

BPJPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY
ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX
BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

זאמי פעדער

איך בין א שאטן.

מיין חבר'טע סאניע-א מתנה.

איך בין א שאטן אויף דער וועלט,
עס רייצט מיך קיין פארגניגן,קיין געלט.
קיין בוך נישט לעזן איך וויל,
כ'גלויב נישט אין גאט,
כ'דאוון נישט אין דער שטיל,
כ'וויס אפילו נישט סארא תפילה כ'דארף זאגן,
סארא קינות כ'זאל וויינען און קלאגן,
סארא קדיש כ'זאל פריער זאגן,
אז אלץ איז טויט און טויט איז פאר מיר דער מארגן.

ווי א שאטן ליג איך דא אויפן בעט,
מיין מאן,וואלט ער מיך כאטש גע'גט,
און ער זאל זיין פריי,
פריי פון ווייב און קינד,
אז איך האב קיין היים,קיין געזונד,
קיין שוועסטער,קיין ברודער,קיין טאטן,קיין מאמען,
אז פארברענט האט מען זיי אלע בייזאמען
און איך אליין בין קראנק אזוי,אזוי...

כ'קאן נישט וויינען,נישט לאכן,
א סוף וואלט איך וועלן פון מיר מאכן,
ווייל אפילו דעם שמייכל פון מיין פארברענט קינד
האב איך פארגעסן.
און אזוי גייען אומעטיק די מעת-לעת'ן,
אומעטיק די טעג און די נעכט ,
און איך ווארט נישט אויף דעם מארגן,
ווייל ווי א מורא'דיקער סוד איז פאר מיר אלץ פארבארגן.
אסך מאל וואלט איך וועלן רופן,שרייען,
פארשעלטן די וועלט,
האב איך דאך קיין כח ,
אז אלץ איז אזוי טונקל
פון שאטנס פארשטעלט.

געהאפט האב איך אמאל,
ס'וועט קומען דער מארגן
פון באפרייען די וועלט,
און ווי עס איז געווען,
וועט ווערן אלץ צוריקגעשטעלט.
דעם טאטן,די מאמען,דאס קינד
אלע וועל איך זיי ווידער זען
און דאן זאל געשען וואס וועט געשען.

BPJPL JEWISH PUBLIC LIBRARY ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

Sami Feder

For my friend Sonya – a gift

I Am A Shadow

I am a shadow in the world,
No pleasure tempts, nor money.
There's no book I want to read,
I have no faith in God,
I practice no silent devotions,
I don't even know which prayer to say,
Which Lamentations I should weep and wail,
Which prayer for the dead I say first,
As all is dead and death is my tomorrow.

Like a shadow I lie here upon the bed,
My husband, would that he'd divorced me
And he should be free,
Free of wife and child,
For I have no home, no household,
No sister, no brother, no father, no mother,
For they were all burned up together
And I myself am sick, so sick...

I cannot cry, nor laugh,
I would like to bring finis to me,
For even the smile of my incinerated child
I have forgotten.
And thus the twenty-four hours move sadly by,
Sad the days, sad the nights,
And I don't await the morning,
For like some fearful secret all is hidden from me.
Many times I'd like to call out, scream,
Pour curses on the world,
But then, I have no strength,
As everything is so dark
Obscured by shadows.

Once I hoped
The morning would arrive
For freeing the world,
And just as things once were,
All would be restored.
My father, my mother, my child
I would see them all again
And then let happen what will happen.

Translated by Aaron Krishtalka
Courtesy Paul Trepman Fonds, Jewish Public Library Archives, Montreal

BPJPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY
ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX
BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

און איך וועל פארגעסן ,וואס די דייטשן האבן מיר געטאן,
א פאר קרבנות-פארפאלן
זאלן מיר זיי לאזן רוען.
אבער אז אלץ איז טויט,געהרג'עט און פארברענט
און אפילו די טויטע האבן זיי געשענדט,
מיך אליין פאר א שאטן געמאכט
פון מיין אומגליק נאך געשפאט און געלאכט...
אָ,איך פארשעלט זייער געביין ,
קלינגען זאל זיי אין די אויערן דאס דאזיקע קינדער געוויין,
דאס קרעכצן פון די טאטע-מאמעס ,
דאס קריצן מיט די ציין ,
דאס געשריי פון די מיידלעך ,
וואס זיי האבן געשענדט,
דערנאך פארסמ'ט,איף שייטערהויפנס פארברענט,
און מיך פאר א שאטן געמאכט.

אבער אלס שאטן וועל איך זיי באגלייטן
בייטאג און ביינאכט.

דעקאָראַציע צום „שאָטן" פון נאָמי פעדער
רעציטירט דורך די ה' סאָניע באָטשקאָווסקאַ
אויף א פאָרשטעלונג פון דער "י.ד.דואם.-סטודיע
אין בערגן-בעלזן.
ב.פ.

And I will forget what the Germans did to me,
A few victims – what's done is done –
Let them rest in peace.
But when everything is dead, murdered and burned
And they outraged even the dead,
Made a shadow of me
And laughed and mocked my calamity...
Oh, I damn and curse their very bones
The children's wailing should ring in their ears,
The groans of fathers, mothers,
The grinding of teeth,
The screaming of the girls
Whom they raped,
Then poisoned, then burned on pyres,
And made a shadow of me.

But as a shadow I shall attend them
By day and by night.

[illustration: an outstretched shadow; entitled: decoration to "Shadow" by Sami Feder,
[recited by friend Sonia Bochkowska at a presentation by the Jewish Dramatic Studio
in Bergen-Belsen. Signed 'B(erl) F(ridler)']

Translated by Aaron Krishtalka
Courtesy Paul Trepman Fonds, Jewish Public Library Archives, Montreal

BPJPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY
ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX
BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

משה סאנעק.

נאכן שטורם.

שוין א גאנץ יאר אוועק
זייט איך האב דיך לאדז פארלאזט,
און כ'בין אלץ נאך אין מיט וועג,
איינזאם,עלענד און פארלאזט.
אויסגעווארצלט,אויסגעריסן
ווי א בוים פון שטורעם ווינט,
ס'איז מיין לעבן ווילד צעריסן,
שטארק צעפרעסן ווי דורך הינט.
דריי אזוי איך זיך ארומעט
ארן באמי זיך דאס פארגעסן,
נאר מיין ווייטיק,צער און אומעט
ס'הארץ מיר פיקן,ציפן,פרעסן,
און אין נעכט ווען העל און ליכטיק
לבנה מיר אין פענצטער שיינט,
פיל איך דאן ווי גוט און וויכטיק
פאר א מענטשן ס'זיינען פריינט.
נאר איך בין עלנד און פארלאזן,
דערפאר מיין הארץ אין מיר עס וויינט.
א ווילדער וויכער ס'האט צעבלאזן
מיינע לידער,מיינע פריינט.
כ'האב זייער פיל לידער אנגעשריבן
פון גנטא,עלנד,פיין און נויט,
אין אוישוויץ זיינען זיי געבליבן,
ווי ווייב און קינד זיי זיינען טויט,
און כ'ווייס נישט ווו ס'איז זייער קבר,
ווו צו וויינען און זיי באקלאגן,
און ווען א יאר ס'וועט אריבער
צו קאנען נאך זיי קדיש זאגן,
איז מיין הארץ געהילט אין אומעט,
און פארמיר ס'לעבן איז א פלאג.
און דאריבער טרויער איך תמיד,
זאג איך קדיש יעדן טאג.

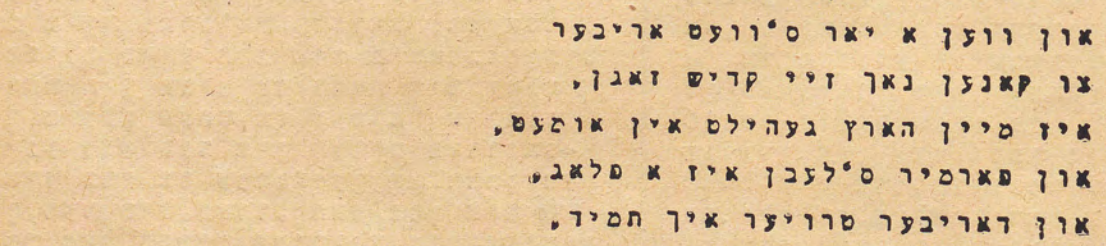

Moshe Sanek

After the Storm

A whole year has now gone by,
Lodz, since I have left you,
And I am still on the move,
Alone, lonely and forlorn,
Uprooted, torn away
As a tree by a wind blast.
My life is madly ripped apart,
Eaten away as if by dogs.
I turn this way and then that
And make the effort to forget,
But my pain, grief, and sadness
Jab and pluck and squeeze at my heart,
And in those nights when at my window
The moon shines in radiant, bright,
I sense then how good and worthy
Having friends is for a man.
But I am alone and forlorn,
And so my heart continues crying.
A wild whirlwind has blown away
My own poems, my friends.
I wrote a great many poems down
Of the ghetto, desolation, pain and want,
In Auschwitz they all stayed,
Like wife and child they are dead.
And I know not where their grave is,
Where to weep and grieve for them,
And when a year will be over,
How to say the Kaddish for them.
Yes my heart is wrapped with sadness,
And living is a scourge,
Therefore I mourn always,
I say the Kaddish every day.

* * *

Translated by Aaron Krishtalka
Courtesy Paul Trepman Fonds, Jewish Public Library Archives, Montreal

BPJPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY
ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX
BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

יוסף ראזנזאפט

פרייד פון מענטשן מיט הארץ.

ס'איז נאך נישט געקומען די צייט צו
רעזומירן די ארבעט פון די פארשיידענע
שליחים פון איסלאנד. איבער זייער טעטי-
קייט און איבער די סבות פון זייער נישט
געטוענע ארבעט קאן מען נאך דאס לעצטע
ווארט נישט זאגן. מיר פילן אבער די גויט-
ווענדיקייט פון אונטערציען א נישט פולן
בילאנס פון די ארבעט, וועלכע ס'האבן גע-
לייסטעט די צוויי איסלענדישע הילפס
אינסטיטוציעס דזשוינט און רשויש רעליף
וועמענס פארשטייער ארבעטן שוין ביי אונדז
א לענגערן צייט.

אין די ערשטע חדשים נאך דער אזוי גע-
רופענער באפרייונג, ווען אלע פעלקער פון
דער וועלט האבן געשיקט שליחים צו זייע-
רע געפייניקטע ברידער, זיינען מיר געווען
די איינציקע ביי וועמען ס'האט זיך קיי-
נער פון אונדזערע נאענטסטע נישט באוויזן.
מיר, די אמשטארקסטן געליטענע, די אמטיפסטן
נידערגעשלאגענע האבן צוליב באקאנטע סבות
געמוזט אמלענגסטן ווארטן אויף א ברודער-
לעך ווארט און האנד.

ערשט אין 7-טן מאנאט איז אריינגעקו-
מען דער ערשטער שליח פון איסלאנד ד"ר.
טרויב פון דזשוינט. ער איז צוגעטרעטן צו
דער ארבעט נישט מיט דער מאס פון פילאנ-
טראפישע באאמטע. ער איז אריינגעדרונגען
אין אלע ווינקעלעך פון אונדזערע צרות,
קומענדיק זאגאר זייער אפט אין קאנפליקט
מיט די אינערלעכע און אויסערלעכע באהער-
דן. בלב ובנפש האט ער זיך פארטיפט אין
דער פראבלעמאטיק פון אונדזער לעבן. אין
אלע זיינע טריט האבן מיר דערפילט דאס
קלאפן פון א ווארעם חבריש הארץ.

מיט א קורצער צייט שפעטער איז געקו-
מען דער פארטרעטער פון ד"ר. טרויב, דער
היינטיקער לייטער פון דזשוינט אין דעם
ענגלישן באזאצונגס-געביט ד"ר. משה איי-
גען. זיינע ערשטע ווערטער זיינען געווען:
באקענט מיך מיט אלץ און אלעמען. איך בין
נישט געקומען צו אייך געבן נדבות און
איך געב אייך גארנישט. כ'וויל נאר אלס
ייד דערפילן מיין חוב און מיטארבעטן מיט
אייך. נוצט מיך אויס צו וואס איר קאנט
נאר. מיר שטעלן פעסט, אז דער ח' אייגען
האט זיינע ווערטער אין מעשים פארוואנ-
דלט. ס'איז כדי צו דערמאנען, אז ווען די
באהערדן, דער מיל. גאוו. האט פון אים פאר-
לאנגט ער זאל ווערן פארבינדונגס-אפיציר
האט ער אפן און נישט צווייטייטיק געענ-
טפערט (נישט ווי אנדערע), ער קאן דעם אמט
אננעמען נאר אלס 100% פארשטייער פון יידי-
שן צענטראל קאמיטעט פאר וועלכן וועזנט-
לעך און דעצידירנד וועלן זיין נאר יידי-
שע פראבלעמען, און נישט ווי דער מיל. גאוו.
וויל. אלס איסלענדישער אדער דזשוינט
פארשטייער. מיר וועלן נישט פארגעסן די
האלטונג פון די חח' טרויב און אייגען
בשעת דעם באזוך פון ה' העריסאן און ד"ר.
שוואַרץ, וועלכע זיינען געקומען צו אונדז
אין שליחות פון פרעזידענט טרומאן אום צו
באקאנען זיך מיט דער לאגע פונעם שארית-
הפליטה אויפן ארט. מיר באצייכענען זיי אלס
נאציאנאלע, שטאלצע יידן און אויך גוטע
חברים. ביי דער ארגאניזאציאנס ארבעט און
אין די פארהאנדלונגען פונעם ערשטן יידיש[ן]
העפטלינגס קאנגרעס האבן די דערמאנטע צווי
חברים צום דערפאלג פיל בייגעשטייערט.

ס'איז אונבאשרייבלעך די פרייד און
רושם וואס האט ארויסגערופן דער ערשטער
טראנספארט פארפלעגונג (פוטער, אייער, קעז,
מאמעלאדע, לאקשן און מילך), מעדיקאמענטן
און וואש-ארטיקלען, וועלכע זיינען פאר-
טיילט געווארן אין די גאנצע ענגלישע זאנ[ע].
מיר מוזן דערמאנען, אז די פונאנדערטיילונ[ג]
פון די ערשט דערמאנטע ארטיקלען זיינען
אדורכגעפירט געווארן דורכן צ.ק. די חברי[ם]
פון דזשוינט האבן נישט געוואלט זיין דער-
ביי, כדי די הילפס אקציע זאל נישט טראגן
דעם כאראקטער פון נדבה. אין דער מעדיצינ[י]-
שע אפטיילונג פון צ.ק. זיצט דער ח' ד"ר
גערסאן פון דזשוינט, וועלכער טוט אלץ או[ן]
הילף צו טראגן דעם יידישן קראנקן.ביים
פארבונדן העפטלינגע מיט זייערע קרובים אי[ן]
איסלאנד, ביי דער ארבעט אין דער קינדער
היים און שולע, ביים פלעגן די זויגלינגע
זענען מיר יוסף וואלהענדלער, אדריען, שארל[א]-
טע ראזנבלום. זיי שטייען אלע אויף דער הו[י]-
הויך פון זייערע אויפגאבן.

אויך דער דזשויש רעליף מיט די חברים
יעקב בראס, סידי רורקא, לאה האריס, הארי
גאלדריטש, סידניי קאהן, וואלף שעראצקי, יהו-
דית לאמזער, רות קאהען, קארנעללי און בער-
טא ווייננגרין ברענגען אריין פיל ווארעמ-
קייט און הארציקייט אין אונדזער סביבה.
וועגן זייער טעטיקייט מוזן מיר באזונדע[ר]
שרייבן. וועגן דער ארבעט פונעם רעליף מי[ט]
ד"ר. לערנארד קאהען און מיסיס העגריקעס
אין דער שפיץ און זייער אקטיוויטעט אוי[ס]-
צענטראלן מאסשטאב וועלן מיר אויספירלעך
ברענגען אין נאענטסטן נומער. אויך וועגן
הרב ווילענסקי ווערט קומען א באזונדערע
אפשאצונג. מיט זייער איבערגעגעבנקייט פא[ר]
דער זאך פון יידישן העפטלינג האבן דער-
ווארבן אונדזער סימפאטיע רעוו. גרינבוים
און ספעציעל הרב גאלדפינגער.

די שווערע אויפגאבע, וועלכע איז געווע[ן]
זן פארבונדן מיטן טראנספארט פון איבער
10 סוידנט קראנקע און שוואכע יידן נאך
שוועדן, און דער אופן ווי אזוי דער טראנס-
פארט איז אדורכגעפירט געווארן, האט פאר-
וורפסלאז געלעזט דער ח' יעקב נוימאן פון
אמעריקע מיט פיל יידישע איבערגעגעבנקייט
און הארץ. אין צ.ק. ליגן הונדערטע דאנק-
בריוו פון קראנקע פון שוועדן פארן ח'
נוימאן. זיין זיסע יידישע שפראך און פא-
טערלעכע באציונג האט נישט ווייניקער גע-
שטארקט דעם קראנקן ווי די מעדיצינישע
הילף.

א הארציקן דאנק דעם ח' יעקב נוימאן
אלס ייד און חבר.

Joseph Rosensaft

Joy From People With Heart

The time has not yet arrived for reviewing the work of the various emissaries from abroad. The last word cannot be said yet about their activities and the reasons for the work still not done. But we feel the need to draw up a not quite complete accounting of the work accomplished by the two foreign aid agencies, JOINT and Jewish Relief, whose representatives have been at work with us for some time.

In the first months after the so-called liberation, when all the nations of the world sent emissaries to their tortured brothers, we were the only ones whose nearest did not appear. For well-known reasons we, the worst suffering, the most deeply despondent, had to wait longest for brotherly words and help.

Only in the 7th month did the first emissary from abroad come to us, Dr. Traub of the JOINT. He got to work not in the manner of officials from philanthropies. He entered into every cranny of our troubles, very often coming into conflict with the internal and external authorities. He delved deeply, heart and soul, into the complexities of our life. We sensed in his every step the beating of a friend's sympathetic heart.

A short time later came Dr. Traub's successor, the present director of the JOINT in the British occupation zone, Dr. Moshe Eigen. His first words were: introduce me to everything and everyone. I haven't come to give you charity, and I give you nothing. I only want to honour my debt as a Jew and to work with you. Make use of me in whatever way you can. We can attest that Dr. Eisen turned his words into deeds. It is worth recalling that when the (camp) authority, the military governor, asked him to be the liaison officer, he openly and unambiguously answered (not as others did) that he could accept the office only as the 100% representative of the Jewish Central Committee, for whom only the Jewish problems will be significant and definitive, and not as the military governor would want, as an outsider or JOINT representative. We cannot forget the stance of friends Traub and Eisen during the visit of Mr. Harrison and Dr, Schwartz, who came as emissaries of president Truman, to acquaint themselves with the situation of the surviving remnant on the spot. We distinguish them as national, proud Jews and also good friends. During the organizational work and negotiations for the first Heflings Congress they contributed a great deal to its success.

It's indescribable, the joy and deep impression made by the first food aid transport (butter, eggs, cheese, marmalade, noodles and milk), medicines and bathing things, which were distributed in the whole British zone. We must mention that the distribution of these articles was carried out by the Central Committee. Our friends from JOINT did not want to be there lest the aid take on the appearance of charity. In the medical division of the Central Committee is our friend Dr. Gerson of the JOINT, who does everything to bring help to the Jewish sick. Connecting heftlings with relatives abroad, working in the children's home and the school, caring for the infants – we see Joseph Wolhendler, Adrienne, Carlotta Rosenblum: they all stand at the heights of their tasks.

Also Jewish Relief with friends Jacob Brass, Sadie Rurka, Leah Harris, Harry Goldrich, Sidney Cohen, Wolf Sheratzky, Judith Lamsier, Ruth Cohen, Cornelli and Berta Weingrin bring much warmth and sincerity into our midst. We must write separately about their activity. In the next issue we will look in detail at the work of the (Jewish) Relief, led by Dr. Leonard Cohen and Mrs. Henriques, and at their activity on a central scale. We will also have a separate appraisal for rabbi Wilensky. For their devotion to the interest of the Jewish heftling reverend Greenbaum and especially rabbi Goldfinger have earned our sympathy.

The difficult task connected to the transport of over 10,000 sick and exhausted Jews to Sweden, and the way the move was accomplished was faultlessly resolved by our friend Jacob Neumann, who is from America, with much Jewish dedication and heart. The Central Committee has hundreds of letters from the sick in Sweden for Mr. Neumann. His sweet Yiddish language and fatherly attitude did no less to strengthen the sick than medical help.

A heartfelt thanks to Mr. Jacob Neumann, as a Jew and a friend.

*　　　*　　　*

Translated by Aaron Krishtalka
Courtesy Paul Trepman Fonds, Jewish Public Library Archives, Montreal

BPJPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

„UNZER SZTYME"

(OUR VOICE)

Publisher: **The Central Jewish Committee**
Bergen-Belsen

Editorial Staff: **Rafael Olevski**
David Rosental
Paul Trepman

BPJ JPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY
ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX
BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE

"UNZER SZTIME"
(OUR VOICE)

Publisher: The Central Jewish Committee
Bergen-Belsen

Editorial Staff: Rafael Olevski
David Rosental
Paul Trepman

Translated by Aaron Krishtalka
Courtesy Paul Trepman Fonds, Jewish Public Library Archives, Montreal

BPJPL
JEWISH PUBLIC LIBRARY
ARCHIVES + SPECIAL COLLECTIONS
ARCHIVES + FONDS SPÉCIAUX
BIBLIOTHÈQUE PUBLIQUE JUIVE